

RACISME RLAND

BLINDE VLEKKEN
ZERE PLEKKEN

MARJOLEIN ANNEGARN

RACISME IN NEDER - LAND

BLINDE VLEKKEN
ZERE PLEKKEN

MARJOLEIN ANNEGARN

NORALY BEYER

VOORWOORD

Noralyn Beyer is journalist, oud-redacteur en nieuwslezer NOS en Radio Nederland Wereldomroep, researcher theater, gespreksleider en columnist.

Racisme. Als kind op Curacao kende ik dit woord niet, maar zoekend in mijn herinneringen denk ik terug aan een verhaal van mijn moeder.

Mijn vader werkte bij de Shell en kreeg in 1950 groot verlof. Mijn ouders vertrokken met hun vijf kinderen van 2 tot 9 jaar naar Nederland. Ik heb geen eigen herinneringen aan die vakantie. De verhalen van mijn moeder zijn de mijne geworden.

Op een dag zaten we in de tram en we hadden veel bekijks. Iemand wreef zelfs haar hand over die van mijn moeder en riep vervolgens verbaasd dat het niet afgaf. Mijn broertjes en ik duwden elkaar steeds weg als mijn moeder voordeed wat er in de tram was gebeurd. Ze streek om beurten over onze hand waarop wij dan om het hardst gilden: 'Het geeft niet af'.

Begin jaren 80, las ik het boek *Alledaags Racisme* van Philomena Essed. Voor haar promotieonderzoek als cultureel antropoloog had ze Surinaamse en Afro-Amerikaanse vrouwen geïnterviewd over de dagelijkse omgang met witte mensen. Hoe vaak ze werden beschuldigd van diefstal, opmerkingen moesten aanhoren over hun manier van leven, de vraag kregen wanneer ze weer terug zouden gaan naar hun eigen land of lastiggevallen werden in de tram. Ik herkende veel in de verhalen van deze vrouwen, ik werd ook herinnerd aan het toneelstukje dat mijn moeder in mijn jeugd telkens op ons verzoek opvoerde. Als kinderen lachten we om zoveel domheid.

Mijn moeder gunde ons de lol maar ze keek er vaak wel zuur bij. Ongetwijfeld zal ze daarbij iets onaardigs gedacht hebben over witte mensen maar het woord racisme nam ze nooit in de mond. Mijn moeder was van een generatie met grootouders die nog in slavernij hadden geleefd. Witte overheersing en alles wat daarbij hoorde zat nog in haar bloed: van onderdanig accepteren dat je met een donkere huidskleur de mindere was tot moedwillig vergeten van een verleden dat getekend was door slavenketens.

Philomena Essed werd in 1984 bij de publicatie van haar boek honend weggekeken door collega-wetenschappers. Het boek zou niet wetenschappelijk genoeg zijn, maar onderhuids speelde dat Nederland niet wilde weten dat het een racistische samenleving is.

In 2017 beleefde *'Alledaags Racisme'* een herdruk, zeldzaam voor een wetenschappelijke studie.

Nederland stond 33 jaar na de eerste druk anders in het debat over racisme. Nine-Eleven, de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh, het verzet tegen Zwarte Piet dwongen tot nadenken. Net zoals de Black Lives Matter beweging na de wereldwijde afwijzing van de dodelijke knieklem op George Floyd. Door al deze gebeurtenissen is het racisme-debat weliswaar voortgestuwd maar racisme, alledaags of niet, is nog lang niet de wereld uit.

Positief is dat er geen taboe meer rust op het praten over racisme. Minder positief is dat de sociale media het debat hebben verhard. Gevraagd en ongevraagd kan eenieder zich te buiten gaan aan agressie en vuilspuiterij waardoor de polarisatie toeneemt en mensen verder uit elkaar komen te staan. Zo wordt des te meer aangetoond dat racisme nog een actueel probleem is.

Philomena Essed is herontdekt en krijgt nu alom waardering voor haar werk waarvoor ze eerder verguisd werd. Ook *'Witte Onschuld'*, het boek waarin Gloria Wekker beschrijft dat veel Nederlanders volhouden dat ze niet racistisch zijn en ongelijkheid tussen mensen van verschillend ras ontkennen, riep bij ontvangst verzet op. Toch hebben beide boeken gaandeweg gezorgd voor een opleving van het racisme debat.

De foto's en bijhorende verhalen van de geportretteerden in dit boek laten het racisme in Nederland zien, compleet met de blinde vlekken dat wij geen racisme kennen en met de zere plekken van mensen die gekleineerd en vernederd worden omdat ze een gekleurde huid hebben.

Mijn moeder leeft niet meer, maar ze zou zich zeker herkennen in de nieuwe generatie die niet meer stil blijft als een ander ongevraagd over je hand komt strijken om te kijken of de kleur blijft zitten.

RAYMI

Raymi Sambo (1971) is theatermaker, acteur, producent en regisseur en vader van een zoon.

Ik ben geboren op Curaçao, in 1971 en ook mijn ouders komen daar vandaan. Toen ik twaalf was gingen mijn ouders uit elkaar en ik werd vooruitgestuurd naar Nederland om bij mijn tien jaar oudere zus te gaan wonen. Zes maanden later kwam mijn moeder. Als je twaalf bent begin je net te puberen. Een moeilijke leeftijd om zoiets mee te maken. De overgang was enorm al had ik dat toen misschien niet zo helder. Op Curaçao waren we altijd op straat. Ik was heel vrij, had zelfvertrouwen en hoorde altijd bij de top drie van de klas. Toen ik in Nederland kwam was alles anders. De taal, alles ging heel snel, ik kon het niet bijhouden, en kon mensen soms niet begrijpen. Dat zette zich om in sociale angst. Ik werd een heel bang jongetje en durfde niet eens buiten te spelen. Ik woonde in de Bijlmer, zeven hoog, en ik zat binnen. De andere kinderen riepen dat ik moest komen spelen maar ik durfde dat gewoon niet.

Die angst had ook zeker te maken met het feit dat ik in een witte maatschappij terecht kwam. Niemand die erbij stilstond dat ik net uit Curaçao kwam en misschien iets meer aandacht en hulp nodig had. Ik was enorm teleurgesteld in mezelf. Moest terug van de havo naar de mavo. Mijn moeder is uiteindelijk maar drie jaar gebleven. Ze was doodongelukkig, ze werd depressief hier in Nederland en besloot terug te gaan. Ik was toen vijftien. Vanaf dat moment regelde ik alles zelf, en pendelde ik tussen mijn 3 zussen heen en weer. Ik had geen vast honk.

Mijn wereld op Curaçao was heel divers, Surinaamse burens aan de ene kant en mensen van de Engelse Antillen aan de andere kant. We spraken Papiaments thuis en Nederlands en Engels. De Bijlmer was natuurlijk niet wit, maar dat realiseerde ik mij pas later. Ik weet nog de eerste keer dat ik nikker werd genoemd. Ik had geen idee hoe je daarmee om moest gaan. In mijn beleving was de school wit maar terugkijkend was dat helemaal niet zo. Het was gewoon een intens vreemde wereld voor mij.

Na de middelbare school ben ik bij een bank gaan werken. Dat was heel wat, mijn moeder vond het fantastisch. Dat heb ik twee jaar gedaan. Pas op mijn 19e kwam het theater in beeld en had ik het grote voorrecht om Rufus Collins te ontmoeten. Een zwarte Amerikaan, die de jaren zestig in de VS heeft meegemaakt. Hij gaf mij boeken te lezen over Martin Luther King en Malcolm X. Daardoor besepte ik dat ik zwart was en wat voor kracht daarin schuilt.

Voor die tijd was ik redelijk identiteitsloos. Door hem heb ik leren kijken naar het systeem. Hij was zijn tijd zo ver vooruit. Rufus leerde mij dat ik de wereld naar mijn eigen hand kon zetten. Pas door hem en later ook door Norman de Palm, Felix de Rooy en John Leerdam, leerde ik naar buiten kijken, de wereld echt zien. Zo ben ik zwartbewust geworden. Het was een agressief proces, ik werd heel militant. John (Leerdam) nam me mee naar theaterstukken waar iedereen spierwit was en daarna naar een voorstelling van De Nieuw Amsterdam waar acteurs van alle kleuren werkten.

Nederlanders hebben nog altijd het gevoel dat ze zo tolerant zijn. Tolereren betekent uithouden met, daar schuilt een hiërarchie in.

Je moet het wel doen zoals wij het willen want als je een grote mond hebt ga je maar weg.

Door te zeggen dat we tolerant zijn hoeven we het er niet meer over te hebben en er niets aan te doen.

Ik werd verliefd op het toneelspele maar ik was mij ervan bewust dat ik als acteur van kleur in de multiculturele hoek werd gestopt. We werden niet gezien als volwaardig. Er waren maar twee zwarte gezelschappen, Cosmic Illusion en De Nieuw Amsterdam. Toen er later meer gekleurde gezelschappen waren zeiden deze vaak: wij zijn niet zwart, wij zijn makers. Maar ik voelde; ik ben een zwarte maker. Ik ben niet hetzelfde, niet in wat ik vertel, niet in waar mijn roots liggen, niet in hoe ik werk. Ik speelde 's avonds bij Cosmic en ging overdag naar de theaterschool in Utrecht.

Die avondvoorstellingen had ik heel erg nodig, want wat ik op school tegenkwam was alleen maar wit. Spelen bij Cosmic maakte mij heel krachtig en daardoor liet ik mij niets vertellen in de witte toneelschoolwereld. Die witte wereld laten zien dat de wereld waar ik vandaan kom heel waardevol is... dat was belangrijk. Alles wat ik maakte kwam vanuit de zwarte hoek. In de klas zaten zes witte mensen en Raymi. Ik ging de confrontatie aan met hoe zij zich opstelden. Ik was een soldaat met een missie en wilde de waarde laten zien van zwarte makers.

Ik denk dat ik nooit het product Raymi Sambo was geworden als ik niet dat zwarte zelfbewustzijn had gehad. Dan was ik gewoon 'een' acteur geweest. Maar ik had al vroeg het gevoel dat ik andere verhalen te vertellen had en had geen zin om concessies te doen. Dus toen bleek dat ik als zwarte net afgestudeerde acteur niet bij Toneelgroep Amsterdam welkom was – dat kon in die tijd echt niet – besloot ik Gerardjan Rijnders, die ik erg bewonderde, te vragen of hij voor mij wilde komen werken als dramaturg.

Ik draaide het om. En zo kreeg ik de aandacht in de witte wereld. Ik schreef subsidieaanvragen en die werden gehonoreerd omdat Gerardjan erbij zat. Later heb ik het fonds voor de podiumkunsten jarenlang geadviseerd, want ik wilde ten strijde trekken tegen de ongelijkheid die bij die subsidiering komt kijken. En ik zat in de diversiteitscommissie bij ACT, de acteursbelangenvereniging van Nederland. Wij hebben veel voor mekaar gekregen.

Er zijn nu meer acteurs van kleur bij ITA, dat heeft echt te maken met de strijd die we de afgelopen jaren hebben geleverd. Ze moeten nu wel. Het is de kunst om structureel verandering te brengen. Daarom zat ik ook in de commissie voor de Gouden Kalveren. Wat ik daar deed was aandacht vestigen op de paar gekleurde acteurs die er waren. Je hebt iemand nodig die pusht want dan voelen mensen zich bezwaard als ze kiezen waar ze altijd voor hebben gekozen. Dat kost energie, maar als je dingen voor elkaar krijgt is het fantastisch.

Dat Emmanuel Ohene Boafo dit jaar als eerste zwarte acteur de Louis d'Or heeft gewonnen en dat Werner Kolf de eerste zwarte acteur is die een gouden kalf heeft gewonnen, dat is niet zomaar. Ik ben weer helemaal aan. Ik heb een tijdje gehad dat ik mijn strijd aan de jongere generatie had overgedragen. Maar het gaat mij niet snel genoeg en dus heb ik het weer opgepakt.

In de jonge generatie herken ik mezelf niet altijd. Ze staan op de schouders van de generatie voor hen dus ze hebben het makkelijker, maar ze nemen het soms ook voor lief.

Ze zijn krachtig, maar in mijn ogen soms te mild. Want het gaat er niet alleen om om het op de kaart te zetten maar vooral ook om het daar te houden.

Ik was bij beide BLM-demonstraties zowel op de Dam als in de Bijlmer. Het maakt me trots dat we in een tijd leven dat mensen, ook door internet, in zulke grote getalen komen opdagen voor deze zaak. En wat ik vooral heel erg fantastisch vind is dat BLM niet alleen over zwart leed gaat, maar over gedeeld leed. Bij de demonstraties zag je alle kleuren en minderheden bij elkaar. Zwart, wit, homo, hetero, trans. De wereld zoals ik hem graag zie. Iemand zei dat hij zich nooit had gerealiseerd dat zwarte mensen en gays in hetzelfde schuitje zitten. Het gaat over minderheden, we strijden voor hetzelfde. Het voelde echt als een nieuw tijdperk. Er zijn mensen die cynisch zijn en denken dat het momentum alweer voorbij is. Maar dat ligt dan aan jezelf. Hou die vlam brandend denk ik dan.

Ik werk op dit moment aan de voorstelling 'Ik zeg toch sorry'. Het gaat over de traagheid van de overheid als het aankomt op excuses maken voor slavernij. Sorry is voor mij niet genoeg, sorry is alleen het begin. Je hebt nu je excuses aangeboden, heel goed, maar wat betekent het voor onze gezamenlijke toekomst? Nederlanders hebben nooit met een open blik gekeken naar hun aandeel in de geschiedenis. Het is altijd die ander die fout zat. We moeten het vooral heel lang hebben over de Tweede Wereldoorlog, want dat hebben de Duitsers gedaan.

Maar als we het gaan hebben over de slavernij – 'Ach, dat is zo lang geleden.' Terwijl Nederland zo'n grote rol daarin heeft gespeeld; dit land is rijk geworden door slavenhandel. Erkennen dat we fout zaten en proberen te voelen hoe het was voor de ander, dat is een moeilijk proces.

Nederlanders hebben ook nog altijd het gevoel dat ze zo tolerant zijn. Er zit iets heel fouts in het woord tolerantie. Tolereren betekent uithouden met, daar schuilt een hiërarchie in. Je moet het wel doen zoals wij het willen want als je een grote mond hebt ga je maar weg. Dus ja, het is een tolerant land als je kijkt naar de kern van de betekenis van dat woord. Door te zeggen dat we tolerant zijn hoeven we het er niet meer over te hebben en er niets aan te doen.

Zelfs Rutte heeft het over een tolerant land. Gelukkig heeft hij wel eindelijk erkend dat er institutioneel racisme bestaat in ons land. De volgende stap is er ook iets aan doen.

Sinds vier jaar ben ik vader. Mijn zoon heeft een witte moeder en is dus dubbelbloed. Ik vind het heel belangrijk dat mijn kind de juiste geschiedenis krijgt onderwezen. Ik wil niet dat mijn zoon helden eert die geen helden zijn. Op scholen is er nog altijd niet een gezamenlijk curriculum over dit deel van de geschiedenis.

Er is willekeur en het hangt af van de docent hoe dit behandeld wordt. Daar heb je het weer: we hebben het niet graag over wat we fout gedaan hebben. Er verandert wel iets. Het Rijks had de slavernijtentoonstelling en er komt een slavernijmuseum. Fantastisch die ontwikkeling maar daar komen weer mensen die al geïnteresseerd zijn in het onderwerp.

Het wordt nu tijd dat de scholen verplicht serieus met dit onderwerp aan de slag gaan want dan krijgt ieder kind in Nederland kennis over die geschiedenis en krijgen we een generatie die bewuster is. Ik ben ervan overtuigd dat dat gaat helpen.

We moeten als zwarte gemeenschap ook naar binnen kijken. Er is ook onderlinge discriminatie waarvan de basis ligt in de slavernij. Slavernij als basis voor een soort gif dat ook in donkere mensen is gesijpeld. We spreken van goed of slecht haar, lichtere kinderen zijn beter dan donkere kinderen, een goede neus en een slechte neus, geïnternaliseerd racisme. Het zit er zo diep in.

Ik ben hier, we gaan het met elkaar moeten doen. Ik heb mijn pijn doorgewerkt en ben nu in de fase dat je mij op dat gebied niet meer kunt raken. Ik ben krachtig, word niet meer boos en kan mij heel goed verweren als het gaat over het thema racisme zonder daar emotioneel over te worden. Als iemand heel lang gewend is om op een bepaalde manier te denken of bepaalde woorden te gebruiken en dan aangesproken wordt op het feit dat een ander dit niet fijn vindt, dan is dat voor sommige mensen heel vervelend. Dat was toch altijd heel normaal, waarom kan dat opeens niet meer?

Wat ik fijn vind aan deze tijd is dat de discussie echt anders wordt gevoerd. Op basis van constatering i.p.v. vanuit boosheid en vingerwijzing. Bijvoorbeeld door te vragen hé, waarom weet je zoveel over vijf jaar tweede wereldoorlog en zo weinig over vierhonderd jaar slavernij?'. Dan plaats je het bij de ander en dan kan de ander daar met jou over nadenken. Iets kunnen constateren en dan in een vraag het terugleggen bij degene die de opmerking maakt. Zodat je de machine van iemands brein aan het werk zet en diegene zelf laat ontdekken dat dingen scheef zijn.

Dat is veel krachtiger dan dat ik heel emotioneel reageer waardoor de ander zich aangevallen voelt en stopt met luisteren.

Lili Fuhri (1994) is danser, influencer, activist, feminist en on-line marketeer

Ik groeide op in Enschede waar niet veel donkere mensen wonen. Op mijn achttiende ging ik naar Amsterdam om een dansopleiding te volgen. Daar kreeg ik vrienden van kleur waar ik veel mee optrok. Door hen kwam ik voor het eerst in aanraking met het feit dat er gevoelige onderwerpen zijn in de communicatie tussen witte en zwarte mensen.

We waren met z'n vieren aan het chillen en ik gebruikte het N-woord. Ik dacht dat dat gewoon was hoe je mensen van kleur noemde. Het was mij nooit uitgelegd welke lading erop zat en waarom het een woord is dat pijn doet. Nu schaam ik mij als ik bedenkt dat ik dat woord gebruikte. Mijn vrienden vertelden mij dat ze het niet oké vonden als ik dat woord gebruikte en of ik dat niet meer wilde doen. Natuurlijk deed ik dat daarna nooit meer. Als je weet waarom het pijn doet en beledigend is dan kan ik mij niet voorstellen dat je het nog wil gebruiken. Behalve om bewust te kwetsen.

Ik heb mij erin verdiept en weet nu dat het in de slavernijperiode werd gebruikt met als doel om te ontmenselijken. Het woord geeft aan dat zwarte mensen een andere soort zijn, minder dan een mens, handelswaar. Ik ben heel blij dat mijn vrienden mij hierop aangesproken hebben en dat ik nu weet welke lading het heeft en waarom het pijn doet. Tegenwoordig spreek ik ook andere mensen erop aan als ze dit soort dingen zeggen.

Ik weet nog dat ik een jaar in Thailand woonde en daar een goede vriend had, een zwarte jongen uit New York. Op een gegeven moment zei hij tegen mij: 'I don't know what it is with Dutch people, you always circle around the word black. I know I'm black, I'm a black person. You can say it.' Ik was onzeker geworden over welk woord ik dan moest gebruiken dus praatte ik er altijd maar een beetje omheen.

Het is niet altijd makkelijk om mensen aan te spreken maar wel belangrijk. In mijn witte dansgroep was er een meisje dat het N-woord gebruikte tijdens de les.

Op dat moment heb ik er niks over gezegd maar daarna heb ik haar een berichtje gestuurd om haar uit te leggen dat ik mij daar heel oncomfortabel bij had gevoeld en of ze de geschiedenis van het woord kende. Ik probeerde haar duidelijk te maken dat ik haar niet wilde aanvallen maar alleen bewust wilde maken van wat de impact is van het gebruik van het N-woord. Ze reageerde heel open en zei dat ze direct na het voorval de lading al voelde. Zij reageerde heel lief.

Tijdens mijn Afrobeat dansles was er ook een voorval. In de lyrics van het nummer waar we op dansten zat een zin waar het N-woord in voorkwam. Een meisje vroeg: wat is ook alweer de beweging op dit stuk en toen zong ze die zin.

Dat voelde ongemakkelijk. Ik zag dat de lerares die zelf ook zwart is, geraakt werd maar zij liet het gaan. Zij heeft later op Instagram een stukje geschreven aan de mensen die op dat moment in de les waren. Ze schreef: ik wist niet zo goed hoe ik er op dat moment mee om moest gaan omdat ik les aan het geven was. Maar ik vind dat je, ook als je een lyric uit een song meezingt waar een racistisch woord in voorkomt, je dat woord niet uit zou moeten spreken. Zo maken we elkaar bewust. Ik ben zeker niet van de cancelcultuur die als iemand een keer een fout maakt dat ik daar dan nooit meer mee zou praten. Maar het is fijn als we elkaar hierop aan kunnen spreken zonder dat het direct een emotioneel ding wordt.

Het in contact komen met andere culturen is de beste manier om vooroordelen tegen te gaan. Je hoeft het echt niet altijd met elkaar eens te zijn maar je moet wel met respect willen luisteren naar de ervaringen van de ander.

LILI

Iedereen heeft vooroordelen, de truc is hoe je ermee om gaat; kijk je weg en blijf je lekker in je eigen bubbel of probeer je je bewust te worden van je eigen blinde vlekken. De media bevestigen ook nog steeds beelden die wij in ons hoofd hebben dus je moet echt actief je best doen om daar voorbij te kijken. Het kost wel inspanning.

Als iedereen een buurman of buurvrouw had van kleur waar hij iedere maand verplicht een afspraak mee had en daardoor echt in contact kwam dan kan het niet anders dan dat iemand anders gaat denken. Het is makkelijk om vooroordelen te hebben over een groep die je nooit ontmoet maar als je iemand in de ogen kijkt is het een andere zaak. Het onbekende is eng, het bekende is veilig.

Het beste is als mensen vrienden met verschillende achtergronden hebben want dan kun je in liefde over dit soort zaken praten. Gecorrigeerd worden door mensen die je niet kent is veel moeilijker. En gecorrigeerd worden door iemand van kleur maakt helemaal allerlei ingewikkelde emoties los.

In een ideale wereld zou het niet uit moeten maken of een wit of een zwart iemand je corrigeert, maar ik ben bang dat het wel uitmaakt. Als je door een zwart iemand wordt gecorrigeerd dan zullen sommige mensen denken dat diegene daar extra gevoelig voor is omdat hij/zij zwart is. Als een wit iemand je corrigeert zal je misschien eerder denken dat het echt serieus is, want jij neemt de moeite mij te corrigeren terwijl je er zelf geen last van hebt.

Daarom is wit bondgenootschap zo belangrijk. Zoals tijdens de protesten in Amerika, waar witte mensen voor mensen van kleur gingen staan tegenover de politie. Dat vond ik heel mooi. Zo zou het moeten zijn. Als witte bondgenoot tussen de mensen die discrimineren en de zwarte mensen in gaan staan.

De opmerkingen doen mij geen pijn want ze gaan niet over mij maar ik kan daarom wel voor zwarte mensen opkomen.

Omdat ik ook bezig ben met het feministisch activisme, weet ik dat je als gemarginaliseerde groep het soms emotioneel heel zwaar hebt en daardoor misschien sneller met een vinger naar iemand wijst. De energie is soms op omdat je het al zo vaak hebt geprobeerd uit te leggen. Het gevoel van: Hou op, waarom kunnen we dit niet gewoon allemaal niet meer doen en klaar. Stop met al die discussies.

Ik kan mij heel goed voorstellen dat dit ook zo is voor mensen van kleur die van jongs af aan al die grapjes hebben moeten horen, al die keren van 'mag ik je haar aanraken', zwarte piet gedoe, vragen over waar je *echt* vandaan komt, je aanpassen om aan de norm te voldoen. Dan raakt je geduld soms op.

Ik snap ook dat sommige zwarte mensen uit verdriet en onmacht het op een gegeven moment opgeven. En zich helemaal afkeren van witte mensen. Als je je hele leven om je heen ziet hoe jouw mensen worden behandeld dan is het een keer genoeg geweest.

Ik begrijp dat gevoel ook vanuit de feministische beweging. Als ik met vrouwen nare ervaringen deel en dat tot in het diepst van mijn ziel kan voelen als iets dat ons wordt aangedaan, ken ik ook wel eens momenten dat ik denk: 'Ik haat alle mannen.' Terwijl ik een hele lieve vader en broer heb en leuke mannelijke vrienden. Het gaat dan niet om personen maar om het systeem dat vrouwen onderdrukt en waar alle mannen een onderdeel van zijn, ook al doen zij dat niet persoonlijk.

Dus ik snap dat dat van kleur naar wit toe ook zo kan voelen. Daarom wil ik actief iets voor gekleurde mensen doen zodat het beter wordt voor hen.

Blijven hangen in dat 'Ik haat jullie allemaal' dat is niet productief en daar heb je alleen jezelf mee. Ik heb bij mijzelf de knop om kunnen zetten.

In de huidige maatschappij zijn de lontjes kort, en als er iets moet veranderen dat witte mensen als gewoon zien dan voelen sommige dat alsof ze iets wordt afgenomen en reageren ze direct heel defensief. In de feministische strijd kom je dat ook tegen dat er op ieder kritiek punt gereageerd wordt met: niet alle mannen zijn zo. Dat is een begrijpelijk gevoel, ik heb dat ook wel eens. Het gevoel van: maar ik heb toch niks gedaan? Als je er dan langer over nadenkt dan voel je ook: het klopt dat ik niks gedaan heb maar het is dan ook niet tegen mij gericht deze opmerking. Als we voorbij onze eerste emotie kunnen kijken zou dat de discussie al zoveel makkelijker maken. Er wordt door witte mensen vaak gereageerd met het argument dat er onder zwarte mensen ook racisme en onderlinge discriminatie voorkomt en dat is zeker niet te ontkennen. Wij schieten er alleen niks mee op als we dit als argument gebruiken om niet naar ons eigen gedrag te hoeven kijken.

Als je zoals wij witte mensen altijd in een land hebt gewoond waar jouw cultuur de dominante was dan heb je nooit dat gevoel gehad dat je jezelf moet verdedigen omdat jij anders bent. Jij hoort bij de meerderheid. Op het moment dat je bij de minderheid hoort word je regelmatig aangesproken op hoe jij dingen doet en waar jij vandaan komt. Dat geeft je iedere keer het gevoel dat je er niet echt bij hoort. Dat doet iets met een mens.

Als we meer zouden weten over onze gezamenlijke geschiedenis dan zou dat zeker uitmaken. Als je meer verhalen zou kennen over hoe het was om te leven onder de slavernij dan wordt je empathie aangesproken en weet ik zeker dat mensen kunnen meevoelen hoe vreselijk het was.

Dat zie je ook met de Tweede Wereldoorlog; iedereen vindt het afschuwelijk wat er met de Joodse bevolking is gebeurd. Als het slavernijverleden net zo zou worden behandeld als de Tweede Wereldoorlog dan zou er zeker meer begrip ontstaan.

We kennen nauwelijks ooggetuigenverslagen van de slavernij. Wat is de slavernijequivalent van Anne Frank? Misschien moet een boek als 'Wij slaven van Suriname' van Anton de Kom wel verplichte literatuur op de middelbare scholen worden zodat iedereen vanaf nu weet dat er 400 jaar slavernij geweest is en wat de rol van Nederland daarin was. Het is onze gezamenlijke geschiedenis. Die moeten we kennen.

Ik woon in Amsterdam dus ik zie om mij heen dat dingen langzaam veranderen. Maar ik weet ook dat als ik weer in Enschede kom er veel minder aandacht en bewustzijn is. Zolang het zich alleen in de grote steden afspeelt zal er echt structureel meer aandacht op scholen moeten komen zodat alle kinderen ervan op de hoogte zijn, ook die in de kleine dorpen.

Er is zeker ook wel voortschrijdend inzicht. De generatie van mijn oma die heb ik opgegeven. Mijn oma is één-op- één niet racistisch want mijn ex-vriendje van kleur vond ze hartstikke leuk, maar over zwarte mensen als groep kan ze zulke nare dingen zeggen. Ik zal haar daar altijd op aanspreken maar ik zie dat het niet helpt. Ik heb het gevoel dat de vooroordelen van die generatie niet meer te veranderen vallen.

Als we nu beginnen met alle kinderen op school te onderwijzen over de geschiedenis en over wat racisme doet met mensen, dan kan ik mij niet voorstellen dat er over twee generaties nog zoveel mensen zijn die zo ongenueanceerd over ras denken.

Als je altijd in een land hebt gewoond waar jij tot de meerderheid behoort dan heb je nooit het gevoel gehad dat je jezelf moet verdedigen omdat jij anders bent.

Op het moment dat je bij de minderheid hoort, word je regelmatig aangesproken op hoe jij dingen doet en waar jij vandaan komt.

Dat geeft je iedere keer het gevoel dat je er niet echt bij hoort.

Dat doet iets met een mens.

CECILSON

Cecilson Grazette (1992) is belastingadviseur bij een van de grote kantoren op de Zuidas.

Mijn ouders werden geboren op Curaçao. Mijn moeder komt uit een gezin met nog 9 andere broers en zussen, ze hadden het niet breed. Zij heeft het geluk gehad dat ze in een pleeggezin is opgegroeid met pleegouders die haar betere levensomstandigheden te bieden hadden en die haar leerden dat naar school gaan belangrijk is. Toen ze 18 jaar was is ze naar Nederland gegaan om te studeren. Mijn moeder heeft twee kinderen; mijn zus en ik. Als ik kijk naar de rest van mijn familie dan hebben mijn zus en ik de beste opleiding genoten en zijn wij er qua mogelijkheden het beste uit gekomen. Ik denk zeker dat dat te maken heeft met de opvoeding die mijn moeder kreeg en die zij weer doorgaf aan ons.

Het hele verhaal over discriminatie en bezig zijn met je huidskleur speelt bij mij niet zo sterk. Ik denk dat ook daarin mijn moeder een grote rol heeft gespeeld. Toen ze naar Nederland kwam, wilde ze er het beste van maken. Ze wist dat ze een kleur had en dat ze daardoor tegen bepaalde vooroordelen zou moeten knokken maar ze was zeer gemotiveerd om zo ver mogelijk te komen. Toen ze kinderen kreeg wilde ze dat ook voor ons. Zodoende heeft ze mij en mijn zus op een witte school geplaatst in Amsterdam Zuid. Ik woonde in Diemen en mijn moeder bracht mij iedere dag naar Amsterdam Zuid naar school. Ze was van mening dat als ik op een witte school mijn opleiding zou genieten, ik in ieder geval meer kans had op een goede toekomst dan op een school met een meer gemengde groep kinderen.

Ik ben daardoor met name tussen witte mensen opgegroeid, heb altijd witte vrienden gehad en heb mij altijd geaccepteerd gevoeld op de school waar ik op zat. Ik was een van hen. Ik zal vast wel eens te maken hebben gehad met vooroordelen, of vanwege mijn huidskleur anders behandeld zijn, maar ik heb daar geen herinneringen aan of actief last van gehad als kind. Eigenlijk vond ik het wel grappig en leuk dat ik zo'n beetje de enige donkere jongen op die school was. Ik viel op.

Buiten school was het een andere wereld, maar ik heb altijd goed tussen verschillende werelden kunnen schakelen. Dat is altijd zo gebleven. Ik heb nog steeds een witte vriendengroep en een gekleurde vriendengroep die voornamelijk bestaat uit familie; ik heb veel nichtjes en neefjes van dezelfde leeftijd. Bij mijn familie ben ik wellicht meer mijn donkere zelf en bij mijn witte vrienden pas ik mij onbewust zo aan dat ik daar naadloos bij pas. Mijn taalgebruik is bijvoorbeeld anders als ik bij mijn gekleurde vrienden ben dan als ik mij in mijn witte vriendenkring beweeg. Ik zou niet eens kunnen zeggen of dat schakelen mij moeite kost.

Als ik heel lang met mijn witte vrienden ben geweest dan voel ik dat ik moet herstellen en moet ontspannen. Dan ben ik toch anders geweest dan dat ik normaal ben. Ik ben bij zwarte vrienden de witte onder de zwarten en bij mijn witte vrienden de zwarte onder de witten.

Mijn familieleden vinden soms dat ik te wit ben.

Dat heeft puur te maken met hoe ik in het leven sta en hoe mijn belevingswereld is, doordat ik al jaren in een witte omgeving studeer en werk. Zij hebben andere gewoontes en denkbeelden.

Soms doet dat pijn en voel ik mij daar ook gediscrimineerd omdat ik anders ben en denk dan zij, alsof ik nergens thuishoor.

Het bijzondere is dat mijn zus op dezelfde manier, door dezelfde moeder is opgevoed, naar dezelfde school ging en zelfs dezelfde studie heeft gedaan, en toch is zij veel meer gefocust op haar zwarte vriendenkring en bezig met haar zwarte roots dan ik. Dus ook op witte plekken waar ze kwam zocht ze, naar mijn idee, altijd meer connectie met zwarte mensen. We hebben dezelfde achtergrond met het verschil dat mijn zus in haar jonge jeugd altijd opgevangen is door familie als mijn moeder werkte en zij daardoor veel meer de zwarte cultuur heeft meegekregen dan ik. We verschillen 13 jaar en toen zij klein was, was mijn moeder alleenstaand.

Toen ik klein was, was er meer geld beschikbaar omdat ik ben opgegroeid in een huishouden met twee ouders. Ik ging naar een gemengde crèche en een gemengde peuterschool. Dus vanaf het prille begin was mijn omgeving witter dan die van mijn zus. Mijn zus vindt Nederlanders vaak vermoeiend. Ik denk dat heel veel zwarte mensen dat eigenlijk vinden omdat er zoveel cultuurverschillen zijn. Neem bijvoorbeeld het op tijd komen voor een afspraak, en vooral het gezeur erover. Daar kan zij zich heel erg aan storen, maar ik maak me ook druk om dat soort dingen, ik kom zelf ook liever op tijd.

Op mijn werk ben ik een van de weinige zwarte mensen. Ik ben belastingadviseur bij een van de grote kantoren op de Zuidas. Daar zijn zwarte mensen nog altijd zwaar in de minderheid dus je valt op als je donker bent in die omgeving.

Ik maak discriminatie mee van twee kanten: mijn familieleden vinden soms dat ik te wit ben. Dat heeft puur te maken met hoe ik in het leven sta en hoe mijn belevingswereld is, doordat ik al jaren in een witte omgeving studeer en werk. Zij zijn bijvoorbeeld in een veel meer multiculturele omgeving opgegroeid zoals Zuidoost, in een zwarte of meer gekleurde gemeenschap en hebben daardoor misschien andere gewoontes en denkbeelden. Soms doet dat pijn omdat ik eigenlijk ook gediscrimineerd word omdat ik anders ben en denk dan zij, alsof ik nergens thuishoor.

Een voorbeeld: Door corona kon ik natuurlijk niet meer naar de sportschool. Toen heb ik mijn racefiets uit de kelder gehaald en heb ik het fietsen weer opgepakt. Ik kocht een fietspak en stuurde foto's naar mijn beide groepen vrienden. Mijn witte vrienden vonden het cool terwijl mijn zwarte groep zich afvroeg waarom ik zoiets deed: dat is voor witte mensen. Zo houden we elkaar vast in stereotypen.

In mijn witte vriendengroep worden vaak grappen gemaakt over huidskleur. Zij vinden dat mensen waarover grappen gemaakt worden, moeten kunnen begrijpen dat het een grap is en dat ze niet zo overgevoelig moeten zijn.

Het zijn mijn vrienden en ik weet dat ze het niet rot bedoelen. Maar ik zal nooit meelachen omdat ik het zelf echt niet grappig vind. Ik ben mij ervan bewust dat andere mensen van mijn familie zouden vinden dat ik daar iets van zou moeten zeggen.

Laatst na het hele Black Lives Matter gebeuren en de rel rond Johan Derksen probeerde ik het gesprek aan te gaan en uit te leggen wat het met zwarte mensen doet als zoiets gezegd wordt op tv. Helaas komt mijn verhaal niet aan bij ze, hoe vaak ik het ook uitleg.

Het is heel lastig, ik denk dat er nog 1000 gesprekken overheen moeten gaan voor zij het kunnen meevoelen. Hoeveel energie moet ik er nog in steken om witte mensen zover te krijgen dat ze het begrijpen en is het mijn taak om dat te doen? Tegelijkertijd realiseer ik mij ook dat als we er niet over praten er zeker niks zal veranderen.

Ik ben niet naar de Dam of de Bijlmer gegaan voor de BLM-demonstraties. Ik vroeg mij af of het wel aan mij was om daar te gaan staan met een bord en in opstand te komen. Ik vind wel dat je een boodschap moet hebben. Er alleen gaan staan omdat je een donkere huidskleur hebt vind ik niet genoeg. Ik denk dat er van de zwarte gemeenschap heel veel mensen daar waren omdat ze dachten dat het van hen verwacht werd. Die demonstratie was mooi maar wat is er gebeurd met al die grote gevoelens? Wat doen al die mensen die daar stonden nu aan het probleem?

Discriminatie speelt al zolang, maar nu door George Floyd en social media worden mensen zich er opeens bewust van dat het echt een issue is, ook in Nederland. Ik denk dat het mens eigen is om als er zo'n hype ontstaat, daaraan mee te willen doen en na een tijdje versloft dat weer. Ik geloof er meer in om in je eigen kring het gesprek aan te gaan. Ik denk dat als iedereen dat zou doen het veel meer impact zou hebben.

Ook de sinterklaasdiscussie komt elk jaar weer naar boven. Ik heb als kind nooit sinterklaas gevierd. Van huis uit waren mijn ouders het er niet mee eens vanwege het beeld van zwarte piet. Als ik het uit probeerde te leggen aan mijn juf dan kreeg ik als antwoord: het is traditie en we bedoelen er niks mee. Witte mensen blijven zich ook heel erg aan gevallen voelen om hun traditie. Het gebeurt aan twee kanten: de ene kant voelt zich beledigd door het stereotype koloniale beeld van zwarte piet, de ander voelt zich beledigd omdat hij voor racist wordt uitgemaakt. Als iedereen in de verdediging schiet komen we natuurlijk nooit ergens.

Sinterklaas is een makkelijk voorbeeld. Ik kreeg van mijn ouders van huis uit mee dat zwarte piet niet oké was, en jij hebt geleerd om sinterklaas te vieren en het als traditie te zien.

Hoe ouder ik word hoe minder zin ik krijg om anderen de les te lezen, misschien moet ik dat veranderen maar het zit niet in mijn karakter om een activist te zijn. Daarom ga ik ook niet op de Dam staan.

Soms heb ik ook wel iets aan te merken op de reflexen van mijn zwarte vriendenkring.

Ik vind dat ze soms iets te snel in de slachtofferrol gaan zitten en niet willen zien welke kansen ze wél krijgen. Die discussie ga ik wel aan maar dat is echt een lastige, er komt veel emotie bij kijken. Dan krijg ik te horen dat ik mij te veel laat beïnvloeden door de witte mensen met wie ik omga. Ze snappen niet hoe ik bepaalde standpunten in kan nemen en vinden dat ik partij kies tegen hen. Dat is moeilijk en pijnlijk.

Ik ben in oost naar het gymnasium gegaan. Daar komen al mijn vrienden vandaan, daarna ben ik in Leiden gaan studeren. Ik studeerde samen met mijn neef en in die tijd heb ik wel iets meer de zwarte kring opgezocht. Je zoekt mensen waar je je prettig bij voelt, die op je lijken, zeker in zo'n omgeving waar niet veel zwarte mensen zijn.

Zwarte mensen hebben het wel moeilijker dan de meeste witte mensen omdat hun uitgangspositie vaak anders is. Ik ben in een witte buurt opgegroeid dus heb daar voordeel van. De meeste mensen van kleur zijn in een andere cultuur opgegroeid met andere gebruiken en passen daarom minder in een witte omgeving, die het helaas op veel gebieden nog voor het zeggen heeft.

Dat maakt het moeilijker maar niet onmogelijk. Ik denk dat veel mensen een voorbeeld missen en daarom bij bepaalde beroepen denken: dat is toch niet voor mij weggelegd...

Daarom is het zo belangrijk dat zwarte mensen zich terugzien op allerlei posities in de samenleving. Dat zal echt veel verschil maken, ook in directies van grote bedrijven bijvoorbeeld. Dat soort veranderingen gaat langzaam. Het probleem is dat aan de onderkant ook mensen afhaken. Ik denk dat veel mensen opgeven terwijl er wel kansen liggen. Het is moeilijk te stimuleren.

Als je kijkt naar hoeveel donkere mensen er op de universiteit rondlopen, dan waren die, waar ik studeerde, nog altijd op één hand te tellen. We moeten beginnen met studeren als mogelijkheid te gaan zien, ook als je uit een omgeving komt waar studeren niet vanzelfsprekend is. In veel zwarte gezinnen wordt studeren niet belangrijk gevonden omdat men het idee heeft dat er toch geen plek is in bedrijven voor mensen van kleur. Daarom is representatie zo belangrijk.

Ik ben blij met mijn opvoeding en heb alle kansen gegrepen die ik kreeg. Als ik het niet had gedaan dan had dat niet aan mijn huidskleur gelegen. Ik kan ook altijd wel zien als ik steken laat vallen. Als iemand op het werk een bonus krijgt dan heeft deze persoon echt beter zijn best gedaan dan ik. Ik denk dan nooit dat het is omdat ik zwart ben.

Nicole Burleson (1969) is stewardess, verloskundige en moeder van twee zonen.

Ik ben geboren in Utrecht, uit Surinaamse ouders. De buitenwereld ziet mij vaak als een bounty, bruin van buiten, wit van binnen. Ik denk dat dat zit in taalgebruik, communicatie, gedrag, misschien ook wel in aanpassing. In het gezelschap van witte mensen word ik snel gezien als 'een van hen'. Ik zeg altijd: maak me maar boos, want dan komen die Surinaamse genen omhoog.

Als mensen vroeger aan mij vroegen of ik last had van discriminatie dan dacht ik heel lang oprecht dat ik daar geen last van had. Totdat je dingen gaat ontleden en dan is het er natuurlijk wel, aan alle kanten en continue. Het is voor mij bijna gewoon dat als ik bij de supermarkt binnenkom er een meneer van de bewaking zo gaat staan dat hij mij kan zien. Ik word in de gaten gehouden en als ik mijn boodschappen netjes afreken dan krijg ik een knikje en gaat hij weer weg. En als we met KLM aankomen in ons hotel dan krijg ik bij de receptie, ondanks heersende hiërarchie en senioriteit, als een van de laatsten mijn kamersleutel. Natuurlijk word ik daar boos van maar ik ga het niet winnen.

NICOLE

Ik ben heel handig in het wegstoppen en heb altijd een soort teflonlaagje gehad waardoor ik dingen makkelijk van me af laat glijden. Het is soms het allerbeste om dingen het ene oor in en het andere oor uit te laten gaan. Als je de hele dag overal op zou reageren en de wereld wil verbeteren, dan wordt je leven er niet leuker op.

Een incident dat ik mij nog goed herinner was in 1990, ik had net mijn diploma verpleegkunde en ik ging mij op de afdeling voorstellen. Ik werd begroet met een 'welkom, u bent de keukenhulp?' Er werd niet eens eerst iets gevraagd, maar ik werd direct in een hokje gestopt. Je kan op dat moment zeggen: nou, wat denk je zelf? Dat zou een logisch antwoord zijn. Maar wat heeft het voor zin? Mensen zeggen het niet altijd om jou je klein te laten voelen maar soms omdat ze oprecht niet bedenken dat een zwarte vrouw een collega zou kunnen zijn. Ik probeer dan te denken 'er zijn ergere dingen.'

Mijn zonen zijn donker van kleur, donkerder dan ik ben. Als zij een fietssleutel kwijt raken en gaan morrelen aan hun fiets, dan is de kans dat een passant denkt: ah gossie, die jongen is z'n sleutel kwijt, zeer klein.

Er zal eerder gedacht worden dat ze de fiets stelen. Ze kunnen het zich dus niet permitteren om hun sleutel kwijt te raken. Als je met dat soort gedachtes opgroeit, en ik kreeg die ook mee van huis uit, dan ga je niet de hele tijd als iemand iets zegt uit je slof schieten. Mensen om mij heen, zoals mijn witte bonuszus, worden soms furieus om dit soort incidenten en opmerkingen maar zij kunnen zich dat permitteren omdat zij wit zijn, ik ben niet in die positie. Als iemand zegt: het valt toch wel mee in Nederland, dan kom ik wel met dit soort voorbeelden zoals in de supermarkt. Het valt dus niet altijd mee. En dat is niet erg, we zijn niet zielig, maar je moet niet zeggen dat het er niet is.

Maar als er dan toch iets verandert dan merk ik dat de volgende generatie meer het gevoel heeft dat mensen ze maar moeten nemen zoals ze zijn, ze passen zich minder aan.

Ik moet opeens denken aan Humberto Tan. Hij heeft een platform en bereikt mensen. Ik vind dat hij dat goed doet, zonder direct woest te worden over misstanden, rustig dingen aankaarten en met een open blik zeggen: hoe zit dat dan? Zo komt er een gesprek op gang. Als je niet meteen met een stormram er tegenin gaat wordt er beter geluisterd. Natuurlijk is hij boos, reken maar. Maar je moet soms ook weten wat je waar ventileert.

De hardliners, de Akwasi's van deze wereld, hebben we zeker ook nodig. Zij zetten iets in gang en dan komt er een gematigde navolging. Maar de rol van voortrekker past mij niet. Voor mij is het de toon die de muziek maakt. Vanuit m'n geloofsbeleving ben ik ervan overtuigd dat je met het toekeren van de andere wang meer bereikt. Als je de stroming van Martin Luther King tegenover Malcolm X zou plaatsen, dan ben ik een King aanhanger. Ik wil wel duidelijk maken dat ik niet lijdzaam ben. Toen Sylvana kwam met Bij1 besloot ik direct op haar te gaan stemmen. Ik ben niet degene die vooroploopt maar ik haak zeker aan bij de goede zaak.

Ik vlieg bij KLM en het komt regelmatig voor dat mensen aan boord zeggen 'I don't want to sit next to this black person.' Dan is het het allerfijnste als je tegen die persoon kunt zeggen: 'blijf maar rustig zitten, we verplaatsen uw buurman wel naar de businessclass.' Het is altijd leuk als je iemand op die manier op zijn nummer kunt zetten.

Vooroordelen hebben we allemaal. Dat geeft ook niet als je je er maar bewust van bent. Elk jaar hebben wij bij KLM een aantal cursusdagen waarbij je als stewardess op Schiphol-Oost wordt getraind. Ik kwam het lokaal binnen en scande heel snel de ruimte. Oké, dat is cabine, hij is piloot en die vrouw dat zou weleens een businessclass-stewardess kunnen zijn. Bij het voorstelrondje bleek die dame piloot. Dat vind ik zo heerlijk.

Geconfronteerd worden met mijn eigen vooroordelen. Altijd goed om je daar bewust van te blijven. Het zijn niet alleen de anderen die vooroordelen hebben.

Het Surinaamse is verweven in mijn zijn. Als ik onder Surinamers ben zijn we vaak met veel mensen. En zelfs als we niet met heel veel zijn dan klinkt het alsof we met heel veel zijn. Bij ons wordt ook eigenlijk altijd door elkaar gepraat, we zijn luidruchtig. Lekker eten, en lachen. Ik denk dat ik dan echt heel anders ben dan als ik op een Nederlandse verjaardag binnen kom. Dan ben ik veel rustiger en ben ik me ervan bewust dat ik me gedraag. Dat schakelen is een tweede natuur.

Ik was bij de BLM-demonstratie in Zuidoost. Ik kwam daar mijn blanke burens tegen. Oh, dat mag ik geloof ik niet meer zeggen, hé, blank. Maar ik gebruik ook de woorden zwart en n*ger door elkaar. Ik moet mijzelf echt beter inlezen hierover want ondanks dat die woorden voor mij geen pijn doen weet ik dat dat bij andere mensen anders is. Ik moet daar meer op gaan letten. Soms weet ik gewoon niet welke woorden ik moet gebruiken.

Ik denk ook wel dat het iets is van deze tijd, van wakker worden, het gaan zien, herkennen en dan benoemen. Soms ben ik geneigd om het af te doen als window dressing. We gaan met ons allen op ons taalgebruik letten, en verder verandert er niets. Dan heb ik liever dat je het gewoon noemt bij de naam, dan weten we tenminste waar we over spreken. Als mensen in mijn omgeving dat soort woorden gebruiken en ik voel dat dat niet is om te kwetsen, dan is het voor mij oké.

Ik word soms wel door de veranderende wereld van vandaag gedwongen om kleur te bekennen. Waar ik vroeger vaak zei: 'ik pas mij aan en dat kost mij niet veel, ik hoef mijzelf geen geweld aan te doen', denk ik nu vaker: 'nee Nicole je kan nu niet gewoon rustig doorleven en er niks mee doen want een ander doet het wel pijn.' Maar dat ik mijn witte burens daar tegenkwam dat raakte me heel erg. Het was een bevestiging dat we aan dezelfde kant stonden.

Ik was zonder mijn familie bij de demonstratie. Als ik mij ergens over verbaas, of iets sociaal of politiek belangrijk vind, dan kunnen mijn man en jongens daar vaak hun schouders over ophalen. Ja, weet je mam, je kan je er druk over maken of je kan doorgaan met je leven. Misschien ligt dat aan de manier waarop ze zijn opgevoed, dat de boodschap die wij ze hun hele leven hebben gegeven: pas op, gedraag je, wees je bewust van het feit dat je opvalt, daarin resoneert.

Mensen in een hokje stoppen vind ik zo onzinnig. Neem nou mijn man: Hij is een geboren Surinamer maar hij fietst altijd door Amsterdam in plaats van dat hij in een auto door de stad cruist zoals het clichébeeld is, en hij houdt van Andre Hazes. Ik hou zo van die tegenstellingen. Kijk naar de mens en verdiep je in iemand voordat je iemand in dat hokje drukt.

Dit voorjaar vroeg mijn buurmeisje of zij mij mocht interviewen voor haar vmbo-eindexamen in het kader van BLM. Ze vroeg mij dingen waardoor ik mij er bewust van werd dat sommige zaken voor mij heel vanzelfsprekend zijn terwijl zij daar nooit over na hoeft te denken omdat ze wit is.

Binnen ons gezin hebben we bepaalde zaken geïnternaliseerd zoals het feit dat ik mijn jongens er bewust van maak welk effect het heeft als zij een hoodie met capuchon dragen en hoe algemene beeldvorming en stereotypering verband houden met kledingkeuze, voorkomen en uiterlijke kenmerken. Maar ook met spraak en taalgebruik. En hoe dat zich verhoudt tot kansen bij bijvoorbeeld sollicitaties.

Ik sta in veel dingen op achterstand omdat ik geen blond haar en blauwe ogen heb en daarom moet ik mij extra bewijzen. Omgekeerd is het ook zo dat ik ergens binnenkom omdat er aan de diversiteitsnorm voldaan moet worden en ze juist op zoek zijn naar iemand van kleur. Je kan verschillen aanwenden op een positieve of negatieve manier. Soms slaan beide kanten een beetje door.

Neem de vertaling van het gedicht van Amanda Gorman. Het argument dat je het alleen mag laten vertalen door een zwarte vrouw, dat schiet zijn doel voorbij. Maar ik denk wel dat als je kijkt naar hoeveel zwarte vrouwen de kans krijgen om zich te profileren, om met hun werk voor het voetlicht te komen, dat dat een argument zou zijn voor een vrouw van kleur.

In mijn familie is altijd een veelvoud van meningen geweest over de zwarte zaak, zwarte trots, aanpassen of verzetten. Doordat ik vaak meerdere perspectieven kreeg aangereikt die soms ook op gespannen voet met elkaar stonden, ben ik zeer bedreven geworden in het relativeren.

In onze familie wordt veel waarde gehecht aan hard werken en focus op je toekomst. Deelnemen en een bijdrage leveren aan de maatschappij. De boodschap is diepgeworteld en herhaalt zich bij volgende generaties. Dit heeft mij altijd tegenwicht geboden als het aankomt op eigenwaarde en trots. Niet zozeer ten aanzien van (huids)kleur, maar als mens.

Zelf ben ik getrouwd met een Surinaamse man die donkerder is dan ik en ook onze jongens zijn donker. Dat was natuurlijk een keus van het hart maar ook ik hoorde de signalen dat een lichtere partner 'beter' was. Ik zie dat vaak om mij heen; een lichtere partner en dus lichtere kinderen met het idee dat die meer kansen zullen krijgen. Ik denk dan: 'net goed, goed zo, dat ik juist voor een donkere partner heb gekozen'.

Het is niet alleen de kleur die meespeelt in de partnerkeuze maar ook het diepgeworteld idee dat Nederlandse mannen meer huisje boompje beestje zijn. Dat ze betrouwbaarder zijn. Niet zoals zwarte mannen die we moeten delen met andere vrouwen. Ook dat soort gedachten zijn vooroordelen.

Ga geen zekerheden halen uit dit soort achterhaalde aannames maar bouw met de opvoeding van je kinderen aan een generatie die zelfvertrouwen en zelfliefde heeft, die goed in hun vel zitten en het gevoel hebben gewaardeerd te worden zodat ze straks als zelfverzekerde mannen met hun normen en waarden bouwen aan een nieuw beeld van zwarte mannen.

Mensen om mij heen worden soms heel kwaad als ze horen wat wij, mensen van kleur, meemaken aan incidenten en opmerkingen.

Zij kunnen zich deze woede permitteren omdat zij wit zijn, ik ben niet in die positie.

Mijn reactie is altijd netjes en beleefd, want anders bevestig ik alleen maar de vooroordelen.

Nico van Straalen Evolutiebioloog, emeritus
hoogleraar aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Deze column is geschreven voor Mediahuis
(o.a. Noordhollands Dagblad) en geplaatst
op 26 juni 2020. Met dank voor de toestemming
tot gebruik in dit boek.

NICO VAN STRAALLEN

Wit of zwart, het is om het even

Misschien helpt het, in de discussie over discriminatie naar huidskleur, te beseffen hoe onbelangrijk huidskleur is als biologisch kenmerk en hoe weinig biologische redenen er zijn voor mensen om van andere mensen te zeggen dat ze behoren tot een ander ras.

Evolutiebiologen weten sinds 2012 dat de lichte huidskleur van de oorspronkelijke Europeanen en Chinezen een vrij recent gebeurtenis is. Ongeveer 1,2 miljoen jaar geleden is onze voorouder donker geworden. Dat is ver voor het ontstaan van onze soort, *Homo sapiens*, 320.000 jaar geleden in Afrika. Hij erfde de donkere kleur van zijn voorouder. Toen de mens vanuit Afrika de wereld overtrok arriveerde hij ongeveer 65.000 jaar geleden in Australië, 45.000 jaar geleden in Centraal Azië en 40.000 jaar geleden in Europa. Al die mensen waren donker. Als er een 'natuurlijke' kleur is voor onze huid dan is het zwart.

Een donkere huid gaf, neemt men aan, een voordeel bij het leven op de savanne in het tropische Afrikaanse klimaat. Donker huidpigment beschermt namelijk tegen de schadelijke effecten van UV-straling.

In de gematigde streken, waar de zonnestraling minder sterk is, telt dat voordeel niet zo sterk. Daar slaat het om in een nadeel: de zonnestraling is nodig voor de aanmaak van vitamine D in de huid en pigment beschermt dat effect af. In de gematigde streken is daarom een huid met minder pigment voordeliger. Toch duurde het nog zeker 20.000 jaar voordat de donkere mensen in Europa en Azië een lichte huid kregen. Hoe weten we dat?

Iemand's huidskleur hangt af van verschillende pigmenten; de belangrijkste is de stof melanine. De synthese van melanine begint in de lever en de stof wordt opgenomen in speciale cellen in de huid die daardoor de huid donker maken. Het is niet alleen een kwestie van het maken van pigment, de stof moet opgenomen worden door de huidcellen en netjes verpakt in speciale bolletjes. Er zijn bovendien nog meer pigmenten die iets andere kleuren geven. Als er weinig pigment is schemert het onderliggende bindweefsel met de bloedvaten door, wat de huid een roze kleur geeft. Bij elkaar zijn er een flink aantal genen betrokken bij de regulatie van huidskleur.

In 2012 hebben onderzoekers gevonden dat één van die genen bij Europeanen gemuteerd is, d.w.z. niet meer werkt. Het gevolg is dat de huidcellen geen melanine opnemen en de huid licht blijft. Met berekeningen kon men laten zien dat deze mutatie 11.000 – 19.000 jaar oud is. Toen leefde de mens al zeker 20.000 jaar in Europa.

Interessant is dat iets soortgelijks is gebeurd bij de Aziaten. Maar daar had het lichter worden van de huid een andere oorzaak: de mutatie betrof een ander gen. Dat is ook de reden dat Chinezen een lichte huid hebben maar toch anders van kleur dan Europeanen. De mutatie bij de Aziaten wordt geschat op 15.000 jaar oud, dus ongeveer gelijktijdig met de Europeanen, maar onafhankelijk daarvan. Toen de lichte huid eenmaal ontstaan was bleek het in het gematigde klimaat een voordeel te hebben vanwege de betere aanmaak van vitamine D, zodat nu alle Europeanen het gemuteerde gen hebben en de Chinezen het andere gemuteerde gen.

Vaak zegt men dat een zwarte huidskleur een aanpassing is aan een tropisch klimaat. Maar *Homo sapiens* is niet donker geworden in de tropen. Zwart is de oorspronkelijke kleur; het is nooit anders geweest, ons hele bestaan. Pas kortgeleden is de huidskleur licht geworden. Lichtgekleurde Europeanen en Chinezen zijn op te vatten als biologische afwijkingen van het gangbare donkere, Afrikaanse model.

Het kan helpen te beseffen dat we allemaal minuscule variaties zijn op hetzelfde thema. Europeanen, Aziaten en Afrikanen verschillen minder van elkaar dan twee willekeurige keversoorten. Er is geen enkele biologische reden om iemand anders te beschouwen als behorend tot een ander ras want er zijn geen rassen bij de mens.

OWEN

Owen Joy Remak (1988) is IT specialist.

Mijn ouders komen uit Suriname dat toen nog een kolonie van Nederland was en zijn op jonge leeftijd naar hier gekomen. Ik ben in 1988 geboren in Amsterdam Oost en bracht daar ook mijn jeugd door. Ik ben een Nederlander met Surinaamse roots. Op de basisschool zat ik met veel mensen met verschillende achtergronden. Oost was toen nog een smeltkroes van mensen en dat ging prima. Mijn leraren waren wel voornamelijk wit. Rond groep 5 was er een leraar die mij vergeleek met zwarte piet. Ik voelde van alles maar kon het niet plaatsen. Thuis kreeg ik hierover een gesprek met mijn ouders. Voor hen was het ook een moment, want je gaat je kind niet vertellen over racisme als het nog heel klein is, maar iedere ouder weet dat er een moment komt dat een kind er zelf achter komt.

Laatst vroeg ik mijn vrienden naar hun Cito-score. Ik wilde een kleine steekproef doen over schooladvies aan kinderen van kleur. Ik had 539, een havo score, maar ik kreeg mavo-advies. Iemand had een score voor gymnasium, kreeg vwo enzovoort. Letterlijk maar één iemand heeft een advies gekregen dat klopte bij de Cito-score, verder werd iedereen omlaag geadviseerd. Ik denk zeker dat het iets institutioneels is. Het is discriminatie, 100 procent. Kinderen van kleur worden systematisch te laag ingeschat.

Vaak wordt het argument gebruikt dat de ouders niet kunnen helpen bij het huiswerk maar ik ken geen enkele middelbare school die dat als vereiste stelt. De Cito zou een onafhankelijk advies moeten zijn.

Toen ik mijn advies kreeg en mijn score vergeleek met die van anderen, ben ik met mijn moeder naar school gegaan om verhaal te halen. De leraar noemde mij druk en dat was de aanleiding om mij geen havo-advies te geven. Dus uiteindelijk belandde ik op de mavo.

Het heeft mij echt op achterstand gezet. Mijn plan was naar het Amsterdams Lyceum te gaan. En met 539 Cito-score had ik daar gewoon heen gekund. In mavo-scholen had ik mij helemaal niet verdiept en ik kwam uiteindelijk op een school waar ik helemaal niet wilde zijn. Ik begon heel boos aan de middelbare school, had geen motivatie, ik vond het zo onterecht dat ik niet naar de havo mocht. Ik heb bewust m'n best niet gedaan. Uiteindelijk ben ik via een omweg toch op het hbo terecht gekomen. En misschien heeft het mij ook wel gevormd tot wie ik nu ben. Ik studeerde media en communicatie en werk nu in de IT.

Ik ben altijd wel mondig geweest, maar ik moest het leren beheersen. Als je reageert op een emotionele manier op een belediging, dan ben je direct angry en black. Maar niet reageren is geen optie voor mij.

Als ik de verhalen hoor van mijn ouders en mijn ooms en tantes over hun ervaringen toen zij jong waren dan is er wel iets veranderd maar een kleine verbetering op heel slecht maakt het nog lang niet goed.

Ik denk dat het George Floyd-incident voor heel veel mensen van kleur de druppel was. Hier zag je een politieagent die letterlijk schijnt aan alles had.

Hij wordt gefilmd maar gaat gewoon door met wat hij doet omdat hij het gevoel heeft dat niemand hem iets kan maken. Voor veel mensen heeft het iets in gang gezet. Mensen die al activistisch waren gingen in de vijfde versnelling, mensen die een beetje op de activistische deur klopten, zoals ik, (wel persoonlijke discussie maar niet op de voorgrond), schoven op naar meer activisme. Ik heb mensen gezien die eerst zwarte piet prima vonden en nu in de vijfde versnelling zitten.

De demonstratie op de Dam was heel intens, mijn eerste protest ooit. Ik had de drang daar te zijn en het voelde alsof het een tipping point was. Je stond daar met 10.000 mensen en het raakte me heel diep. Ik zag mensen die ik niet had verwacht en was aangenaam verrast. Personen met een voortschrijdend inzicht zal ik nooit iets kwalijk nemen want dan blijf je mensen straffen. Ik snap het sentiment als mensen denken: 'nu pas kom je', maar ik heb ook geleerd dat het beter laat dan nooit is.

Iedereen heeft zijn eigen reis in dit proces; sommigen hebben een stoptrein, anderen een sneltrein: we komen allemaal op dezelfde bestemming aan, maar sommigen een kwartiertje later.

Soms is het vermoeiend om steeds diezelfde gesprekken met mensen te moeten voeren en al die ja maar's te horen te krijgen. Witte mensen weten niet hoe het voelt om benadeeld te worden op je huidskleur want zij zijn de norm en daar zijn ze zich ook nog eens niet bewust van. Ik geef vaak een voorbeeld van hoe vrouwen worden behandeld en benadeeld vanwege hun vrouw-zijn. Iedereen heeft een mama dus dat is makkelijk te begrijpen. En vanuit daar probeer ik een brug te bouwen naar hoe het is om zwart te zijn in Nederland.

Mensen zeggen uit onwetendheid domme dingen omdat ze niet op school geleerd hebben over het slavernijverleden dat wij delen. Dus dan denken ze: het is vierhonderd jaar geleden, moeten we het daar nog steeds over hebben? Die reactie komt voort uit het achterhouden van informatie in geschiedenisboeken. De geschiedenis van de tweede wereldoorlog wordt je ingepeperd, Anne Frank, genocide en Auschwitz. Wit leed wordt herdacht en benadrukt.

Maar als Nederland aan de verkeerde kant van het leed stond, zoals meer dan 400 jaar het geval was, dan wordt dat niet belicht. Het is Nederlandse geschiedenis, zodra er voet aan wal werd gezet in Afrika, wérd het Nederlandse geschiedenis. Ik vind het goed dat er nu veel rumoer ontstaat, want het moet in het lespakket. Door kennis kweek je begrip en empathie. Dit is weer een goed voorbeeld van institutioneel racisme, want er wordt door witte mannen beslist of er subsidie komt om de geschiedenisboeken aan te passen en die witte mannen hebben daar geen belang bij.

Er is veel onduidelijk over racisme. Racistisch is voor mensen als je voor de Ku Klux Klan bent en met een witte puntmuts op zwarte mensen lyncht. Doe je dat niet dan ben je dus onschuldig en hoef je je verder nergens in te verdiepen. Racisme kan niet zo binair gezien worden.

We moeten starten op scholen met de jongste generatie uit te leggen waar vooroordelen vandaan komen. Die kinderen worden ouders, en dan heb je een generatie die denkt: waarom hadden we überhaupt ooit een zwart geschminkte idioot? Daar begint het.

De hoogste man van elke bank, van het parlement, van het politiekorps, van de belastingdienst is wit. Alle belangrijke organen zijn wit. De macht is wit. Economisch gezien is het effect van slavernij er nog steeds. Heel lang mochten zwarte mensen geen huizen kopen, geen bedrijven beginnen, geen leningen afsluiten. Dat zie je nu terug: mensen die via hun witte ouders nog een tonnetje krijgen om een huis te kopen.

Toen ik dat in mijn omgeving hoorde heb ik heel onbeschoft gevraagd waar dat geld vandaan komt. Erfenis, niet van de opa, maar van de vader van die opa: oud geld. Vermogen dat is opgebouwd in een tijd dat de vader van mijn opa niet mocht sparen. Je ziet het economisch terug, omdat er heel veel dingen waren die je niet mocht omdat je zwart was staan we nog altijd op achterstand.

Representatie is ook een heel belangrijk aspect van vooruitgang. Als zwart kind mis je voorbeelden die verder gaan dan een toekomst als rapper of voetballer. Het vergt superveel mentale kracht om ergens te komen waar je jezelf niet gerepresenteerd ziet omdat je niks hebt om je aan op te trekken. Een zwart kind staat daardoor op achterstand. Daar moeten we ons bewust van zijn en kinderen stimuleren groot te dromen.

Op mijn werk hebben we klanten die uit heel Nederland komen en bij sommigen merk je wel dat ze het niet gewend zijn om mensen met verschillende achtergronden te zien. Toen ik er net een maand werkte gaf iemand me het compliment over hoe goed mijn Nederlands was. Ik weet dat dat niet rot bedoeld is maar ik moet dan echt even stil zijn voordat ik rustig kan antwoorden... eigenlijk ben ik op zo'n moment witheet. Ik zei zoiets als: 'Dank je wel, dat krijg je als je hier bent geboren en je school hebt afgemaakt'. Ik zag diegene denken: oei ik heb een verkeerde opmerking gemaakt. Dat doet hij hopelijk nooit meer.

Ik heb me erbij neergelegd dat ik door sommige witte mensen nooit als Nederlander gezien zal worden. Hoe netjes ik ook praat, hoe goed ik ook schrijf, het maakt me niet Nederlands in hun ogen. Maar mijn paspoort is even bordeaux als het jouwe.

Ik heb mij lang aangepast om maar niet boos of gevaarlijk over te komen. Altijd extra lief zijn, iets meer lachen, bewijzen dat ik onschuldig ben.

Ooit was ik zo, maar nu niet meer. Ik doe mijn capuchon niet meer af en lach niet extra groot 's avonds op straat.

Want is het mijn probleem als jij bang bent voor iemand die je niet kent alleen op basis van uiterlijk?

Ik denk dat heel veel zwarte mensen een pantser hebben opgebouwd omdat ze die pijn echt gevoeld hebben. Je krijgt volgens mij het meest wederzijds begrip als je die pijnpunten bespreekt. Ik vind het niet erg om mij daarin kwetsbaar op te stellen. Ondertussen heb ik een hele dikke huid.

Je wordt er bijna dagelijks mee geconfronteerd in het taalgebruik; alles met zwart is negatief. Zwartrijden, zwart geld. We zijn nu bezig om daar bewust van te worden. Het begon met n*gerzoenen, en moorkoppen. Dat die gewoon onder die naam in de supermarkt lagen vind ik onvoorstelbaar. Voor zwarte mensen die wel bewustzijn hadden van de geschiedenis, was dat alsof er in hun gezicht gespuugd werd. Maar de witte meerderheid vond het normaal. Schoppen tegen de gevestigde orde zorgt voor heel veel chaos, kijk naar de actiegroep 'zwarte piet is racisme'. Mensen proberen je te ontmoedigen: 'nu heb ik helemaal niets meer met de zwarte cultuur' of 'je mag ook helemaal niets meer'. Het is doorploeteren.

Ik ben activistisch op social media. Het is mentaal inspannend dus ik moet mijzelf goed in de gaten houden en voldoende rust nemen. Rust is niet de vijand van activisme, ze gaan hand in hand. Mijn emoties lopen af en toe hoog op. Soms ben ik er zo mee bezig dat ik er verdrietig van word. Op social media zal ik dan wel vertellen dat ik ergens boos of verdrietig van word maar ik laat daar mijn emoties verder niet zien. Ik deel mijn mening door middel van feiten. Als ik met vrienden ben en we praten over deze onderwerpen dan laten we onze emoties de vrije loop.

Er is geen dag dat ik geen zwarte man ben. En zolang er nog racisme is word ik er mee geconfronteerd. Benadeeld worden omdat je afwijkt van de norm, dat accepteer ik niet. Ik kom ook op voor mensen die worden benadeeld omdat ze tot een andere minderheid behoren. Als jij in een gemarginaliseerde groep valt krijg je meer empathie voor andere groepen die ook benadeeld worden. Dat is misschien wel het enige positieve dat ik eruit kan halen, er zijn veel overeenkomsten, we delen hetzelfde soort leed.

Ik ben niet zielig, ik heb geen sympathie nodig, we willen gewoon gelijkheid.

Ik heb mij wel lang aangepast om maar niet boos of gevaarlijk over te komen. Altijd net extra lief zijn, iets meer lachen, bewijzen dat ik onschuldig ben. Ooit was ik zo, maar nu ga ik niet mijn capuchon afdoen en extra groot lachen, het is jouw probleem dat jij bang bent voor iemand die je niet kent.

Henk Waaldijk (1949) is beleidsadviseur en docent. Vader van twee zonen.

Ik ben in Suriname geboren, en bij ons in het gezin stonk het naar krijt. Mijn ouders zaten beiden in het onderwijs. Een gezin van zes kinderen waarvan ik de tweede ben. Mijn moeder was een Boeroe, een blonde Surinaamse. In ons gezin kwamen alle melanges voor, van het blond van mijn moeder tot bruin en alles daartussen. Mijn vader was een lichtgekleurde man net als ik. Hij kwam uit een eenoudergezin waar ze het niet breed hadden, terwijl mijn moeder uit de betere middenklasse kwam. Zij stond heel lichtvoetig in het leven maar mijn vader wist dat het leven zwaar was en dat je je best moest doen.

Om te studeren kwam ik toen ik 19 was naar Nederland en dat was mijn eerste kennismaking met dit land. In Groningen heb ik de Pedagogische Academie afgerond en in die stad ben ik gevormd. De overgang van Suriname naar Nederland ging eigenlijk heel soepel. Ik was jong, zoog alle nieuwe indrukken op en had het enorm naar mijn zin, veel disco en uitgaan. Mijn vrienden waren voornamelijk andere Surinaamse studenten.

Toen heb ik ook mijn eerste ervaringen met discriminatie opgedaan. Geweigerd worden bij de discotheek omdat er altijd maar 8 of tien Surinaamse mensen naar binnen mochten. Dat maakte mij natuurlijk boos en vond ik zeer onterecht maar het heeft me niet getekend. Negatieve ervaringen hebben de neiging aan je ziel vast te kleven als plakband. En positieve ervaringen hebben de neiging als Tefal van je af te glijden. Ik probeer bewust de goede dingen te onthouden.

Elke student in die tijd was politiek bewust. Het was de tijd van Angela Davis, I'm black and I'm proud. Ik ging mee in die stroom, droeg mijn haar in een grote afro en leunde aan tegen de jongens die echt bezig waren met politiek. Zij vormden het centrum van wat later de Surinaamse volkspartij zou worden. Er waren types die bij de latere coup een rol hebben gespeeld. Als je in Groningen hebt gestudeerd, en je ging later in Suriname solliciteren, dan kon je dat beter verzwijgen want Groningen werd gezien als een links broeinest. Uiteindelijk won bij mij basketbal en uitgaan het van de politiek.

Als je me nu zou vragen wie ik ben en waar ik sta, dan ben ik in de eerste plaats Henk, in de tweede plaats het product van het gezin waarin ik opgroeide. Ik ben in Suriname opgegroeid, maar in Nederland gevormd. Mijn etniciteit vind ik het minst belangrijk. Voor mij is etniciteit de hoeveelheid pigment die ik heb en verder zegt het niks.

Wat je ziet gebeuren is dat zowel wit als zwart in de valkuil trapt van het toeschrijven van eigenschappen aan de

hoeveelheid pigment die iemand heeft. Ik ben zwart dus ik ben zo. Jij bent zwart dus dan zal je wel zo zijn.

Als ik kijk naar BIJ1 of omroep Zwart, dan zie ik verzuiling en denken in hokjes, eigenlijk een heel Nederlandse traditie. In die hokjes kun je dan volledig je zwart zijn beleven maar ik geloof veel meer in diversiteit in alle geledingen van de maatschappij. Waar ik bang voor ben is dat de politieke partijen en de omroepen zich ontslagen zien van de noodzaak om meer divers te worden. Want zij kunnen nu zeggen: kijk, daar is omroep Zwart, daar hoor jij bij.

HENK

Dat is niet het Nederland waar ik wil wonen. Ik zie liever dat we samen de schouders onder een gezamenlijk ideaal zetten. En dat ideaal moet zijn: dat Nederland meer divers wordt in alle geledingen. Dus ook op de redacties, ook in de top van bedrijven. Daar geloof ik in. In de media is altijd meer aandacht voor de activistische identiteitspolitiek maar ik durf te beweren dat ik met mijn opvattingen en wereldbeeld behoor tot de meerderheid van de mensen van kleur in Nederland. Ik omschrijf ons als 'de stille Surinamers.' We zoeken de media niet op maar zijn met velen.

Ik vind het zo jammer dat mensen zich zo sterk identificeren met toen want dat brengt een tweedeling; de witten hebben ons tot slaaf gemaakt en wij zwarten zijn daar het slachtoffer van.

De realiteit is dat als je kijkt naar de ontwikkeling van de slavernij, Europeanen ook ooit slaven zijn geweest bij de Moren. Dus in het hele brede perspectief is slavernij een economisch delict van alle tijden. Er zijn nu meer slaven dan op het hoogtepunt van de Transatlantische slavernij. Toen waren het er twaalf miljoen en afhankelijk van de definitie hebben we nu dertig miljoen slaven. Als je kijkt naar kinderarbeid, naar vrouwen in de prostitutie, naar arbeiders in de Golfstaten enz. dan zijn er nu meer slaven dan ooit.

Daarom pleit ik ervoor om op 1 juli niet alleen terug te kijken, maar ook aandacht te geven aan mensen die nu in onvrijheid leven. De slavernij is actueler dan ooit!

Ik kijk graag naar wat wel goed gaat. Het opleidingsniveau van migranten stijgt. We moeten kijken naar het begrip sociale mobiliteit. In hoeverre stijgt het onderwijsniveau ten opzichte van de ouders. Dus niet ten opzichte van witte mensen. Die cijfers zie ik nooit ergens. En ik durf het aan te zeggen dat de sociale mobiliteit van migranten hele grote sprongen maakt. Er zijn zo verschrikkelijk veel doemverhalen, maar als je het grote plaatje ziet dan gaat het goed.

Verklaringen voor racisme vanuit het slavernij verleden, wat schieten we daarmee op?

Het gaat om het ontwikkelen van succesvolle strategieën.

Ik geloof in de kracht van de mens en die kracht wordt ondermijnd door slachtofferschap.

Het is niet halleluja allemaal maar het slachtofferschap brengt ons niets. Als ik kijk in mijn kennissenkring wat de jongere generatie heeft bereikt dan stemt dat optimistisch; ze zijn topsporter of academisch/hbo gevormd. Ze hebben kansen gekregen en die ook benut. Er valt nog een hoop te strijden maar die strijd wordt niet gewonnen door onszelf apart te zetten in de politiek of in het omroepbestel.

Mijn zonen zijn 32 en 28. Ze hebben een periode gekend dat ze zich afzetten tegen Nederland. Ze zijn hier geboren en getogen en willen niet als anders gezien worden. Misschien zou ik als ik hier geboren was, het ook minder accepteren als ik anders behandeld word. We hebben daar stevige discussies over gehad. Ik heb heel veel energie gestopt in gesprekken met de kinderen om ze het gevoel te geven: je bent in de eerste plaats jezelf. Natuurlijk komen ze het tegen. Mijn oudste zoon had alleen witte vrienden. Hij had het er lastig mee als er laatdunkend gesproken werd over Surinamers.

Mijn jongste vroeg zich door de vragen van zijn vrienden af wie hij was. Waar kom ik vandaan? Hij voelt zich geen Surinamer omdat we daar nooit de nadruk op hebben gelegd. Hun moeder is ook een Surinaamse maar we hebben altijd geprobeerd om hun eigenheid te benadrukken zonder stickers als: je bent Surinaams. Maar de buitenwereld stelt vragen en zo krijg je een identiteit opgedrongen.

Institutioneel racisme moet je als groep aanvechten. Maar weerbaar ben je pas als je uit een gezin komt waar je trots op bent. Ik ontken niet dat er racisme is maar vind het constructiever om te werken aan je gevoel van eigen waarde. Wees trots op wie je bent. Maar ook, en dat is misschien een pijnlijk punt, wees als vader aanwezig bij de opvoeding. Wees een rolmodel. Dit is een van de pijnpunten in de Surinaamse cultuur, heel veel vaders waren er niet. Kinderen hebben ook een vader nodig die ze vormt. Dat geeft ze de kracht die ze nodig hebben om zich in dit land vrij en gelukkig te voelen.

Het slavernij verleden wordt te vaak gebruikt door mannen als argument om er niet te zijn. Er lopen kerels rond, die hebben twaalf kinderen bij zes vrouwen. Ze kennen nauwelijks de namen van die kinderen en dan denk ik: fock slavernij, gebruik het niet als argument, pak je verantwoordelijkheid. Dit raakt mij vooral omdat het onze familiegeschiedenis sterk bepaald heeft. Een grootvader die vertrok, niets meer van zich liet horen en een vrouw met vijf kinderen in diepe armoede achterliet. Hulde aan mijn oma die erin slaagde van haar kinderen sterke, succesvolle mannen te maken.

We leven in 2021. Het toekennen van invloeden van slavernij aan gedrag van nu, in a way vind ik het slap. Alsof je zelf geen invloed hebt op je gedrag. Als jij kinderen verwekt dan hebben zij recht op jouw aandacht en jouw liefde en gebruik de slavernij niet als excuus.

In de geschiedenisboeken van mijn kinderen zag ik dat er met geen woord gerept wordt over de slavernij. In die zin vind ik het winst dat er nu meer bewustzijn doorsijpelt, het is een van de grootste misdaden tegen de mensheid. Het hoort in het museum en in de schoolbanken. Niet vanuit beschuldiging, maar gewoon omdat die kennis belangrijk is om te snappen waarom mensen van kleur hier überhaupt zijn.

Termen als 'white privilege', ik weet nooit zo goed wat ik daarmee moet. Ik kom uit een gezin dat mij stimuleerde en ik heb talenten meegekregen. Ik voel me ook bevoorrecht. Weet je waarom ook, ik zeg het gewoon, ik voel me bevoorrecht omdat ik in dit land leef. Ja, er was slavernij, maar een van de dingen die daaruit voortgekomen is, is dat we in dit land terecht zijn gekomen. Ik ben nu eenmaal een superoptimist.

Zelf ben ik niet zo'n fighter, maar voor de moedige mensen van Kick Out Zwarte Piet heb ik een diepe bewondering. Ze zijn uitgescholden en bespuugd. Waar ik wel een kanttekening bij wil maken is hoe ze het op dit moment aanpakken. Als je kijkt naar de cijfers dan neigt nu een meerderheid van de Nederlandse bevolking naar afschaffing van zwarte piet. Ik vind dat je dan nu die meerderheid het werk moet laten doen en niet zoals wat nu in gebeurt, in Volendam de straat op moet gaan. Doe dat niet. Ook de mensen die om zijn raken hierdoor geïrriteerd. Zo schieten we in onze eigen voet.

Waarschijnlijk heb ik het makkelijker omdat ik licht gekleurd ben en kom ik minder weerstand tegen maar ik probeer ook echt om als ik ergens binnenkom niet binnen te komen als een man van kleur maar als Henk. Als je mijn naam ziet denk je niet direct aan een Surinamer. Laatst had ik iets op Marktplaats gekocht dat ik op ging halen. Opeens vroeg ik mij af hoe diegene aan de deur zou reageren omdat hij op basis van mijn naam niet een bruine man verwachtte. Toen ik mij realiseerde wat ik dacht heb ik mijzelf streng toegesproken. Henk, let op, be true to yourself. Als je daar binnen komt dan ben je Henk, en je maakt contact als Henk.

Misschien is dat naar binnen geslagen racisme en dus eigenlijk een psychologisch probleem. Jezelf bekijken door de ogen van een ander en daar waarden aan koppelen. Dit biedt ook wel perspectief; de buitenwereld verander je niet zo makkelijk maar aan je gevoel van eigenwaarde kun je wel werken. Neem Obama, als je die ergens ziet binnenkomen dan zie je niet een zwarte man maar een charismatisch persoon binnenkomen toch?

In plaats van de boze witte wereld van alles de schuld te geven zouden we zelfonderzoek kunnen doen naar wat we zelf aan racisme hebben geïnternaliseerd. Vanuit de academische wereld zou daar veel meer aandacht voor moeten zijn. Zoveel verklaringen voor racisme vanuit het slavernijverleden, het slachtofferschap, wat schieten we daarmee op? Het gaat om het ontwikkelen van succesvolle strategieën.

Ik heb het gevoel dat ik iets uit te dragen heb en ik kan schrijven dus op social media probeer ik regelmatig een compact en strak verhaaltje te schrijven dat positiviteit uitstraalt. Ik deel filmpjes en verhalen waar we ons aan kunnen optrekken. Een prachtige frisse donkere meid die op geweldige wijze een Surinaams nummer op de viool speelt of de eerste vrouwelijke scheidsrechter in het betaald voetbal, een dame van kleur. Die straalt gewoon. Dat inspireert mij en dat wil ik delen.

Ik geloof in de kracht van de mens en die kracht wordt ondermijnd door slachtofferschap. Leg het accent op de positieve zaken.

ELWIZA

Elwiza Sakyi (1988) is ondernemer en moeder van drie.

Mijn moeder komt van Curaçao, mijn vader is Ghanees. Tot mijn derde levensjaar was hij in mijn leven. Daarna gingen we terug naar Curaçao en kreeg ik een stiefvader. Mijn ouders hadden een heel diverse vriendengroep met alle kleuren van wit tot zwart. Voor mij was het gewoon om met iedereen hetzelfde om te gaan. Ik heb geleerd dat we allemaal mensen zijn.

Ik ben geboren in Nederland maar opgegroeid op Curaçao. Toen ik achttien was ben ik weer naar Nederland gegaan. Mijn eerste ervaringen met racisme waren in Nederland. Hoe zeer ik mij ook probeerde aan te passen, ik heb mij vaak out of place gevoeld. Het was moeilijk om mijzelf te zijn. Ik moest opletten hoe ik praatte, hoe ik mij kleepte en hoe ik liep omdat ik niet wilde opvallen tussen de witte mensen.

In die tijd probeerde ik mij niet druk te maken om racisme, ik dacht dat als ik mij gewoon een beetje aanpaste aan hoe de Nederlanders het graag willen dat het dan vast wel goed zou komen.

Die gedachtes werden ook ingeprent door de schoolopvoeding op Curaçao. We kregen daar constant te horen dat als je je zo gedroeg, of zo praatte dat je het dan echt niet ging redden in Nederland. Ik was fucking brainwashed. Het zat er zo diep in dat we het normaal zijn gaan vinden om niet onszelf te zijn.

Toen ik in Nederland was voelde ik hoe er naar mij gekeken werd. Ik wilde altijd uitblinken zodat niemand iets op mij aan te merken kon hebben. Ik zorgde dat ik alles gedaan had en voorbereid zodat ze niets slechts over mij konden zeggen. Ik maak zeker racisme mee maar ik sluit mij er ook wel voor af. Soms voel ik wel dat iets pijn doet maar dan voel ik mij zo machteloos dat ik het maar over mij heen laat komen.

Als ik situaties tegenkom op straat, trek ik wel echt mijn mond open waar nodig. Ik kies mijn battles, maar ik laat altijd mijn stem horen als ik zie dat iemand slecht behandeld wordt vanwege zijn of haar huidskleur.

Een paar weken geleden zag ik op het Centraal Station zes GVB-medewerkers die een zwarte jongeman op de vloer vasthielden. Ik ben er naartoe gelopen, heb hem eerst gevraagd of hij oké was en heb daarna die mannen aangesproken. Er was een dame die voorbij liep, en tegen die jongen zei dat hij niet moest tegenstribbelen. Ik heb haar aangesproken ondanks dat ik begreep waar ze vandaan komt met haar opmerking. Haar reactie was 'Ja maar hij kon mijn zoon zijn, stel hij gaat dood? Je ziet toch wat er overal gebeurt!'

Het is belangrijk dat we beseffen dat we ouders op zulke momenten kracht geven; ze krijgen het gevoel dat ze in hun recht staan iemand zo te behandelen. Spreek hen ook aan op hun gedrag, die jongen kreeg amper lucht. Je instinct zegt dat je moet vechten om te overleven. Daarnaast weet je dat je een zwarte man bent in de handen van witte mannen. Our instincts know no better than to fight for survival. Pas wanneer die angst uit ons DNA is verdreven, dan pas zullen de woorden. 'Wij zijn allemaal gelijk' ook echt gelden.

Ik zal nooit in zo'n situatie weglopen of mijn mond houden. Zeker als ik niet met mijn kinderen ben. Als ik met mijn kids op stap ben, DAN hou ik me vaak in, want als de situatie escaleert bestaat de kans dat mijn kinderen niet veilig zijn. Dat is geen angst, maar mijn verantwoordelijkheid als moeder, en die gaat boven het welzijn van ieder ander.

Laatst zat ik in de trein en in dezelfde coupé zat een zwarte vrouw met een huilende baby. Er was iemand die tegen haar zei: Hou je zwarte kutkind stil. Dat geloof je toch niet? Het is een baby! In zo'n situatie ga ik naast die vrouw zitten en desnoods hou ik haar hand vast om haar te laten voelen: Je bent niet alleen.

Ik word zo ongelooflijk boos van deze ongelijkheid en weet niet waar ik naar toe moet met die boosheid.

Hoe kan ik uitleggen dat dat niet alleen mijn boosheid is, maar ook die van mijn grootmoeder, mijn moeder, mijn zusjes, en vrienden?

Ik heb degene die dat zei op dat moment niet aangesproken. Soms voel je jezelf niet in je kracht staan en heb je even niet de energie om de confrontatie aan te gaan. Als ik eraan terugdenk word ik nog boos over hoe machteloos ik mij toen voelde.

Ik word zo ongelooflijk boos van dit soort situaties en weet niet waar ik naar toe moet met die boosheid. Hoe kan ik uitleggen dat dat niet alleen mijn boosheid is, maar ook die van mijn grootmoeder, mijn moeder, mijn zusjes, en vrienden. Hoe ga ik uitleggen dat deze woede komt door de oneerlijkheid die ik al jaren zie.

Als ik het probeer uit te leggen gaan witte mensen vaak direct in de verdediging; dat wat hun grootouders hebben gedaan is toch niet hun schuld. I get that. Ik ben niet kwaad op jou maar ik ben wel kwaad en jij laat mij dat niet uiten. Mijn coping mechanisme is zo snel mogelijk weg te gaan uit zo'n situatie en de confrontatie te vermijden. Je weet dat het narratief bestaat van de boze zwarte vrouw, je weet wat de vooroordelen zijn dus pas je je maar weer aan om de zaak niet te laten escaleren.

Mensen die denken dat het in Nederland allemaal wel mee valt weten niet wat ze zeggen. Toen ik manager was bij Burger King maakte ik het volgende mee: Ik moest een kassière wisselen en ik wisselde een witte dame voor een dame van kleur. Een oudere vrouw die bij haar in de rij stond ging uit de rij en in de rij staan waar een witte jongen bediende.

Vrienden van kleur van mij worden een paar keer per week aangehouden omdat ze in een mooie auto rijden. Sommigen leggen een kopie van hun diploma in de auto omdat er niet geloofd wordt dat ze bijvoorbeeld tandarts zijn. Wat gebeurt er in jouw brain dat je denkt dat alleen witte mensen succesvol kunnen zijn?

Met de opvoeding van mijn kinderen probeer ik heel bewust te zijn. Zolang ze klein zijn is het makkelijker maar soms komt het natuurlijk ter sprake. Ik probeer hen te laten weten dat ieder menselijk leven van waarde is en respect vereist. Welke kleur je ook hebt, wat je geloof ook is, man of vrouw. Voor mij is dat voor nu genoeg. Naarmate ze ouder worden en ze ook dingen gaan meemaken zal ik hen meer vertellen maar nu zijn ze daar nog te klein voor.

Ik voel mij thuis in Amsterdam maar als ik denk aan mijn zonen en wat ik voor ze wil, hoe ik wil dat ze opgroeien, dan besef ik dat ik hier twee keuzes heb; of ik moet ze gaan conditioneren hoe ze zich moeten gedragen om geaccepteerd te worden, of ik laat ze helemaal zijn wie ze willen zijn met de kans dat ze de wind van voor, achter en alle zijanten gaan voelen.

Ik wil liever dat laatste maar dan met het zelfvertrouwen, de kracht en de kennis die ik niet had op die leeftijd om te zijn wie ik was. Dat is wat ik ze mee kan geven maar hoe ze ontvangen gaan worden in de maatschappij dat is out of my hands. Elke ochtend als ik mijn zoon naar school breng denk ik erover na hoe hij wordt gezien. Elke dag. Dat is de enige reden dat ik boos word als hij zich niet gedraagt; ik wil niet dat ze een label op hem kunnen plakken.

Ik word blij van de Black Lives Matter beweging omdat ik besef dat we bewuster worden. En dan heb ik het niet eens over witte mensen, maar vooral over onszelf als zwarte gemeenschap. Dat we leren wie we zijn en waar we vandaan komen, waar we in geloven en wat onze spiritualiteit is. *Waarom* our lives matter. Dat vind ik het mooist aan de hele Black Lives Matter beweging.

Ik zie vooral dat er meer zelfvertrouwen komt. Dat we eindelijk beseffen dat we wel mooi zijn ondanks dat er altijd is gezegd dat we niet de norm van schoonheid zijn. Dat is wat mij het meeste raakt.

Hoe ga ik uitleggen dat deze woede komt door de oneerlijkheid die ik al jaren zie?

Op een gegeven moment ga je zelf geloven dat het waar is. Voor heel veel mensen komt het besef nu pas.

Er was laatst een meisje op twitter dat haar eigen haar natural ging dragen, een echte afro. Haar witte vriend vond haar natuurlijke haar afschuwelijk. Heel Twitter ontplofte. Voor het eerst zien we de mogelijkheid onder ogen dat het wel mooi is als we ons haar natuurlijk dragen. Het zit zo diep dat het zelfs bij zwarte mensen wordt uitgedragen.

Lichtere kinderen worden mooier gevonden dan donkere kinderen. We houden het dus ook in stand. Daar moet bewustzijn over komen.

Ikzelf ben mij ook bewuster geworden van mijn afkomst. Toen ik jong was hield ik mijn Ghanese afkomst vaak liever voor mijzelf. Naarmate ik ouder werd en ik mezelf en mijn afkomst beter leerde kennen, werd ik verliefd op mijn Afrikaanse roots. Nu ben ik trots. Heel trots.

En dat draag ik onder andere uit door mijn Afrika oorbellen te dragen. Als ik ze draag hou ik mijn kin altijd net een paar millimeter hoger, waardoor ik mij zo elegant krachtig en mooi voel. Ik draag ze voornamelijk voor mezelf, maar vind het altijd fijn als ze leiden tot een positieve interactie. Als ik deze oorbellen draag dan ben ik even niet Elwiza. Ik ben dan Akosua Bonsu, van de Asante Stam. Proud Black Star. Warrior Princess. African Queen.

Dingen die mij het meest hebben tegengehouden in wat ik wilde bereiken zijn altijd mijn eigen angsten en twijfels geweest. Gevoed door de vooroordelen in mijn omgeving. Zowel de witte als de zwarte. En het feit dat ik mij niet vertegenwoordigd zag op plekken waar ik misschien mijn zinnen op gezet had.

Zelfs mijn moeder heeft mij geleerd dat als je naar de bank wil gaan voor een lening, je moet zorgen dat je alles op orde hebt en je moet laten vergezellen door een witte man. Onbewust gaf ze mij de boodschap; als je daar alleen komt dan is dat niet genoeg. Het zit er zo diep in. Vooral op Curaçao: the white person is the savior.

Hoeveel generaties hebben we nog nodig? Ik hoop echt dat mijn kleinkinderen een hele andere wereld zullen zien en meemaken. Het zou helpen als we met elkaar zouden opgroeien. Maar je moet wel willen leren, willen begrijpen waar de ander vandaan komt.

Ik ben heel sociaal en open, maar ik heb gemerkt dat ik afhaak als ik het gevoel heb dat iemand niet wil luisteren en zich niet wil verdiepen. Ik ga er niet aan blijven trekken. Als je wil luisteren en echt interesse hebt dan ga ik graag in gesprek. Als het veilig voelt en we rustig kunnen praten zonder dat het gaat escaleren vind ik het fijn om van gedachten te wisselen zelfs als we het oneens zijn. The bottom line is begrip willen tonen.

ROLAND

Meneer Cabenda (1931) en oud-docent

Ik ben geboren 24 oktober 1931 in Paramaribo waar ik mijn hele jeugd heb doorgebracht. In eerste instantie wilde ik apotheker worden. Ik was onder de indruk van dat vak, het intrigeerde mij. Maar een studie was duur. Mijn ouders waren al overleden en er was niet genoeg geld. In dat jaar werden de salarissen van de onderwijzers verhoogd. Ik kende een arts die ook als onderwijzer begonnen was dus leek mij dat de route die ook voor mij geschikt was om apotheker te worden.

Maar toen ik eenmaal in het onderwijs werkte was ik verkocht. Het onderwijs was een passie geworden, ik vond alles leuk: de collega's maar ook de kinderen en de ouders. Toen ik 32 was ging ik voor het eerst naar Nederland. Het was, in april 1964. Ik kwam hierheen vanwege vakantie maar besloot hier te blijven en aan een studie wis- en natuurkunde te beginnen.

Ik heb in Nederland met heel veel plezier gestudeerd en ook weer in het onderwijs gewerkt en in 1976 zijn mijn vrouw en ik terugverhuisd naar Suriname. We hebben toen weer elf jaar daar gewoond.

In 1980 was de militaire coup in Suriname en daar heeft mijn vrouw meer onder geleden dan ik mij in eerste instantie realiseerde. Ze heeft daar nare dingen meegemaakt en vanaf die tijd ging het niet zo goed met haar. Zodra ze een militair zag was ze in de war. Ik dacht dat het op den duur wel beter zou gaan maar ik merkte hoe ze opbloeide toen we twee maanden in Nederland waren. Een arts die we consulteerden gaf het advies om niet terug te gaan naar Suriname omdat dat beter was voor mijn vrouw.

Ik heb het idee dat ik, als ik wit geweest was, niet meer kansen zou hebben gekregen of een betere carrière zou hebben gehad dan nu. Niet in Suriname en ook niet in Nederland.

Ik heb altijd alle kansen gehad om mij te ontwikkelen. Ook het vinden van een baan is nooit moeilijk geweest. Dus als het over racisme gaat, dan is mijn verhaal niet zo spannend of indrukwekkend. Omdat ik mij niet kan herinneren dat ik ooit iets van dien aard ervaren heb.

Het enige wat mij bijstaat was een incident op de middelbare school in Utrecht waar ik les gaf. Tijdens de voorbereidingen van de sinterklaasviering riep ik dat ik wel sinterklaas zou zijn als grapje. Waarop de leerlingen zeiden: 'zwarte piet zult u bedoelen'. Ik vond dat grappig, had daar geen naar gevoel bij en daar is later ook nooit een reden voor geweest. Ik weet ook niet waarom ik er geen last van heb gehad. Ik was klein, heel dun en ook nog bruin, maar heb zelf nooit iets gemerkt van een andere behandeling of discriminatie. Misschien was het er wel maar was ik mij er niet van bewust, heb ik er overheen gekeken.

Als we het hebben over discriminatie dan is er een tijd geweest dat dat tamelijk openlijk werd bedreven. Je wist het en hield er rekening mee. In deze tijd probeert iedereen zich in te spannen om niet racistisch te zijn. En als er dan toch iets gebeurt dan voelt het erger omdat het niet meer past in het huidige tijdsbeeld.

Er is wel iets veranderd, men is zich meer bewust van dat sommige woorden of uitspraken echt niet meer kunnen, maar zolang het in de hoofden niet verandert, dan zijn dat slechts uiterlijke nuances die veranderen, maar dan blijven vooroordelen bestaan. Dat je bepaalde woorden niet meer gebruikt wil niet zeggen dat je denkbeelden ook mee veranderen.

Echte verandering kan alleen de tijd ons brengen. Jonge mensen van verschillende groepen gaan steeds meer met elkaar om. De scheidslijnen raken minder scherp. De generatie die nooit met een zwart of bruin iemand in de klas heeft gezeten sterft op een gegeven moment uit. Het proces van elkaar tegenkomen is zichtbaar gaande.

Witte mensen moeten afstand doen van hun tradities en gebruiken. Dat is lastig.

Aan tradities wordt meer vastgehouden als een kleine groep probeert die te veranderen.

Het is een verzet tegen het optreden van de minderheid.

En daar heb ik vertrouwen in. Maar ik weet ook dat ik het niet meer ga meemaken dat vooroordelen niet meer bestaan. Daar gaan nog wel wat generaties overheen.

Black Lives Matter is een gevolg van het idee dat de witte bevolking de niet witte bevolking discrimineert. Er gebeuren dingen als George Floyd en etnisch profileren, dus dan begrijp ik die uitdrukking BLM. Maar voor mij doen alle levens ertoe.

Discriminatie is een heen-en-weergaand proces. Van wit naar zwart en van zwart naar wit en binnen groepen onderling.

Er is een verhaaltje over twee Surinamers die door Amsterdam fietsten. De een donkerder dan de andere. Hollandse kwajongens riepen 'zwarte piet' naar ze, waarop de iets lichter gekleurde jongen zei: 'als ze dat tegen mij zouden roepen zou ik boos worden.' Hij ging er helemaal van uit dat de opmerking tegen de donkerdere jongen gemaakt werd en niet tegen hem.

Zie hier het denken in meerdere en mindere. In Suriname zag je ook dat de mensen die op de kantoren werkten lichter waren. Dus je kreeg een betere baan als je huidkleur lichter was. En de jongens en meisjes die zwart waren hield je een beetje op afstand.

Mijn ouders hebben het niet zo nadrukkelijk gezegd, maar ik weet dat het bij hen ook zo was dat als wij te veel met echt zwarte jongens omgingen, dat ze dat niet prettig vonden. Dan krijg je dat toch mee als kind dat donker minder goed is.

Ik weet eigenlijk nauwelijks iets over mijn familie-geschiedenis en helemaal niets over het slavernijverleden van mijn familie. Ik groeide op in een groot huis aan de straat met een groot achtererf met een aantal kleinere huisjes erop. Dat was wel echt zoals in de slavernijtijd.

Maar wij waren goed bevriend met iedereen die op het erf woonde. Wij woonden in het grote huis maar gingen heel goed met de kinderen van het erf om. Ken je het woord bigisma? Grote mensen. Zo werden wij gezien door de mensen die op het achtererf woonden. Zij voelden absoluut een afstand. Een van de vrouwen die daar woonden had een zoon met wie wij graag speelden.

Op een gegeven moment hadden we ruzie met hem en zijn moeder bemiddelde in het conflict. Hij vertelde wat er was gebeurd en noemde mij boy. In het Surinaams heb je twee woorden voor jongen: ajongoe of aboy. In de slavernijtijd was boy een vernederend woord. En elke keer als de jongen in zijn verhaal het woord boy gebruikte corrigeerde zijn moeder hem, omdat het over ons ging.

Dat was een soort zelfdiscriminatie. Hij mocht ons geen boy noemen omdat wij in haar ogen 'hoger' stonden dan zij. Als ik met haar zou spreken over haar zoon en ik zou hem boy noemen, ik weet het niet, want ik heb het nooit gedaan, maar ik heb het idee dat ze het niet erg zou hebben gevonden. Er wordt topdown gediscrimineerd, maar er wordt ook andersom onderscheid gemaakt omdat men anderen meer waard vindt.

Als we het hebben over kennis van onze gezamenlijke geschiedenis dan denk ik wel dat het iets zou helpen om meer te weten. Op school leerden wij over de Gouden Eeuw en we vonden het prachtig. We wisten niet beter. Er werd niets verteld over de achtergronden en over de slavernij en wat die heeft bijgedragen aan die Gouden Eeuw. Als je er helemaal niets van weet en je krijgt meer inzicht dan kan dat jouw opstelling veranderen, maar alleen maar vertellen hoe het geweest is, ik weet het niet. Ieder jaar bij al die herdenkingen, zoals de Tweede Wereldoorlog en Ketikoti, denk ik: prachtig hoor, maar ik vind dat er te veel nadruk wordt gelegd op het herdenken en excuses aanbieden terwijl we moeten werken aan hoe we het samen beter kunnen maken.

Er komt vast een tijd dat iedereen zich vertegenwoordigd ziet in alle beroepen en lagen van de samenleving. We moeten daar wel aandacht voor blijven vragen want waar niet over gepraat wordt dat verandert nooit. Ooit zal het ervan komen, dat proces is gaande. Ik ben een geduldig man. Je moet niet te geduldig zijn in de zin van niets doen, maar geduldig zijn in de zin: alles kost tijd. En die tijd hebben wij niet, maar dat wat moet veranderen, heeft die tijd wel.

De drempel wordt al genomen door bepaalde mensen en die spelen zich dan in de kijker van de top. Zo sijpelt het door en dan krijg je gekleurde mensen in de bovenlagen van de maatschappij. Bijvoorbeeld in Amerika, toen Obama presidentskandidaat werd, toen dacht ik meteen aan Martin Luther King. Het is zo'n lange strijd geweest en nu is er een zwarte man president geworden. En niet alleen gekozen door zwarte mensen maar ook door witte Amerikanen, dan moet er ergens iets zijn veranderd.

Er komt meer zelfbewustzijn bij zwarte mensen. Dat is absoluut een verandering die er is. Ook in Suriname. Vroeger deden de donkere Surinamers met kroeshaar er alles aan om hun haar sluiker te maken. Tegenwoordig loopt men trots door de stad met hun afro. Hetzelfde heb je hier ook. Dat vind ik een mooie ontwikkeling.

Dat komt misschien ook door het contact met Nederland. In Suriname zijn alle vuilnismannen zwart. Toen Surinamers voor het eerst in Nederland kwamen en hier een witte man achter de vuilniswagen zagen rennen, dat waren ze niet gewend, of een witte man die postbezorger was. Dat heeft bij veel Surinamers iets teweeggebracht. Eerst zagen ze tegen de witte man op en toen viel deze van zijn voetstuk.

Dat heeft een zelfbewustzijn in gang gezet. Ik denk dat de Surinamer, de mens, discriminatie nodig heeft gehad om zichzelf te compenseren en ik denk ook dat door dat ze zich meer zelfbewust gingen gedragen, de discriminatie die er was sterker werd.

Ik begrijp de acties om zwarte piet af te schaffen. De figuur zwarte piet past niet meer in deze tijd. Die acties dragen bij aan verandering. Die versnelling is nodig maar ik denk dat boosheid remmend werkt op het proces naar minder discriminatie.

Ik vind de acties gepast, maar ik vind mezelf niet geschikt aan zulke acties deel te nemen, ik zou dat niet met passie kunnen doen omdat ik zwarte piet nooit als discriminerend ervaren heb. Ik zou geen goede bijdrage daaraan kunnen leveren, maar op afstand kan ik er met waardering naar kijken. Wat ik me herinner van sinterklaas bij ons thuis is het zingen van Hollandse sinterklaasliedjes, en een arm die via het raam cadeautjes naar binnen gooide. Sinterklaas heb ik als kind nooit gezien en zwarte piet evenmin.

Zwartepiet hoorde erbij in de liedjes, het was een begrip. Ik zag hem niet als een zwarte man. Daar heb ik nooit bij stilgestaan. Maar je kunt je goed voorstellen dat als ik dit vertel in een gezelschap van zwarte mensen, dat ze dan zeggen: dat komt omdat jij zelf niet zo donker bent.

Aan de andere kant, voor de weerstand die de acties oproepen heb ik ook begrip.

Witte mensen moeten afstand doen van hun tradities en gebruiken. Dat is lastig. Aan tradities wordt meer vastgehouden als een kleine groep probeert die te veranderen. Het is een verzet tegen het optreden van de minderheid. Angst voor verlies van eigen identiteit speelt in vele gevallen een grote rol. We slagen er pas in als we elkaar niet zien als witte mensen, zwarte mensen, gele mensen – maar gewoon als een mens.

Ik ben optimistisch maar ik weet dat het tijd kost. Als je alleen naar het einddoel uitkijkt en hoopt dat mee te maken dan ben je ongeduldig. Maar als je naar het proces kijkt, dan kun je dat met geduld blijven volgen.

Ik vind dat er te veel nadruk wordt gelegd op het herdenken en excuses aanbieden terwijl we moeten werken aan hoe we het samen beter kunnen maken.

CELMO & MARINA

Celmo Vidal Queta (1987) komt uit het zuidwestelijk deel van Afrika en woont sinds 2000 in Nederland. Hij is verloofd met Marina en ze hebben samen drie kinderen.

Ik denk altijd dat je niet zwart of wit hoeft te zijn om te begrijpen hoe een ander mens zich voelt. Ooit zagen we een documentaire waarin een vrouw aan het publiek vroeg wie er behandeld zou willen worden zoals zwarte mensen behandeld worden. Niemand stak zijn vinger op. Dit is denk ik typerend voor de huidige situatie. We weten wel degelijk dat zwarte mensen vaak 1-0 achterstaan.

Helaas wordt er nog te weinig geluisterd naar de verhalen, die mensen van kleur te vertellen hebben. Als ik op tv een debat zie over discriminatie zie ik daar soms alleen maar witte mensen spreken over hoe ik mij zou (moeten) voelen. Het is ook lastig voor te stellen hoe het is om met een donkere huidskleur te leven in Nederland. Helaas zitten er nog te weinig mensen van kleur 'aan tafel'.

Ieder mens heeft vooroordelen, daar ben ik mij zeker van bewust. Ik heb die zelf ook (gehad). Als je vanuit een andere opvoeding dingen meekrijgt, is het belangrijk om voor jezelf te bedenken of wat je geleerd is ook daadwerkelijk klopt. Ik heb dat gedaan en mijn denkbeelden bijgesteld. Voor mij maakt het dan ook niks uit wie je bent, gender, seksuele geaardheid of afkomst. We moeten het gesprek aangaan met een mindset van: iedereen heeft vooroordelen, maar zolang je die niet uitspreekt blijven ze liggen gisten.

Mensen schamen zich om bepaalde uitspraken te doen en gaan zich nog meer terugtrekken in hun eigen bubbel. Dat is gevaarlijk. Er zijn veel mensen die bijvoorbeeld angstig zijn, omdat ze denken dat andere groepen dan oorspronkelijke Nederlanders de meerderheid zullen vormen. Of, dat hun cultuur wordt afgenomen. De interactie tussen wit en zwart is lastig, omdat we dingen niet durven te benoemen zoals ze zijn. Als het onderwerp ras ter sprake komt worden de meeste mensen heel politiek correct.

Terwijl we de verschillen juist moeten benoemen en onder ogen zien. We zijn allemaal mensen maar er zijn grote verschillen, qua kleur, qua haar, qua lichaamsbouw, qua gewoontes en qua kansen, dat is de realiteit. Je moet ze niet ontkennen, want dan verandert er nooit iets. Als we iets willen veranderen moeten we het eerst open en eerlijk durven benoemen.

Ik ben opgevoed met veel openheid voor alles en iedereen. Ik heb geleerd dat mensen elkaar nodig hebben. Als ik niet die opvoeding had gekregen zou ik eerder boos zijn geworden en het misschien niet op kunnen brengen om steeds weer het gesprek aan te gaan. Vershillen zijn juist zo mooi. Ik ben nu gelukkig op een leeftijd dat ik comfortabel ben met wie ik ben, wat ik kan en waar ik voor sta.

Uiteraard ben ik mij wel altijd bewust geweest van het feit dat ik 'anders' ben. Met de Cito-toets scoorde ik vwo-niveau, maar een leraar die hierover ging vond toch eerder dat ik naar het vmbo moest gaan. Het heeft mij daardoor een paar jaar extra gekost om te laten zien dat ik dit niveau daadwerkelijk aankon. De man bedoelde het waarschijnlijk oprecht niet slecht. Ik denk dat hij mij in bescherming wilde nemen. Misschien was hij bang dat het mij niet zou lukken, omdat ik pas kort in Nederland was en de taal nog niet volledig beheerste. Maar het is tekenend voor het systeem.

Ik ben trots om Nederlander te zijn, maar er zijn ook momenten waarop ik voel dat ik er niet bij hoor. Dat is niet altijd makkelijk. Op school moest ik altijd de beste zijn en op het werk moet ik mij vaker bewijzen om te laten zien wie ik ben en wat ik kan. Vooral bij sollicitaties maakte ik dat mee. Ik heb de diploma's, spreek meerdere talen en met mijn werkervaring paste ik perfect bij een bepaalde functie.

Toch werd er dan een opmerking gemaakt over mijn accent. Er wordt dan één ding uitgehaald om het besluit te kunnen verantwoorden om mij de baan niet te geven. Maar eigenlijk was het bij voorbaat al besloten.

Ik denk altijd dat je niet zwart of wit hoeft te zijn om te begrijpen hoe een ander mens zich voelt.

Celmo

Het doet soms pijn dat mijn geliefde veel harder moet werken en niet altijd gezien wordt voor wie hij is.

Marina

Dat je niet overal zwarte mensen ziet, betekent niet dat zij niet deelnemen aan de maatschappij. Veel witte mensen hebben nog geen mensen van kleur in hun vriendenkring en daardoor een ander referentiekader. Daarom is het zo belangrijk dat we mensen van kleur gerepresenteerd zien op alle niveaus van de maatschappij.

De plek waar ik nu sta, midden in de Nederlandse maatschappij, heb ik ondanks tegenslagen, op eigen kracht bereikt. Ondanks het feit dat ik pas op mijn twaalfde kennis heb gemaakt met de Nederlandse taal en cultuur. Kun je nagaan waar ik geweest zou zijn als ik hier wel geboren was en die achterstand niet had gehad. Naarmate ik ouder word zie ik wel meer onder ogen welke struggles ik heb doorgemaakt.

Het gesprek blijven aangaan met mensen vind ik belangrijk, want voor die persoon ben ik het referentiekader voor donkere mensen. Ik vind dat ik een bepaalde plicht heb om dingen aan de kaak te blijven stellen. Soms vind ik het lastig dat ik niet altijd als individu word gezien, maar als onderdeel van een groep met bepaalde kenmerken die vaak niks met mij te maken hebben. Toch blijf ik de ‘discussie’ aangaan. Ik wil een goed voorbeeld zijn voor mijn kinderen en de weg voor hen een beetje makkelijker maken dan die voor mij was.

Mijn vriendin is een witte Nederlander. Ik ben een zwarte man. Mijn kinderen zijn dubbelbloed. Zwarte ouders hebben een extra taak in het leven.

Ik probeer mijn kinderen te leren dat er dingen tegen ze gezegd gaan worden en dat ze daar geen invloed op hebben, maar dat ze wel zelf kunnen bepalen hoe ze daarop reageren. Ik probeer ze weerbaar te maken, te laten inzien dat boos worden het averechts effect heeft. Ik wil hen niet bang maken, maar wel voorbereiden op waar ze mogelijk mee te maken krijgen. Ik kan gelukkig achter ze gaan staan, die back up had ik vroeger niet.

Ik denk dat racisme vooral te maken heeft met macht. De denkbeelden over zwarte mensen die voortvloeien uit de geschiedenis en het slavernijverleden, die hebben nog altijd invloed op de huidige maatschappij. Daar hebben mensen van kleur nog altijd last van. Bij de belastingdienst en de politie bijvoorbeeld spelen ook nog altijd vooroordelen.

Gelukkig worden we ons wel steeds meer bewust van dit institutionele racisme. Het feit dat de premier uitgesproken heeft dat racisme bestaat en dat er institutioneel racisme is, dat gaf wel erkenning. Voor mij persoonlijk betekende dat veel.

Het is zo belangrijk dat mensen van kleur een podium krijgen. Jezelf vertegenwoordigd zien in de maatschappij is essentieel. You can't be what you can't see. Toen ik jong was, was Brad Pitt mijn schoonheids ideaal. Een donker voorbeeld had ik niet. Donkere mannen werden in die tijd nog niet echt als mooi gezien.

Ik heb niet alle wijsheid in pacht, maar ik probeer bruggen te bouwen en met een open blik gesprekken te voeren.

Marina Bogaard (1987) is in Nederland geboren en verloofd met Celmo. Samen hebben ze drie kinderen.

Celmo en ik zijn al een hele lange tijd in elkaars leven. De laatste tijd hebben we eigenlijk steeds meer gesprekken over het onderwerp racisme. Ik denk dat Celmo mij hier vroeger niet mee wilde belasten en ik begon er ook niet over.

Ik heb altijd een heel gemixte vriendenkring gehad en van huis uit is mij geleerd dat het niet uitmaakt met wie je thuiskomt. Ik weet nog dat ik wel eens zei dat ik geen kleur zag. Nu zou ik dat niet meer zeggen, omdat het een ontkenning is van wat mensen van kleur meemaken. Ik leer natuurlijk ook nog steeds en sinds we kinderen hebben is dat bewustzijn nog verder gegroeid. Je maakt soms gekke dingen mee.

De eerste keer dat ik met mijn dochter in de kinderwagen op de markt liep keek er een totaal onbekende in de kinderwagen en riep: ‘Oh een bruintje!’ Ik vraag mij dan af waarom zegt iemand dat? Wat mensen durven te vragen en te zeggen is soms echt ongelooflijk; iemand die een foto van ons samen zag en dan reageert met ‘Oh dat had ik niet bij jou verwacht’. Ik reageer meestal niet, maar eigenlijk moet ik vragen: Hoezo, wat had je dan verwacht? Vroeger liet ik opmerkingen voorbijgaan, ik was nog niet zo bijdehand, maar nu zou ik mensen eerder confronteren met hun opmerkingen.

Mensen zeggen niet bewust dingen verkeerd om ons te kwetsen. In Nederland zijn de meeste mensen gewoon van goede wil om het goed te doen, maar ze missen de kennis en hebben geen vrienden van kleur die ze erop kunnen wijzen. Zo’n woord als ‘halfbloed’, daar bedoelen de meeste mensen niks naars mee.

Tegenwoordig ga ik dan het gesprek aan en vraag: ‘weet je toevallig dat het woord ‘halfbloed’ betekent dat je eigenlijk een inferieur mens bent. Nu zeggen we ‘dubbelbloed!’ Dan noem ik mijn kinderen als voorbeeld en dan snappen ze het direct. Zo krijg je goede gesprekken. Want als je zegt: ‘Dat mag je niet zeggen’, dan gaan mensen direct in de verdediging. Niemand vindt het leuk om aangesproken te worden op iets wat ze niet goed doen. In gesprek blijven gaan dat levert veel meer op dan mensen wijzen op hun fouten.

Ik ben mij ervan bewust dat ik kan helpen om vooroordelen te ontcrachten door mij uit te spreken. En dat ik het ook bij mijzelf moet houden. Ik hoef geen spokesperson te zijn voor Celmo of mijn kinderen.

Als we ergens zijn samen dan heb ik wel eens gemerkt ik dat mijn huidskleur zijn aanzien doet stijgen. Dat is een heel raar gevoel. Dus niet om wie ik ben, maar alleen om mijn huidskleur. Dat voelt een heel klein beetje zoals Celmo vaak beoordeeld wordt. Niet op wie hij is maar op de kleur van zijn huid.

Er zijn zoveel aannames en vooroordelen. De eerste reactie is vaak dat mensen denken dat Celmo wel in een hutje zal hebben gewoond in Afrika, terwijl hij eigenlijk uit een veel beter milieu komt dan ik. Die vooroordelen zitten diep.

Als je al zo lang met elkaar samen bent dan zie je steeds vaker hoe je ten opzichte van elkaar wordt gezien. Ik zie dat ik wit privilege heb ten opzichte van Celmo. Maar hij is een echte doorzetter, daar heb ik zo’n bewondering voor. Wel heb ik er natuurlijk last van dat ik zie dat mijn geliefden veel harder moet werken en niet altijd gezien worden voor wie ze zijn. Helemaal nu we kinderen hebben, want dat is natuurlijk wel heel duidelijk: Ik zie er gewoon anders uit dan zij.

Celmo is zich altijd meer bewust geweest van waar onze kinderen (mogelijk) mee te maken kunnen krijgen. Ik begreep eerder die angst van hem niet omdat ik hier zelf natuurlijk nooit mee heb hoeven dealen. Ik zal de ervaringen die mijn kinderen op sommige vlakken tegen gaan komen nooit volledig kunnen begrijpen.

Maar ik zie het als mijn taak om mijn kinderen op te voeden als onafhankelijke, zelfverzekerde mensen die trots zijn op hun gemengde achtergrond. Ik creëer bewust rolmodellen voor ze, bijvoorbeeld door een zwarte pop en boekjes waar niet alleen maar witte kinderen in voor komen aan te bieden. Het is mijn taak om hen te laten zien dat er verschillen zijn en dat die oké zijn. Maar ook om te laten zien dat er meer kinderen zijn die er uit zien zoals zij. Zeker als je als kind van ouders met verschillende afkomst opgroeit in een witte omgeving is dat belangrijk.

Opgroeien in twee culturen met alle ervaringen die daarbij komen is iets om trots op te zijn. Ik probeer ze de rijkdom ervan te laten zien en doe er niet te krampachtig over. Daar heb ik echt wel van tevoren over nagedacht. Ik probeer ze de tools en de middelen te geven, zodat ze zich kunnen ontwikkelen. Dat is de nieuwe wereld, en er komen gelukkig steeds meer bi-racial gezinnen.

Racisme is geen mening

Racisme is geen scheldwoord

Racisme is abstract en concreet

Racisme nog ongedefinieerd in de Grondwet Artikel 1 is ons houvast

Racisme is het meest ontkende verschijnsel dat als rioolwater sijpelt uit de poriën van westerse mensen, roest in de scharnieren van de systemen, gist, in het denken van de machthebbers

Racisme is geconstrueerd om misdaden te verhullen van de westerse veroveraars en is de historische compost waarop de westerse beschaving is verwekt

Ernestine Comvalius heeft meer dan 20 jaar gewerkt in de kunstensector en was de mede-initiatiefnemer en eerste directeur van het Bijlmer Parktheater.

Tegenwoordig is zij actief als columnist, schrijver en adviseur.

Wie is aan zet?

Vanaf mijn geboorte in 1954 in een van de Nederlandse kolonies, leer ik dat lichtgekleurd beter is dan donkergekleurd, dat mijn taal minder waard is dan de Nederlandse, dat mijn haar teveel krult en dat alleen de verheerlijking van de Nederlandse cultuur mij vooruitgang en verlichting zal brengen. Toen gebeurde dat openlijk, helder en zonder opsmuk.

Vanaf mijn komst, negen jaar later in Nederland, observeer ik hoe de politiek ervoor zorgt dat het onderwijssysteem de eigen bevolking in onschuld drenkt en de bittere kanten van de overzeese misdaden verzwijgt, maar een heel volk laat zingen over de grootse daden en de VOC-mentaliteit. In het Hollandse brein en in het cultureel archief staat de grootsheid opgeslagen.

Aletta Jacobs, het boegbeeld voor de emancipatie van Nederlandse vrouwen, voorvechter voor het vrouwenkiesrecht laat in o.a. haar briefwisseling met de Amerikaanse Carrie Chapman Catt in 1911–1912, haar koloniaal denken

ERNESTINE

zien waarin over het cadeau doen van een klein n*gertje wordt gecorrespondeerd. Het infantiliseren van de mensen in de kolonies, door iemand die zich hard maakt voor de verbetering van de positie van vrouwen, illustreert de functie van racisme: de ander is minder, heeft minder menselijke gevoelens, is minder mens, moet begeleid en aangestuurd worden, is onbeschaafd.

Ik heb sinds mijn komst naar dit land, die neerbuigende tolerantie ervaren die verhuld wordt door de grote bereidheid om 'te helpen', 'te redden', geld te sturen naar alle zielige donkere mensen van andere continenten. Ik heb de verbazing bij het gesprek over racisme in de ogen gezien. 'Dat is niet zo bedoeld, gekkie. Dat moet je niet zo zien.'

Ik heb de creativiteit geobserveerd waarmee in Nederland elke duiding van racisme een eufemistisch sausje krijgt en in talkshows degene die het beestje bij de naam noemt wordt afgemaakt als polariserende schreeuwlelijk, opgevolgd door haatteksten via social media. Sylvana Simons kan hierover meepraten.

De laatste jaren is er zoveel literatuur gepubliceerd over racisme, met als klassiekers: Alledaags Racisme van Philomena Essed en Witte Onschuld van Gloria Wekker.

Voor steeds meer mensen is er toegang tot de literatuur, de debatten, de tentoonstellingen en voorstellingen waarin dit systemisch racisme wordt belicht. Om er maar een paar te noemen: The Black Archives in Amsterdam, de boeken waarin steden en hun betrokkenheid bij de slavernij zijn onderzocht, zoals de Mapping Slavery publicaties waar Jennifer Tosch aan heeft meegewerkt, of het boek Slavernij in de Oost en de West, waar o.a. Nancy Jouwe bij betrokken is.

Dit is voor de geïnteresseerde groep Nederlanders. Het gros van de samenleving wordt hiermee niet bereikt. Zij worden wel bereikt door de populistische plaats hebben in de Tweede Kamer en in verschillende gemeenteraden. Populisten, die de koloniale geschiedenis in ere willen herstellen en een openlijke herwaardering willen voor de in mijn ogen wandaden die gepleegd zijn.

COMVALIUS

Wat een verwarring

Het verbaast mij niet dat men in Volendam met eieren gaat gooien en in Dokkum levensgevaarlijke toeren uithaalt tegen vreedzame demonstranten die aantonen dat Zwarte Piet racisme is. Er is sprake van een identiteitscrisis als gevolg van eeuwenlange desinformatie en als gevolg van de voortdurende tolerantie jegens populistische groepen die het negationisme verspreiden: ontkennen van bewezen historische feiten.

Werk aan de winkel

Ik merk dat vele goed bedoelende witte Nederlanders zich vanuit schuld en boete beijveren in het aantonen dat zij meevoelen en solidair zijn met de nakomelingen van de tot slaaf gemaakten. Ik geloof niet in schuld en boete, dat zijn verlamdende grootheden die een daadwerkelijk begrip van de situatie in de weg staan.

Ik denk dat de nadruk zou kunnen liggen in het werk dat witte Nederlanders onderling met elkaar kunnen oppakken.

Samen verwerken dat nationale helden wrede moordenaars zijn. Dat kapitein Westerling honderden Indonesische dorpen heeft uitgemoord en van Heutsz de Atjeeërs op bloedige wijze heeft willen pacificeren. Samen tot het inzicht komen dat het mensbeeld van deze helden en de toenmalige bestuurlijke verantwoordelijken, een verwrongen mensbeeld is dat in het collectieve cultureel archief is opgeslagen. Samen de huidige en de historische werkelijkheid in de ogen kijken, de blinddoeken afgooien en het ontkennen ontwennen. Het systemisch racisme bestaat nog steeds.

De mensen van kleur en de Afro-Nederlanders ontkomen niet aan hun eigen proces en zijn daar mee bezig op wereldschaal. De slavernij was een internationaal systeem. Het gesprek hierover, het onderzoek, films, documentaires en de publicaties zijn internationaal volop aanwezig. In Nederland lopen wij nog achter, alhoewel ik het werk van filmmakers als Ida Does, curatoren als Valika Smeulders, wetenschappers als professor Lamur, kunstenaars als Rael Balai niet wil veronachtzamen.

Om het gesprek op nationaal niveau te kunnen voeren, is er een inhaalslag nodig bij het witte deel van de bevolking en hiermee doel ik op eenieder: van de wetenschapper tot de melkboer en de student tot de huisman of huisvrouw.

Eens zullen wij als ying en yang de verhalen op elkaar laten aansluiten en elkaar aanvullen in het vertellen van de verhalen uit onze gezamenlijke geschiedenis.

Eens zullen wij de trauma's helen en elkaar verstaan en gezamenlijk elke vorm van racisme tegengaan.

Tot die tijd is er werk aan de winkel.

Auritio (2001) is leerling dakdekker.

Ik was vijf toen ik werd geadopteerd door Nederlandse ouders. In Suriname waren alleen maar bruine mensen en het kindertehuis waar ik woonde was een volledige bruine omgeving. Ik had, voordat ik mijn ouders zag, nog nooit witte mensen gezien.

Terwijl ik in de klas zat kwamen er opeens twee witte mensen die mij op kwamen halen. Niemand had mij voorbereid of verteld wat er ging gebeuren. Ik dacht op dat moment honderden dingen. Over hun kleur maakte ik mij het minst druk. Ik herinner mij dat ik in het vliegtuig naar Nederland en op Schiphol alleen maar witte mensen zag en dat er heel erg naar ons gekeken werd. Het gebeurde niet elke dag dat twee witte mensen een kind uit Suriname adopteerden.

Ik mocht eerst een jaar wennen voordat ik naar school ging hier in het dorp. Daar was ik het middelpunt van belangstelling want ik was bijna het enige kind met een kleur op de hele school. Voor de kinderen was ik een bezienswaardigheid. Ik kreeg heel veel aandacht van de meisjes, ze vonden mij interessant. Op die lagere school had ik geen enkele nare ervaring en ik had een lieve juf.

Alles was nog nieuw voor mij omdat ik net een jaar in Nederland was en de taal nog niet goed sprak. Mijn eerste jaren sprak ik sowieso heel weinig omdat ik geen reden had om te praten. Als ik sprak was het Sranan* en een beetje Nederlands. Ik had een achterstand en veel dingen waren onbekend voor mij. Ik herinner mij dat ik in groep drie zat en toen een keer moest niezen. Een jongen zei 'gezondheid' tegen mij. Ik snapte niet dat hij iets aardigs zei en dacht dat hij mij uitschold.

Ik ben op een gegeven moment van basisschool veranderd vanwege mijn ADHD. En toen kwam ik in Den Haag opeens in een klas met 11 kinderen waarvan er maar één wit was en dat was een Pool.

Mijn middelbare school was ook in Den Haag, daar maakte het al helemaal niet uit waar je vandaan kwam. We hadden meisjes met hoofddoek, drie witte nerds met een bril, een paar Marokkaanse kinderen en kinderen met een Surinaamse en Antilliaanse achtergrond. Er waren geen groepjes naar achtergrond. Iedereen ging met elkaar om. Er werden grappen gemaakt en ik voelde mij daar thuis.

Het viel mij wel op dat ik door het witte gezin waaruit ik kwam meer algemene kennis had dan de kinderen met een andere achtergrond.

Ik weet niet of het zo zinnig is om mijn ervaringen met discriminatie op te noemen. Iedereen maakt wel iets mee. Als ik op het nieuws hoor dat er ergens iemand iets heeft uitgehaald dan vertellen ze er altijd bij dat het een Surinamer of een Marokkaan was maar wanneer iemand iets goeds heeft gedaan dan is het opeens een Nederlander, ook al heeft hij of zij een andere achtergrond.

Als er een inbraak of een overval is en de dader is een Marokkaan of een Surinamer dan wordt het erbij vermeld en dan zit je dus gelijk in dat hokje met je Surinaamse achtergrond ook al doe je zelf nooit iets fout. Dat is oneerlijk.

Mensen hebben misschien zelf nooit problemen gehad met een Surinamer maar zo'n nieuwsbericht gaat ergens in je hoofd zitten en dat vormt een beeld. En de eerstvolgende keer dat je een Surinamer ziet denk je direct aan dat negatieve beeld.

Ik zie heus wel dat als ik persoonlijk zes keer ruzie heb gehad met een Rus dat ik dan ook Russen niet de allerleukste vind. Maar dit gaat niet over persoonlijke ervaringen maar om wat mensen horen op het nieuws of lezen in de krant. Ze hebben dus al een mening over mij zonder mij te kennen. Het maakt bijna niet meer uit wat ik zelf dan doe. Mensen verdiepen zich niet in andere mensen en denken in groepen.

AURITIO

Mensen hebben misschien zelf nooit problemen gehad met een Surinamer maar door negatieve nieuwsberichten waar altijd vermeld wordt ‘het was een Surinamer of een Marokkaan’ gaat dat ergens in hun hoofd zitten en dat vormt een beeld.

De eerstvolgende keer dat je een Surinamer ziet denk je direct aan dat negatieve beeld.

Nederlanders zijn trots op de Gouden Eeuw maar niet op de slavernij dus daar hebben ze het liever niet over.

Excuses? Ik heb het idee dat dat alleen voor de buitenkant is en dat ze het niet echt menen.

Ik zou zelf nooit excuses maken voor iets dat ik niet zelf heb gedaan.

Ik zie dit als een van de onderwerpen die een groot probleem zijn en waar we iedere dag mee te maken hebben. Samen met de macht van het geld en armoede. Hoe kunnen we dat veranderen het zit zo in ons systeem. We moeten meer kijken naar de oorzaak.

Als kind zijnde was het moeilijker om te dealen met wat mensen tegen mij zeiden omdat een kind een hogere emotionele gevoeligheid heeft. Ik werd uitgescholden door een oudere witte gast van ongeveer twintig. En ik voelde mij onmachtig.

Nu weet ik dat iedereen onzeker is. Ook die gast die mij uitschold vanwege mijn kleur. Die wilde zich gewoon even lekker groot voelen en dat deed hij door mij uit te schelden voor iets waar ik niks aan kan doen namelijk mijn kleur. Ik ben daarna met iemand gaan praten een straat coach. Hij was een donkere gast en heel oké. We gingen onder andere naar de dierentuin en hij liet mij zien dat je ook als je een kleur hebt ver kunt komen in de wereld, kijk maar naar Obama.

Ik probeer nu als mij iets racistisch overkomt het van een logische kant te bekijken en tegelijk emotioneel en niet emotioneel te zijn. Bijna robotachtig. Daardoor raakt het mij niet meer zo. Maar als iemand anders iets wordt aangedaan dan zeg ik daar zeker wel wat van.

Ik merk wel dat het bijvoorbeeld bij sollicitaties soms moeilijker is voor mij dan voor een jongen met een lichte huid. Als ik bel of schrijf is het altijd goed maar als ik op een gesprek kom dan gaat het opeens toch niet door. Terwijl ik heus wel weet hoe je een gesprek voert en wat ze willen horen.

Ik word daar niet boos van, daar schiet je niks mee op. Mijn instelling is dat ik het dan ergens anders probeer en daar lekker aan het werk ga. Als ik later goed ga, dan ga ik nog wel een keer bij dat bedrijf langs om te laten zien dat ze ongelijk hadden.

Ik probeer mij het laatste jaar bewust minder te laten beïnvloeden door alle prikkels van de buitenwereld. Een groot gedeelte van wat ons pijn doet komt binnen via social media.

Ik heb niet gedemonstreerd voor Black Lives Matter, maar wel dingen gepost. Je moet voor je kleur opkomen dat vind ik echt mooi. Maar mensen sloegen ook door daarin. En die riots vind ik vreselijk. Ik vind all lives matter, ieder leven telt dat moeten we inzien. We zijn allemaal mensen en poepen allemaal. Mensen zijn slim en dom tegelijk. We kunnen van alles uitvinden maar maken er ook een zootje van door steeds dezelfde fouten te maken.

Nederlanders zijn trots op de Gouden Eeuw maar niet op de slavernij dus daar hebben ze het liever niet over. Excuses? Ik heb het idee dat dat alleen voor de buitenkant is en dat ze het niet echt menen. Ik zou zelf nooit excuses maken voor iets dat ik niet zelf heb gedaan.

Zwarte Piet was een vriend van mij toen ik klein was omdat hij ook zwart was. Tot dat ik mij erin begon te verdiepen. Dat verhaal van dat hij zwart is door de schoorsteen dat is natuurlijk onzin. Hij is gewoon zwart omdat hij een n*ger is. Ik gebruik dat woord nu omdat het echt een karikatuur is van een zwarte man.

Ik vind het bijzonder dat zo'n woord als n*ger opeens pijn doet. Onder vrienden hebben wij soms een creatieve manier om elkaar uit te schelden. Dat is echt leuk. Daar hebben we lol in. Maar woorden doen soms meer pijn dan daden, vooral op internet. Ik probeer zo min mogelijk pijn te doen met woorden.

Racistisch is volgens mij als iemand een ander haat omdat hij anders is. Ze baseren hun haat op maar een paar eigenschappen van iemand zonder verder te kijken dan iemands kleur of hoofddoek. Leer de persoon achter die uiterlijke kenmerken kennen en vorm dan je mening. Dat zou zoveel schelen.

*Verkorte aanduiding voor het Sranantongo (taal van Suriname), oorspronkelijk de taal van creoolse Surinamers, maar nu de nationale taal. Het bevat elementen uit o.a. het Engels, Portugees, Nederlands en woorden uit tal van Afrikaanse talen.

Erika de Vries (1966) is moeder van twee geadopteerde Surinaamse jongens van 19 en 20.

In 2007 adopteerde wij onze oudste die toen vijf was, uit een kindertehuis in Suriname en in 2009 kwam zijn broertje van zes ook bij ons wonen. Als je het traject van adoptie ingaat dan weet je dat het geen Nederlands kind zal worden.

We kozen voor Suriname omdat de biologische ouders daar bekend zijn, dat vinden we belangrijk. Dat onze kinderen bruin zouden zijn daar waren we helemaal niet mee bezig. Wij waren dolblij dat we onze kinderwens konden vervullen.

Niet iedereen om ons heen was even enthousiast over onze adoptie plannen. We hebben ook echt wel pijnlijke opmerkingen gekregen van mensen die dichtbij stonden. Iemand vroeg of we niet gewoon een Nederlands kindje konden adopteren. Misschien omdat met een bruin kind het zo duidelijk was dat wij niet de biologische ouders zijn.

En toen we de voorstelfoto lieten zien waarop de oudst met een hele droevige blik staat omdat hij als klein mannetje al heel veel had meegemaakt, zei iemand tegen ons: 'daar komt niets goed van.' Dat heeft me zo diep geraakt. Waarom zegt iemand dat?

De oudste heeft vaak te maken gehad met discriminatie en met etnisch profileren. De boe's pikten hem er altijd uit. Hij liep een keer op het voetbalveld hierachter toen een jongen van een jaar of twintig naar hem riep: 'vuile kankern*ger ga die bal voor ons halen'. Hij was nog niet eens tien en kwam heel verdrietig thuis. Hij zei: als het zo moet, dan hoeft het voor mij niet meer. Dat heeft veel impact gehad op hem.

Ik heb toen een brief geschreven aan ons dorpskrantje en een aantal wethouders hebben zich ermee bemoeid. In het dorp is het wel echt ingeslagen dat dit soort discriminatie ook hier voorkomt. Er waren toen nauwelijks mensen van kleur in ons dorp.

De wethouder had geregeld dat mijn zoon met een jeugdwerker, ook een jongen met een kleurtje, in contact kwam en deze jongen heeft met hem gepraat en ging soms met hem op stap. Dat heeft hem echt geholpen om steviger te staan over zijn afkomst. Dat is mooi om te zien.

Discriminatie is vergif. We hebben het ook in de familie meegemaakt. Dan was er visite en ging het constant over die bruine dit en die Moslims dat. Het ging niet over onze jongens maar die zaten er wel bij. Wat denk je dat dat voor effect heeft op kleine kinderen? Op een gegeven moment heeft mijn man ze de deur uit gesodemierd. En nou wegwezen.

Op school maakten we ook wel dingen mee. Er was op het schoolplein een oma van een jongetje waar de oudste wilde spelen. Die oma wist niet dat ik zijn moeder was. Mijn zoon vroeg of hij bij die jongen mocht spelen en toen zei die oma tegen mij: 'ik wil niet dat mijn kleinkind met dat soort omgaat.' 'Dat soort?' vroeg ik, 'wat bedoelt u daarmee?' 'Nou, die bruine... ik weet precies hoe ze zijn.' 'U heeft het anders wel over mijn zoon' zei ik.

Toen zag ik haar zo ongeveer onder de grond verdwijnen en ze wist niet hoe snel ze moest zeggen dat het dan wel mocht. Maar toen was het voor mij over en uit.

Ik schminkte de kinderen met Sinterklaas ook, dat vond ik leuk. En ze zijn niet zwart hè, ze zijn bruin. Dus ik maakte ze extra donker en dat vonden ze geweldig. Maar als we op school kwamen kregen we allerlei opmerkingen zoals: 'jij hoeft de kinderen toch niet te schminken? Ze zijn al zwart.' Dan zei ik: 'nee ze zijn bruin'.

De discussie die nu speelt over zwarte piet, die grote lippen en het bespottelijk maken van donkere mensen, dat raakt mij absoluut wel. Maar ik heb daar zelf vroeger nooit iets discriminerends in gezien. Maar toen het ging spelen dacht ik wel: 'ja je hebt wel gelijk.' Inzichten veranderen.

ERIKA

Ik krijg niet de indruk dat de jongens hier erg mee bezig zijn. Nu hebben ze natuurlijk op hun leeftijd ook een heel leven waar wij niet bovenop zitten dus ik weet niet of ze het er onderling wel over hebben. Ik heb wel af en toe het gevoel dat er bij de oudste dingen over de slavernij spelen, dat hij daarmee bezig is. We spreken er over en ik heb me verdiept in de slavernijtijd en er boeken over gelezen.

En met de jongens hebben we besproken dat het een gruwelijke periode was in de Nederlandse geschiedenis en dat het nooit had mogen gebeuren. Maar ja, we moeten wel met elkaar verder. Over de Amsterdamse excuses voor het slavernijverleden zeggen ze: wat helpt dat nou? Maar ik vind het in elk geval netjes dát ze het doen en het is weleens nodig dat het hardop wordt uitgesproken.

Onze jongste is meer een bounty, bruin van buiten en wit van binnen. Ik heb het idee dat het bij hem ook een loyaliteitsprobleem geeft om zich op te stellen tegen wit Nederland in zo'n discussie. Wij zijn zijn ouders en wij zijn wit, dus witte mensen kunnen niet slecht zijn. Dat is soms een beetje moeilijk voor hem. Misschien als hij wat ouder is dat hij daar nog een andere mening in krijgt.

Mijn man en ik hebben van tevoren niet stilgestaan hoe het zou zijn om geconfronteerd te worden met wat de jongens mee moeten maken. De jongste wilde dolgraag hier in het dorp bij de Jumbo werken maar kreeg bij zijn sollicitatie te horen: je moet wel goed Nederlands spreken. Toen dacht ik iets heel lelijks. Nederlands is altijd zijn eerste taal geweest! Waar heb je het over? Dat raakt me echt. Dat snijdt als een zwaard door mijn hart heen.

Het zijn geen zeldzame incidenten, het gebeurt heel regelmatig. Nog een voorbeeld: ik had een bosje bloemen voor mijn moeder en ik vroeg mijn zoon of hij het bosje bloemen naar oma wilde brengen. Maar oma was niet thuis dus hij kwam terug met dat bosje bloemen. Onderweg werd hij aangehouden door de politie die hem vroeg. 'Hoeveel moeten die bloemen kosten?'

Hij zei in zijn onschuld verbaasd: dat weet ik niet, die heeft mijn moeder gekocht. Die agenten gingen ervanuit dat hij bloemen aan het verkopen was op straat. Hoe kom je erbij? Als hij een witte jongen was geweest hadden die agenten hem nooit aangehouden. Dat soort dingen daar gaat mijn bloed van koken.

Mensen zeggen ook zulke rare dingen. Als we met die twee kleine jongens op straat liep vroegen mensen serieus aan ons of we zelf geen kinderen konden krijgen, of ze vroegen als ik alleen met ze liep of ik een donkerter man had. Ik was verbijsterd. Op een gegeven moment zei ik dan iets van 'nee, mijn man heeft toverballen'. Ja dan kun je het krijgen ook. We werden vooral ook door donkere mensen aange-staard met een onvriendelijke blik. Dat gaf soms wel een onaangenaam gevoel alsof ze dachten dat ik ze gestolen had of zo.

Ik maak mij zorgen over het racistische klimaat in Nederland, want ik heb het gevoel dat het erger wordt. Het zal ook wel komen omdat de jongens groter worden. Vroeger werden ze als schattig gezien en nu ziet men hen alleen nog als donkere mannen. De discussie in Nederland verhardt steeds meer, we kunnen bijna niet gewoon meer met elkaar praten. Waarom luisteren we niet naar elkaar en waarom zijn er zoveel korte lontjes?

Onze oudste staat heel stevig in zijn schoenen de laatste tijd. Hij is daar echt in gegroeid. Dat vind ik heel erg mooi om te zien. Natuurlijk, hij zal nog dingen meemaken maar vroeger raakte het hem echt. Het kwam heel hard binnen. Nu laat hij het meer van zich afglijden. Zijn lichaamshouding is ook anders. Door stevig te staan krijgt hij er minder mee te maken.

Sollicitatieprocedures dat blijft wel moeilijk en je kunt er ook zo moeilijk je vinger op leggen of het werkelijk gaat om discriminatie. Laatst solliciteerde hij bij een loodgietersbedrijf hier in het dorp.

Hij was al zo goed als aangenomen na een brief en telefonische sollicitatie maar toen hij voor een persoonlijk gesprek werd uitgenodigd om de zaak rond te maken ging het opeens niet door. Hij heet de Vries, spreekt prima Nederlands, alleen dan komt er ineens een bruine jongen binnen. Ik weet een beetje hoe het werkt hier in het dorp. Vroeger was je al niet welkom als je uit een ander dorp kwam, laat staan als je uit een ander land komt.

We hebben ook meegemaakt dat de jongens op vakantie een camping liefde beleefden met twee zusjes. Hun ouders vonden het prima zolang het op de camping was maar toen mijn zoon na de vakantie dat meisje bleef bezoeken vond haar vader dat toch niet zo'n goed idee. Tussen de regels door hoorden we van de meisjes dat paps toch liever witte vriendjes voor zijn dochter zag. Dat is best pijnlijk natuurlijk maar ik zeg dan: liever kwijt dan rijk zulke mensen.

Er zijn zoveel voorbeelden van oneerlijkheden: Mijn zoon verliest altijd zijn fietssleutel, en toen hij weer eens met zijn fiets liep te slepen werd hij aangehouden als potentiële fietsendief. Daar kan ik mij nog iets bij voorstellen, maar toen ik laatst ook zo met mijn fiets liep stopte er een politieauto en vroeg de agent: 'Heeft u een leuke band? Kan ik helpen?' Dat is toch een hele andere benadering.

Hij werd er altijd uitgepikt. Kwam hij met een witte vriend aanlopen bij een groepje witte jongens die rozigheid uithaalde dan eindigde hij in het politiebuisje. Dat is toch op kleur sorteren?

Als je verhaal haalt bij de politie dan zeggen ze dat ze niet discrimineren. Het gaat zogenaamd nooit om zijn huidskleur. Je kunt het niet bewijzen dat is het lastige.

Natuurlijk deed hij soms dingen die niet kunnen maar dat doen alle jongens van zijn leeftijd en dat wordt dan als kattenkwaad gezien maar hij eindigt op het politiebureau.

Als ik de verhalen over Amerika hoor waar bruine jongens op het verkeerde moment op de verkeerde plek zijn en dat met de dood moeten bekopen dan maak ik mij wel zorgen. Natuurlijk weet je de context niet, of wat die persoon heeft gedaan, maar wat het ook is, het rechtvaardigt niet dat je zoveel geweld gebruikt.

Ik ben ervan overtuigd dat het feit dat mijn zoon geen strafblad heeft gekregen te maken heeft met dat wij witte ouders zijn. Want hij heeft soms best domme streken uitgehaald. Maar men denkt: witte ouders dus goed nest. Ik weet bijna zeker dat als hij bruine ouders had gehad hij dat strafblad wel gekregen had.

Wat is de oplossing? We leven naast elkaar, niet met elkaar en dat moet anders. Ik vind echt dat er veel meer gesprekken moeten zijn tussen groepen mensen. Maar ja, wij hebben zelf ook niet een heel gekleurde vriendenkring. Via de kerk kennen we wel wat mensen van kleur maar daar blijft het ook bij. Misschien als we de wijken wat meer zouden mixen ook in de kleinere dorpen zoals hier bij ons. Als jij in Rotterdam en Amsterdam op school zit dan groei je op met alle nationaliteiten en kleuren. Maar hier in het dorp is het heel lang tegengehouden dat er mensen kwamen wonen met een andere achtergrond. Dat helpt natuurlijk niet.

Voor mij is dit een belangrijk motto: Er bestaan geen rassen. Het enige ras is het menselijk ras. Dat mag voor mij op een heel groot spandoek.

Ik maak mij zorgen over het racistische klimaat in Nederland, want ik heb het gevoel dat het erger wordt.

Het zal ook wel komen omdat onze jongens groter worden.

Vroeger werden ze als schattig gezien en nu ziet men hen alleen nog als donkere mannen.

MOMO

Momo Wijngaarde (2001) heeft Biomedische Wetenschappen gestudeerd. Ze heeft een Surinaamse vader en een Japanse moeder.

Al redelijk vroeg in de peuterklas, kwam ik erachter dat mijn uiterlijk anders was dan dat van de meeste andere kinderen. Ik herinner mij dat wij onszelf moesten tekenen en dat het roze potlood huidkleur genoemd werd. Ik mocht dat potlood niet gebruiken en snapte niet waarom het dan huidkleur heette. Het potlood dat ik moest gebruiken had in mijn ogen een veel minder mooie kleur, een poepkleur. Mijn vriendinnetje wilde er iets liefs van maken en zei dan: 'nee maar het is de kleur van chocola'.

Als we het over schoolcarrière hebben dan denk ik dat ik wel dezelfde kansen maar zeker niet hetzelfde vertrouwen heb gekregen als witte kinderen. Op de basisschool hadden de docenten zonder enige reden, niet veel vertrouwen in mijn intelligentie. De lerares wilde mij een klas over laten doen, ik moest blijven zitten. Toen hebben mijn ouders ingegrepen en heb ik allerlei testen moeten doen om mijn niveau te testen. Het resultaat was dat ik een groep mocht overslaan.

Na deze uitslag was de vraag wel waarop dan het advies gebaseerd was om mij te laten blijven zitten, maar daar is nooit een antwoord op gekomen. Ze hebben mij niet echt de kans gegeven om te laten zien dat ik best slim was omdat ze ervan uitgingen dat ik dat niet was.

In groep 7 kregen we een soort voorbereidingstoets. Met de uitslag zat ik op vwo-niveau, ik zat in de top 20 van de school. Maar omdat ik op één vak dat niet eens meetelde voor de uiteindelijke score, havo-niveau haalde werd ik onnodig bang gemaakt dat ik het misschien niet zou halen op het vwo. Terwijl er witte kinderen met havo-score waren tegen wie gezegd werd: misschien kun je wel naar het vwo als je iets meer je best doet. Dat is wel opvallend. Het voelde als gebrek aan vertrouwen.

Ik dacht vooral: 'wat doe ik fout? Ik doe mijn best en haal alle toetsen maar alsnog is er geen vertrouwen in mij.' Mijn ouders zijn zelf ook academisch geschoold en kwamen voor mij op, maar als ik wel was blijven zitten, zoals het advies was, dan had dat nog meer invloed gehad op mijn zelfvertrouwen en dat werkt door in je resultaten.

Mijn broertje heeft hetzelfde meegemaakt. Eerst vmbo-advies en nu doet hij vwo. Waar ligt dat dan aan? Het was niet ons gedrag. We zijn allebei rustige kinderen die hun best doen. Als je onzeker bent over de intelligentie van een kind ga dan op onderzoek uit in plaats van direct je mening klaar te hebben. Word je bewust van jouw mechanismen in deze als leraar. Op de 'pabo's zouden ze de studenten hier al in moeten trainen. En als op een school vaker een te laag advies wordt gegeven, zou er een systeem moeten zijn dat dit signaleert en dat die informatie terugkoppelt naar die lagere school zodat er bewustwording ontstaat.

Op de middelbare school kregen we les over de Gouden Eeuw maar nauwelijks iets over de slavernij. Een geschiedenisleraar in de derde van de middelbare begon tegen mij over Anton de Kom. Hij ging er direct vanuit dat ik hem zou kennen en de andere leerlingen niet. Hij vroeg het niet eens aan de anderen. Ik dacht leg dan uit aan de klas wie hij was en wat hij heeft betekent. Maar dat deed hij niet. Hij stipte het aan bij mij en ging direct door naar het volgende onderwerp.

Het voelde wel raar dat je veel over de geschiedenis van Nederland weet maar niets over dat deel dat met mijn voorouders te maken heeft en dat toch ook Nederlandse geschiedenis is. Dat moet je dus maar zelf uitzoeken want vanuit school kreeg je dat niet mee. Kinderen van kleur leren deze geschiedenis misschien wel thuis maar witte kinderen horen er op deze manier nooit over en zo blijven veel dingen onbegrepen. Het zou een verplicht onderdeel moeten zijn van de geschiedenislessen want het is onze gezamenlijke geschiedenis.

Bewustzijn over wat 400 jaar slavernij nog altijd voor impact heeft op de maatschappij waarin wij leven zou ook behandeld moeten worden. Want ja het is lang gelden maar het heeft generaties zwarte mensen gevormd. En dat speelt nog altijd door in systemen in de maatschappij.

Ik spreek mensen steeds vaker aan als ze iets zeggen wat niet klopt of echt niet kan. En ook als anderen onheus bejegend worden dan hou ik niet langer mijn mond. Ik merk dat een heleboel mensen dat niet durven omdat als je er iets van zegt, mensen zich heel snel aangevallen voelen. Ik zeg er ook altijd bij: Ik probeer niet jou aan te vallen maar ik wil wel dat je hier goed over nadenkt. Het is heel scheef want mensen weten wel dat racisme iets slechts is en willen niet

Ik krijg een rotgevoel van het feit dat in films de zwarte mens vaak de agressieve is of degene met het korte lontje.

Als ik een film of serie kijk zie ik weer de zwarte acteurs in de stereotype rollen van de bad guy, de loser, of de drugsdealer.

Dat doet iets met je als je zelf een donkere huid hebt.

als racist gezien worden, maar eigenlijk willen ze zich er niet in verdiepen wat racisme dan eigenlijk is. Je zou op scholen al moeten beginnen om uit te leggen dat er heel veel verschillende vormen van racisme zijn. Dat het niet zo hoeft te zijn dat je een hele bevolkingsgroep haat maar dat het ook in kleine dingen zit. In opmerkingen over mijn haar bijvoorbeeld of in niet stil staan bij het feit dat er ook andere opvattingen van mooi zijn behalve blond en blauwe ogen.

Toch lijkt het alsof het niet binnenkomt als je mensen aanspreekt op wat ze zeggen of doen. Door direct in de verdediging te schieten, luisteren ze niet meer. Daar word ik wel eens verdrietig van.

Ik heb vaak de grap gehoord; 'was je föhn ontploft', zelfs een keer van mijn tenniscoach. De rest van de groep moest daar om lachen en ik dacht alleen maar: Jij hebt hier een voorbeeldfunctie. Dat 13-jarige jongens er om lachen oké, die hebben nog een hoop te leren maar dat jij als volwassen man zo'n opmerking maakt, dat kan echt niet. In eerste instantie zei ik dat ik het niet grappig vond, maar dat werd weggevuifd. Ik merkte dat ik er toch mee zat en ben naar hem toegegaan om het aan te kaarten.

Hij pakte het goed op en ik weet ook dat hij verder een goed persoon is. Dit soort incidenten steeds maar weer aangaan is best vermoeiend maar toch blijf ik het doen.

De bekende en vaak herhaalde opmerkingen van kinderen: 'Jij hoeft je niet te schminken als zwarte piet.' Kinderen horen dat van ouders en imiteren dat soort uitspraken zonder dat iemand ze corrigeert. Sowieso die meningen over zwarte piet, als je je verdiept hebt in de materie wil ik graag je mening horen maar als het alleen onderbuikgeschreeuw is dan zit ik daar niet op te wachten. Ga eens op zoek naar de achtergrond van waarom zwarte piet racistisch is denk ik dan, doe een beetje je best.

Als we vroeger met barbiepoppen speelden was er ook een donkere pop. Ik had als kind vrij snel door dat de zwarte pop het minst gewild was en ik merk achteraf dat dat wel invloed heeft gehad op mijn zelfvertrouwen en zelfbeeld.

Waar ik een rotgevoel van krijg is het feit dat in films de zwarte mens vaak de agressieve is of degene met het korte lontje. Vaak als ik een film of serie kijk zie ik weer de zwarte acteurs in de stereotype rollen van de bad guy, de loser, of de drugsdealer. Dat doet iets met je als je zelf een donkere huid hebt. En als een film wel een diverse cast heeft dan wordt dat direct als iets heel bijzonders gezien. Terwijl dat toch echt the bare minimum is omdat niet iedereen op de wereld wit is. Wat ik ook nog heel erg mis zijn interracial koppels. Ook al wordt het aantal films met diverse cast steeds groter, het zijn toch altijd de zwarte (of Aziatische) personages die een relatie met elkaar krijgen.

Ik zie wel een langzame vooruitgang maar we komen vanaf een heel diep punt.

De Black Lives Matter beweging heeft wel iets gedaan maar ik denk dat mensen nog niet door hebben dat racisme niet alleen gaat over politiegeweld maar ook over hele alledaagse dingen, opmerkingen, en gedragingen. Die worden moeilijker herkend terwijl die juist vaker voorkomen en persoonlijker kunnen zijn. Ik was in het begin heel blij met BLM maar al snel vroeg ik mij af of dit echt iets ging veranderen of dat het een hype was waar iedereen even bij betrokken wil zijn en die dan weer overwaait. Ik zag bijvoorbeeld kledingmerken die opeens met zwarte modellen gingen werken maar nu een jaar later zie ik ze niet meer.

Hoeveel heeft het nou echt veranderd behalve aandacht voor politiegeweld in Amerika? Het leek op dat moment een grote revolutie. Het is een stap vooruit, maar een kleinere stap dan de meeste mensen denken. Ik was heel blij als mensen zeiden dat ze door deze beweging zich meer bewust waren geworden en zich meer hebben ingelezen. Maar het is niet genoeg. Dat klinkt misschien heel ondankbaar om dat zo te zeggen.

Ik krijg soms het gevoel dat wij dankbaar moeten zijn omdat witte mensen ons nu steunen. Maar steunen jullie ons echt of alleen omdat het leuk staat op Instagram?

Als het met vriendinnen ging over wat mooi was, dan waren altijd de voorbeelden witte sterren en witte beauty kenmerken. Het is voor een donker meisje moeilijk om zich mooi te voelen in een witte omgeving. Ik dacht bijvoorbeeld dat ik geen kans maakte bij witte jongens omdat zij alleen maar witte meisjes wilden.

Ons haar, dat is ook echt een ding bij vrouwen van kleur. Er zijn weinig zwarte vrouwen en meisjes die hun haar natuurlijk dragen. Ze hebben altijd het gevoel dat ze het moeten stijlen of in vlechten moeten dragen. Dreadlocks worden dan weer als onverzorgd gezien. Ik denk dat dat begonnen is met de schoonheidseisen van de witte wereld maar ondertussen zit dit zo diep, dat ook gekleurde mensen natural hair lelijk en onverzorgd vinden.

Ook in mijn eigen familie vinden mensen er iets van dat ik mijn haar niet straight. Ik heb het nooit gedaan. Mijn vader, bij wie ik opgroeide, heeft altijd gezegd dat mijn eigen haar mooi was en dat het heel slecht voor je haar is en heel veel moeite kost om het te straighten. Voor de meeste donkere vrouwen is het een hele logische keuze en voor mij is dat niet zo.

Als klein kind vonden mensen het heel gewoon om aan mijn haar te zitten. Maar zelfs nu ik volwassen ben willen wildvreemde mensen op straat mijn haar aanraken. Ik vind dat zo ongepast. Zelfs bij vrienden vind ik het niet prettig. Het voelt ongemakkelijk en ik voel mij tentoongesteld.

Soms heb ik het gevoel dat ik met mijn gedrag de hele zwarte gemeenschap moet vertegenwoordigen. Bijvoorbeeld op de tennisbaan. Ik zal ervoor waken om kwaad te worden want ik wil niet dat witte tennissers om mij heen dit beeld krijgen van boze donkere vrouwen. Als Serena Williams een keer een woede-uitval krijgt dan is ze direct de boze donkere vrouw, terwijl er genoeg witte tennissers zijn die woedend worden en waar begrip voor is. Ik voel die verantwoordelijkheid en pas mij dus aan.

Ik voel mij wel activistisch maar vraag mij ook regelmatig af of het iets uithaalt. Soms voelt het zo machteloos. Blijf ik gewoon maar dingen om mijn social media zetten waar iedereen voorbij scrollt? Ik wil graag doordringen tot de mensen die het lezen.

Met dit project ben ik wel blij omdat ik het idee heb dat als ik mij uitspreek dat gezien wordt als: daar heb je weer een zwart persoon die racisme aanklaart. Dus ik ben juist blij dat witte mensen er iets mee doen en echt serieus geïnteresseerd zijn.

Jeffrey Liong-A-Kong (1963) is shift leader bij KLM.

Ik groeide op in Suriname en kwam op mijn zeventiende in Bilthoven te wonen. Een vrij chique plek waar wij de enige Surinaamse familie waren. De eerste dagen op school moesten de anderen wel om mij lachen want ik had een zwaar Surinaams accent. Al was ik een van de weinige donkere leerlingen op een school met twaalfhonderd leerlingen, ik heb nooit moeite gehad met mij aanpassen en heb er nooit veel last van gehad dat ik anders was. Ik maakte makkelijk vrienden op de havo, zat in het basketbalteam en in de feestcommissie. Dat ik opviel en dat er op mij gelet werd daar was ik niet mee bezig.

Mijn opvoeding heeft daar zeker aan bijgedragen. Mijn ouders hadden allerlei soorten vrienden. Bij ons thuis kwamen ook witte mensen over de vloer. Ik had in mijn jeugd een krantenwijk in Bilthoven en kwam ook de krant brengen bij al die chique villa's.

Ik herinner mij dat er een man was die altijd heel vroeg op was en dan zelf de krant van mij aannam. Op een dag vroeg hij mij of ik tennis speelde en zei hij dat ik altijd gebruik mocht komen maken van zijn privé tennisbaan. De familie Hessing, die importeur was van Rolls Royce in Nederland, woonde ook in mijn wijk. Met kerst werd ik binnengeropen voor een extraatje. Ik heb nooit het gevoel gehad dat er op mij gelet werd op een negatieve manier.

Ik ben zo blij en dankbaar voor mijn opvoeding. Ons werd geleerd om iedereen allereerst als mens te zien. Ik ben mij er bewust van dat hiërarchie wordt bepaald door degene die zich minder voelt. Als jij je niet minder voelt dan kunnen mensen je niet naar beneden halen. Als ik ergens binnen kom lopen dan ben ik gewoon Jeff, het maakt mij niet uit of het een witte of een zwarte omgeving is. Ik behandel iedereen zoals ik zelf behandeld wil worden. Ik denk dat als je zo in het leven staat, je weinig problemen zult ervaren.

Op Netflix zag ik de docu The Black Godfather. Over een zwarte man uit een arme buurt, met alleen maar lagere school, die zich opwerkt en uiteindelijk gevraagd wordt door grote witte bedrijven om deals te maken.

Ik denk dat hij dezelfde instelling heeft als ik; Het hele 'ras ding' interesseerde hem niet. Hij ging door alle lagen heen en mensen hadden respect voor hem. Vaak was hij de enige zwarte man in een boardroom maar daar was hij niet mee bezig. Hij maakte gewoon zijn deals.

Na mijn middelbare school ben ik nog even teruggegaan naar Suriname maar ik had al snel door dat de economische situatie daar niet goed was. Ik besloot dat mijn toekomst in Nederland lag. Via avondstudie MEAO en HEAO heb ik mijn diploma's gehaald en uiteindelijk ben ik bij KLM terechtgekomen waar ik al heel wat jaren werk.

De ontwikkelingen in de wereld sinds Black Live Matter zorgen voor een nieuw bewustzijn en dat is belangrijk. Racisme en vooroordelen bleven te lang onder de radar. De discussie wordt breder gevoerd en witte mensen worden getriggerd om zich te verdiepen in de materie. Je kunt er bijna niet meer omheen.

De meeste Nederlanders weten weinig over racisme en het slavernijverleden en zijn er niet mee bezig. Wat je meekrijgt van huis uit dat neem je voor waar aan. En ook op school werd dat beeld niet bijgesteld in mijn generatie. Er werd niet onderwezen over slavernij en de rol van Nederland daarin.

Juist omdat veel Nederlandse mensen geen mensen van kleur in hun vriendenkring hebben, wordt hun beeld gevormd door wat ze in de media zien en dat is vaak als er problemen zijn met zwarte mensen. Zo ontstaan vooroordelen.

Ook daarom is het zo belangrijk dat zwarte mensen zichtbaar zijn in alle lagen van het bedrijfsleven, de media, de kunst en politiek.

JEFFREY

Zodat er iets tegenover die stereotype beelden wordt geplaatst. Er zijn zoveel succesvolle zwarte mensen maar we zien ze niet.

Ook voor zwarte mensen zelf is deze representatie heel erg belangrijk. Mensen zien zich niet vertegenwoordigd. Op tv zie je altijd weer dezelfde mensen in discussies terwijl ik in mijn netwerk heel veel goede mensen van kleur heb die daar op hun plek zouden zijn. Dat komt omdat de redacties wit zijn en ze dus geen zwart netwerk hebben.

Daarom zie je niet die hoogopgeleide zwarte vrouw op tv, omdat die niet in de kaartenbak zit van die witte redactie. Als je een gemengde redactie hebt dan wordt er wel verder gekeken dan de witte kaartenbak. Zoiets als omroep Zwart is dus ook echt nodig. We moeten ons bewust zijn van het belang van diversiteit in de top van bedrijven want dan kleuren de lagen daaronder ook langzaam mee.

Met gekleurde vrienden die eigen bedrijven hebben en het goed gedaan hebben, heb ik wel discussies over hoe we meer diversiteit in de top kunnen krijgen zodat iedereen zich vertegenwoordigt voelt.

Jurgen Rayman heeft een pilot gedraaid waarbij mensen ongeacht hun kleur of naam zichzelf mochten presenteren bij bedrijven. Ze werden puur op hun presentatie beoordeeld. Toen bleek dat Achmet, die op zijn brief direct zou zijn afgewezen, de beste presentatie gaf. Geweldig om op deze manier mensen in het bedrijfsleven duidelijke te maken dat ze veel talent laten lopen door hun vooroordelen.

Geef mensen de kans om te laten zien wat ze kunnen. Schrijf ze niet af alleen op basis van hun kleur of achternaam.

Ik ben voorzitter van de vereniging 'Dat ding van ons'. Wij proberen Surinaamse en Caraïbische professionals te verbinden en zichtbaar te maken door middel van het organiseren van evenementen. We creëren zo een plek waar mensen kunnen netwerken. Vorig jaar organiseerden we bijvoorbeeld een historische wandeling door **De Haag** waar Anton de Kom zijn boek Wij slaven van Suriname schreef. Valika Smulders, hoofd geschiedenis van het Rijks Museum Amsterdam leidde ons daar rond.

Ook heeft de burgemeester van Almere, een Surinaamse man en een hele goede spreker, een lezing gehouden over hoe hij is gekomen waar hij nu is. Op de universiteit was hij ver in de minderheid en moest hij extra zijn best doen maar omdat hij zich heel goed had verdiept in de geschiedenis van Nederland en deze veel beter kende dan de Nederlanders zelf, wist hij hoe het werkt en had hij een voorsprong.

Zijn eerste burgemeesterspost was in een klein dorpje met een boerenbevolking die deze zwarte vreemdeling eerst niet zagen zitten. Maar weer lukte het hem door zich te verdiepen in de geschiedenis van het dorp en alles te weten te komen over de landbouw die belangrijk was voor de bewoners, om hun vertrouwen te winnen. Hij wist precies hoe ze dachten en wat ze nodig hadden. Hij werd een heel populaire burgermeester.

Stap niet in de slachtofferrol maar ga uit van je eigen kracht en neem zelf het heft in handen, was zijn boodschap.

We hebben ook met 30 Surinamers en Antilianen gegeten bij de Lindenhof. Een 2 sterren restaurant met een Surinaams-Hindoestaanse cheffok Soenil Bahadoer. Er zijn zoveel succesvolle mensen van kleur in Nederland.

Laatst vroeg een vriendin van mij die hoog is bij een internationaal bedrijf of ik in ons netwerk van 'Dat ding van ons' iemand had die kon solliciteren op een managementfunctie. Zo werkt het dus en zo kom je binnen.

Ik wil graag mijn steentje bijdragen en daarom probeer ik ontmoetingen te organiseren waar mensen elkaar kunnen leren kennen en hun verhalen kunnen delen. Zo heb ik mijn hele team van KLM meegenomen naar de Suriname tentoonstelling in de Nieuwe Kerk in Amsterdam.

Noraly Beyer en Paul Mosterd (adjunct directeur Nieuwe Kerk en Hermitage) kwamen ons achtergrond verhalen vertellen bij de expositie. Collega's wisten niet dat wat wij in Nederland Surinamers noemen, niet de oorspronkelijke bewoners van het land zijn. Dat de Indianen de indigenous people van Suriname zijn en dat wij uit Afrika naar daar gehaald zijn.

Ik besef dat ik door mijn opvoeding en misschien ook door geluk geen last heb van mijn huidskleur. Als mensen wel last hebben van achterstelling en racisme dan kan dat verschillende oorzaken hebben.

Hoe je mindset is wordt in hoge mate bepaald door hoe je bent opgevoed. Als je uit een gebroken gezin komt met veel problemen dan is je mindset al anders en heb je een andere kijk op de wereld. Dan voel je meer ongelijkheid en zie je bevestigd wat je van huis uit hebt meegekregen. En natuurlijk bestaan er ook echt racistische mensen.

Ik heb een zoon van 25. Hij heeft vaker discriminatie meegemaakt dan ik en hij wordt er ook echt boos van. Regelmatig wordt hij aangehouden terwijl mij dat nog nooit is overkomen. Misschien komt het omdat hij loc's draagt en met zijn zwarte vrienden in Zuid Oost chillt. Laatst werd hij aangehouden door de politie en trof hij een agent die zich verbaasde over het feit hij een zwarte man in de Bijlmer aanhield die geen strafblad had.

Het probleem is niet zozeer de racistische mens maar het racistische systeem.

Dat heeft Nelson Mandela ook gezegd: we vechten tegen het systeem, witte mensen weten niet beter. Ze worden opgevoed in het systeem en denken dat dat de waarheid is. De mens op zich is niet slecht, het systeem moet veranderen. Mandela heeft toen hij al president was, zijn bewaker van Robbeneiland die hem altijd pestte uitgenodigd. Die man was bang dat Mandela hem zou laten opsluiten maar deze zei alleen maar: Je was slachtoffer van het systeem. De man moest huilen en zei dat hij nu pas kon zien wat hij gedaan had. Dat is de manier om zaken te veranderen.

Natuurlijk is het soms nodig om je stem te verheffen zoals de mannen van Kick Out Zwarte Piet hebben gedaan. Het is moeilijk voor de witte meerderheid dat een minderheid iets wil veranderen. De dominante cultuur pikt het niet dat er iets van ze wordt afgepakt want zo voelt het voor veel mensen. Dat geldt eigenlijk voor alles. De geldende norm is de norm van het dominante systeem.

Mensen hebben het idee dat zoals zij het zien en doen dat dat de juiste manier is, omdat ze tot de meerderheid behoren. Het heeft te maken met gebrek aan kennis, niet goed geïnformeerd zijn. Alleen maar zien wat er wordt afgepakt en je niet willen verdiepen in wat de achtergrond is van de pijn die er zit. Ik geloof erin dat meer kennis meer begrip zal brengen.

Ik ben mij er bewust van dat hiërarchie wordt bepaald door degene die zich minder voelt. Als jij je niet minder voelt dan kunnen mensen je niet naar beneden halen.

Als ik ergens binnen kom lopen dan ben ik gewoon Jeff, het maakt mij niet uit of het een witte of een zwarte omgeving is.

Ik behandel iedereen zoals ik zelf behandeld wil worden.

Ras bestaat niet/wel

Etnocentrisme, het afmeten van andere culturen aan de eigen, superieure cultuur is een eeuwenoud en wereldwijd verschijnsel. Chinezen, Japanners, Grieken, Romeinen, Noord-Afrikanen en vele anderen tot en met Britten, Fransen en Amerikanen nu, gingen er expliciet van uit dat hun cultuur superieur was aan alle andere die ze kenden, waarbij soms ook nog een hiërarchie in die andere culturen werd aangebracht. Met huidskleur had het niet zoveel te maken.

Nadat vanuit Europa de wereld steeds meer met elkaar verbonden was gemaakt wilden Europese geleerden meer greep krijgen op die enorme en ingewikkelde werkelijkheid door daar orde in aan te brengen die wereldwijd gelding moest hebben. Alles werd geclassificeerd, in hokjes ondergebracht die gemeenschappelijke, vooral uiterlijke kenmerken vertoonden. Linnaeus en zijn navolgers deden dat bijvoorbeeld met alle planten die hen in de 18e eeuw bekend waren, en ook met dieren en mineralen. In diezelfde eeuw begonnen Blumenbach en anderen ook de mensen te classificeren in vele soorten, eveneens onderscheiden naar uiterlijke kenmerken. Er werden vijf hoofdcategorieën onderscheiden, op basis van onder andere huidskleur en schedelvorm: Kaukasisch, want daar zou de oorsprong van de witte mens liggen; Mongools (geel), Amerikaans (rood), Ethiopisch (zwart) en Maleis (bruin). De hele wereld kon nu worden ingedeeld in overzichtelijke soorten, met eigen kenmerken. In plaats van soort werd nu ook vaak het woord ras gebruikt: plantenrassen, dierenrassen, mensenrassen enz.

Dat denken in mensenrassen werd vervolgens meer en meer gecombineerd met de twee belangrijkste -ismen van het negentiende-eeuwse Europa: nationalisme en kolonialisme/imperialisme. Dat leverde een nieuw -isme op: wetenschappelijk racisme. Niet alleen werd de mensheid geclassificeerd in verschillende rassen, maar de kenmerkende uiterlijke verschillen werden doorgetrokken naar het innerlijk en gehiërarchiseerd van positief naar negatief. De witte mens stond in alles aan de top en vormde de standaardnorm, de zwarte stond onderaan, de anderen er tussenin. Allemaal werden ze -door Europeanen- aan die standaardnorm afgemeten, niemand van de 'anderen' haalde die norm. Daarbinnen werden ook nog vele andere sub-rassen onderscheiden, zoals het Joodse ras, het Germaanse ras, of zelfs het Bataafse ras.

Die giftige Europese cocktail van -ismen werd nu zelf een ideologie, racisme, gebaseerd op 'wetenschappelijke waarheid'. Koloniale apartheid en nazistische rassenwaan waren de meest concrete uitwerkingen daarvan.

Eind jaren 1940, toen de Holocaust was afgelopen en de dékolonisatie van de wereld op gang begon te komen, besloot de nog piepjonge wetenschappelijke en culturele poot van de Verenigde Naties, de UNESCO onderzoek te laten doen naar de vraag of dat rassenonderscheid eigenlijk nog wel wetenschappelijk verantwoord was. Het officiële antwoord daarop in 1950 was: nee! Er is wel cultureel onderscheid en daarom kunnen we wel van vele 'etnische groepen' spreken, maar de biologische verschillen tussen individuen binnen één ras bleken meestal groter dan die tussen zogenaamde rassen. Dus er werd formeel vastgesteld dat ras, biologisch gezien geen bestaansrecht meer had en werd een 'social myth' genoemd.

Nieuwe onderzoeken van biologen en antropologen bouwden hierop voort en verklaarden keer op keer dat ras niet bestaat, hooguit als een sociale constructie, om culturele verschillen te benoemen, maar dan weer niet om daar een hiërarchie in aan te brengen. Nog in 2000 toen de eerste resultaten van het Human Genome Project

werden gepresenteerd was de conclusie van toenmalig president Clinton en premier Tony Blair, dat waar ter wereld je ook vandaan komt, we zijn allemaal voor 99,9 procent hetzelfde, één grote familie.

Dus ras bestaat niet. Maar racisme wel. En antiracisme (gelukkig) ook. Sterker nog het eerste en daarmee belangrijkste artikel van de Nederlandse grondwet, die nog in 2008 vernieuwd is, luidt: 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.'

Alleen in de geneeskunde mag dat onderscheid wel worden gemaakt. Zo blijkt dat in gerenommeerde ziekenhuizen formulieren worden gebruikt die vragen naar de etnische achtergrond van de patiënt, waarbij kan worden gekozen tussen 'kaukasisch', 'negroïde' of 'mongoloïde'. Het klopt dat sommige ziektes of lichamelijke afwijkingen (van welke norm trouwens?) bij sommige groepen significant meer voorkomen dan bij andere, dus het is goed om daar rekening mee te houden.

Maar zijn de drie gebruikte groepen dan niet veel te grof en kent iedereen eigenlijk die termen? Waar moet een patiënt uit de hooglanden van Peru zich indelen, of een vluchteling uit Iran? Is iemand die er Afro-Nederlands uit ziet, maar alleen een Afro-oma heeft negroïde?

'Ras' staat dus nog gewoon in de wet en voor de rest is 'etnisch' gewoon het nieuwe woord voor ras geworden en daarvoor gelden nog steeds de categorieën van de negentiende eeuw. Dat is, zacht uitgedrukt, nogal teleurstellend. Zijn we dan geen centimeter opgeschoten? Je zou het bijna denken nu er ook weer allerlei boeken verschijnen waarin de biologische en intellectuele ongelijkheid van de voormalige rassen wordt 'aangetoond'. En al helemaal als je de populariteit van sommige politieke partijen en hun raciale ideeën ziet.

En inderdaad worden er steeds meer genetische en andere bio-medische verschillen tussen groepen gemeten. Er zijn zelfs genen ontdekt die een indicatie vormen voor de

ALEX VAN STIPRIAAN

prestatie van mensen op een IQ test. Alleen hebben al die verschillen niets te maken met de voormalige rassen. Daarvoor is de mensheid veel te hybride. We zullen dus een nieuwe taal moeten ontwikkelen om de verschillen een plek te kunnen geven. Het is geprobeerd met 'ethniciteit', dat vooral culturele kenmerken (taal, religie, geschiedenis, cultuur) combineert met enkele geografische en uiterlijke kenmerken.

Toch lijkt de term inmiddels weer heel dicht tegen 'ras' aan te schurken, in het licht van hoe de overheid ermee omgaat (profilering, 'zwarte' lijsten, etc.). Bovendien is het merkwaardige dat ras, of ethniciteit alleen een categorie is voor de niet-witte mens, de witte mens heeft geen ethniciteit, die is de norm, lijkt het.

De nieuwe taal die we daarom moeten ontwikkelen, kan niet zonder nieuw denken. Noch zonder gezamenlijkheid, want we zijn er allemáál mee doordrenkt.

Alex van Stipriaan is emeritus hoogleraar Caraïbische geschiedenis aan de Erasmus Universiteit.

Cheyenne Haatrecht (1990) is plaatsvervangend districtchef bij de politie in Amsterdam Oost en vormt met haar partner DJ duo Ebony and Ivory.

Mijn ouders zijn Surinaams maar voor een groot deel in Nederland opgegroeid. Ik ben in een behoorlijk witte omgeving groot geworden en ik zag mijzelf nooit echt als een zwarte vrouw. Ken je die sketch van Jandino Asporaat? Daarin komt een personage voor dat ontkent zwart te zijn en zichzelf 'donker wit' noemt. Het is gedrag dat ik ook vertoonde om niet in contact te zijn met het zwarte gedeelte van mijzelf omdat ik dat deel niet als positief kon zien.

Bij mij thuis waren we niet heel trots zwart. In mijn familie is het overgrote deel getrouwd met een witte Nederlander. We kregen onbewust mee dat kinderen met beter haar en een lichtere huid meer kansen in het leven krijgen. Ik zie nu dat dat geïnternaliseerd racisme is. Dat is wat oudere generaties weer hebben meegekregen uit hun jeugd. Ik begrijp de context maar ondanks dat vind ik het pijnlijk.

Ik heb zelf ook een witte vriend en besef de laatste tijd dat ik altijd op witte jongens ben gevallen omdat ik opgroeide in een omgeving waar ik mezelf niet terugzag en daardoor niet leerde dat zwarte mensen ook mooi zijn. Ik ben heel blij met mijn vriend, maar ik zou het jammer vinden als kleur helemaal uit onze familie verdwijnt. Daarmee verdwijnen ook de verhalen en de geschiedenis van onze cultuur.

Tot mijn zevende heb ik in Leeuwarden gewoond in verband met het werk van mijn vader. Een spierwitte omgeving waarin ik moest uitleggen waarom mijn huid bruin was. 'Drink je te veel chocomel?' vroegen kinderen mij. Op mijn zevende verhuisde we naar de Bijlmer en kwam ik tot de ontdekking dat er heel veel mensen waren die op mij leken. Vervolgens ging ik in Amstelveen naar school. Mijn ouders vonden het goed voor mijn toekomst als ik algemeen beschaafd Nederlands zou leren spreken in plaats van met een accent. Want zo werkt het helaas.

Ik kreeg ook mee dat ik extra mijn best moest doen om de vooroordelen die mensen over je hebben niet te bevestigen. Dat zijn de lessen die je meekrijgt als kind van kleur.

Hoeveel nare ervaringen ikzelf met racisme heb meegeemaakt vind ik niet zo relevant, daarnaast leiden individuele gevallen af van het grotere systeem. Ik heb het privilege dat ik een positie heb waarin ik word gehoord en gezien, dus daar probeer ik zoveel mogelijk gebruik van te maken door juist ook ervaringen van anderen te delen.

Voor mijzelf heb ik een vorm gevonden die werkt, en dat is het verspreiden van informatie en perspectieven van anderen via mijn platform zodat er luikjes opengaan bij mijn, voornamelijk witte, volgers. Het zijn mensen die behoefte hebben aan iemand waarbij ze zich kwetsbaar kunnen opstellen, waartegen ze kunnen zeggen: ik snap dit niet. Ik schrijf over feminisme en zwart activisme, dat komt samen op mijn platform. Het is een uitlaatklep voor alles wat ik voel en alle negatieve energie. Ik voel zoveel pijn als ik onrecht zie en dat sloeg naar binnen, dan sliep ik slecht, raakte ik gefrustreerd. Nu kan ik het kanaliseren en probeer ik wat er in mij omgaat om te zetten in iets positiefs en dat te delen op social media.

Ik heb er bewust voor gekozen om mijn politiewerk niet weg te houden van mijn platformen. Aan de ene kant neem ik een risico want ik ben niet meer anoniem, maar ik wil juist dat mensen zoveel mogelijk gezichten van de politie zien, omdat dat bijdraagt aan wederzijds begrip.

Black Lives Matter heeft puzzelstukjes op zijn plaats doen vallen die ik nog miste. Online ben ik ook zaken gaan opzoeken en er zijn veel nieuwe mensen van kleur op mijn pad gekomen. Daardoor is mijn algoritme veranderd waardoor ik nu andere mensen zie langskomen. Je moet het actief opzoeken, want wat ik kreeg aangereikt op social media was voornamelijk wit. Daar zouden mensen zich ook bewust van moeten zijn, dat je in een bubbel zit en dat je daar actief uit moet stappen.

CHEYENNE

Ik ben mij bijvoorbeeld heel bewust geworden van alle taboes rondom zwart haar. We hebben als zwarte gemeenschap geïnternaliseerd dat ons haar van nature niet goed is. Zwarte mensen wordt bijvoorbeeld vaak opgedragen om hun haar te ‘temmen’ omdat natural hair op de werkvloer niet professioneel zou zijn. Ik hoorde recent nog over iemand die bij de gemeente werkt, er was haar gezegd dat als ze haar haar niet zou stijlen ze niet in een bepaalde functie kon blijven werken. Dat vind ik zo pijnlijk.

Onderling gebeurt het trouwens ook, want ook mijn oma vroeg mij of ik met mijn dreadlocks wel bij de politie mocht werken. De eerste generatie is nog veel meer van ‘je moet dankbaar zijn dat je hier kan zijn, je moet je aanpassen en niet te veel lawaai maken.’ Wij, de derde generatie, zijn veel zelfbewuster en spreken ons meer uit.

Mijn omgeving is voornamelijk wit maar ik heb gemerkt dat mijn vrienden met mij en deze tijd meebewegen en mijn zwarte bewustwording juist erg steunen. Ik heb zelfs twee vrienden die mij opbelden om zich te verontschuldigen voor iets wat zij ruim 10 jaar geleden gezegd hadden maar waarvan zij nu pas beseffen hoe pijnlijk dat was. Dat waardeer ik. Die versnelling in bewustwording heeft BLM ingezet.

Binnen de politieorganisatie merkte ik ongemak en onzekerheid bij sommige witte collega’s. En ook verkramping omdat ze bang zijn iets fout te doen. Mijn advies is: spreek je uit, stel vragen over wat je niet begrijpt. En ga ook niet gelijk jezelf heel zielig vinden als één iemand de deur dicht doet. Dat hebben mensen van kleur in hun leven heel vaak moeten ervaren en niet iedereen heeft energie om je wat te leren. Ik snap de verkramptheid, maar het is geen constructieve houding als je iets wil leren.

Ik heb zelf vlak na BLM een heftig gesprek op mijn werk. Naar aanleiding van de moord op George Floyd, wilde ik iets doen met het thema binnen onze organisatie.

Een collega vroeg zich af waarom dat nodig was, er was hier toch niet veel aan de hand? Ik vertelde de collega dat ik behoorlijk was aangeslagen door alles wat er was gebeurd maar merkte dat wij in totaal verschillende werelden leven; voor diegene was het een nieuwsbericht en voor mij beheerste het op dat moment mijn leven. Diegene zei dat we door ons werk toch echt wel zien dat die vooroordelen kloppen.

Het raakte mij want dit zijn ook de vooroordelen die ons systeem voeden en waardoor we op deze manier naar mensen kijken. En mensen doen ook bepaalde dingen omdat ze opgroeien in een wereld waar er zo naar ze wordt gekeken en waar we ze zo behandelen. Het was best wel een pijnlijk gesprek.

Later hebben wij gereflecteerd op ons gesprek omdat het mij niet losliet dat we elkaar ergens waren kwijtgeraakt. Dat gesprek bleek heel mooi en kwetsbaar te zijn. Omdat mijn opmerking ervoor zorgde dat ik door een bubbel heen had geprikt kwam mijn collega tot de realisatie dat het oordeel gebaseerd was op racistische denkbeelden en dat was ontzettend confronterend. Daarnaast was ook het besef pijnlijk dat ik verdriet had over iets wat diegene helemaal niet raakte.

Dit soort gesprekken, daar geloof ik heel erg in. Elkaar in de ogen kijken, je kwetsbaarheid durven laten zien. Van mens tot mens. Het is belangrijk dat wij leren aangeven ‘Wat je nu doet, doet pijn’ zodat je daar direct iemand bewust van kan maken. Zo creëer je ruimte om excuus te kunnen maken, en kun je samen weer sterker door.

Etnisch profileren is een onderwerp waar we ons de laatste jaren binnen de politie veel meer bewust van zijn geworden. Ik kende het natuurlijk wel dat als mijn vader of mijn broer in een mooie auto rijden ze regelmatig aan de kant gezet werden. Vroeger gebeurde dat echt vaak maar we zijn al een tijd bezig met nieuw beleid dat zijn vruchten afwerpt. We moeten actief gaan afleren om mensen te onderwerpen aan controle op basis van vooroordelen over wat wel of niet klopt, bijvoorbeeld een dure auto bij een jong iemand, of een bepaald type auto bij een bepaalde etniciteit. Wij moeten ons richten op gedragingen die verkeerd zijn en moeten uitleggen waarom wij dan overgaan tot actie.

Zo’n omslag kost veel energie en een lange adem, af en toe weerstand en veel goede gesprekken. Ik ben blij om te zien dat er bredere verantwoordelijkheid wordt gevoeld om dit te verbeteren, want wij zijn er voor de maatschappij, en als een deel van de maatschappij roept: je bent er niet voor mij, dan hebben we daar iets te doen.

Etnisch profileren wordt vaak in verband gebracht met de politie, maar het gebeurt overal. In opleidingen van artsen en onderwijzers wordt geen aandacht besteed aan verschillen tussen bevolkingsgroepen en studenten worden niet bewust gemaakt van vooroordelen die negatieve effecten veroorzaken. We hebben zelfs rechters die het kennelijk nog steeds goedkeuren, dat we etniciteit als gevaarstelling mogen gebruiken om mensen op vliegvelden ertussenuit te pikken. Ik ben altijd benieuwd hoe zo’n rechter bezig is met dit soort onderwerpen waar hij of zij grote beslissingen over moet nemen. Hoe zijn hun voelsprieten in de maatschappij, hoe laten zij zich voeden door mensen die buiten hun bubbel leven.

En neem zoiets als dat kinderen van kleur of een migratie-achtergrond onevenredig vaak te laag worden ingeschat bij de middelbare schoolkeuze.

De redenering is vaak ‘Ik wil jou niet te zwaar belasten, je hebt thuis niet de hulp dus doe maar een tandje lager.’ Daarmee gaat zoveel talent verloren. Volgens mij moet je zeggen: dit kan jij, misschien is het moeilijk, maar je gaat je best doen en je kan het.

Ik wilde bewust in uniform op de foto voor dit project omdat ik aan jonge kinderen wil laten zien dat dit gezicht ook bij de politie thuishoort, hopelijk inspireert het anderen om zich ook welkom te voelen bij de politie. Ik vind representatie heel belangrijk. Welke carrièremogelijkheden je ziet voor jezelf heeft alles te maken met of je jezelf vertegenwoordigd ziet.

Ons slavernijverleden beslaat nog steeds maar een bladzijde in de geschiedenisboeken. Het zou zeker bijdragen om de geschiedenis te kennen en om te begrijpen waarom het pad van mensen van kleur anders loopt en waarom er beperkingen bestaan. Het is belangrijk om het hele plaatje onder ogen te zien. Niet alleen het mooie stuk over de Gouden Eeuw maar ook de schaduwkant en de verzetsstrijders in beeld brengen. Als je de geschiedenis begrijpt en alle lelijkheden die daarin zijn meegegeven dan snap je beter de invloed die de geschiedenis nog altijd heeft op de huidige generaties.

Witte mensen verkrampen soms omdat ze bang zijn iets fout te doen.

Ik snap de verkramptheid, maar het is geen constructieve houding als je iets wil leren.

Spreek je uit, stel vragen over wat je niet begrijpt. En laat je niet afschrikken als één iemand de deur dicht doet.

De zelfhaat die daaruit ontwikkeld is, hoe witter je bent hoe beter, want dat is veiliger en geeft meer kansen. Dat zit nog steeds in ons systeem. In de hele maatschappij is dat doorgesijpeld. Ik denk dat als je daar wat over leert dat het gevoel van ‘de ander’ meer zal verdwijnen waardoor er minder ruimte is voor angst en haat.

Ik vind dat ik in mijn lifetime al hele grote veranderingen meemaak. We zijn collectief afscheid aan het nemen van zwarte piet. Het heeft 60 jaar geduurd maar we zitten nu in de kantelfase. Steeds meer grote steden, burgemeesters en bedrijven kiezen voor een inclusief kinderfeest.

Die verandering van de geschiedenis, daar zijn we gewoon bij op dit moment. Zwarte vrouwen in de politiek en een vrouw met een hoofddoek in de politiek, we zitten er middenin.

En ikzelf, ik voel mij veilig en gesteund door mijn organisatie om mijzelf te zijn en om mij uit te spreken, dat zijn mooie stappen! Gaat de wereld ooit helemaal gelijk worden? Ik denk het niet. Maar er is een golf ontstaan door BLM en daardoor gebeuren er dingen die werken als een olievlek en ik ervaar dat als een succes.

Niet iedereen heeft energie om steeds opnieuw dat gesprek aan te gaan.

Glenn Helberg (1955) is kinderpsychiater. Hij is sinds 2013 Ridder in de Orde van Oranje-Nassau, winnaar van de Black Achievement Award 2019 en winnaar van de Jos Brink Oeuvre Prijs 2021.

Ik ben opgegroeid op Curaçao maar mijn ouders zijn Surinaams. Het was een smeltkroes van volkeren en culturen. Ik ben niet opgevoed in een monocultuur waarin iedereen dezelfde gebruiken had, dezelfde waarden aanhing en dezelfde godsdienst beleed. Ik leerde niet om te denken in termen van dominante cultuur, superieure cultuur en minderwaardige cultuur maar ik merkte wel op dat in onze omgeving alles wat wit was beter was dan wat zwart was. Er was een moment in mijn kindertijd dat ik mij afvroeg: waarom spreken mijn ouders over mij in termen van 'mijn mooie bruine huid' terwijl die huidskleur in de buitenwereld juist als negatief gezien werd. Ik zag alleen maar witte mensen in reclames en realiseerde mij dat alles wat gold als mooi in de samenleving, blond, wit en West Europees of Amerikaans was.

GLENN

Wij zagen dat in de samenleving de bovenlaag erg wit was en de onderlaag erg zwart. Maar een van de zaken die ik heb meegekregen in ons gezin was: je identificeert je niet met achterstelling, je identificeert je met vooruitgang.

Tijdens het opgroeien leerde ik mij verhouden tot het feit dat ik gekleurd ben. In de jaren 60 ten tijde van de civil rights movement in de VS hoorde je voor het eerst de leuze Black is Beautiful. Ik vond dat prachtig en fantaseerde dat ik met een protestbord met deze tekst rond zou lopen.

Toen ik in 1972 op mijn zeventiende naar Nederland kwam om te studeren belandde ik plotseling in een wereld waarin ik als een primitieveling werd gezien. Mensen wilden mijn huid aanraken om te zien of die zou afgeven, ze vroegen of ik wel in een bed sliep, en betasten mijn haar. Ik had gereisd, had het Vrijheidsbeeld gezien in New York maar in Nederland dachten mensen dat ik in een boom sliep.

Hoe kon het dat in het land waar alle educatie vandaan kwam, mensen er zulke primitieve gedachten op nahielden? Al die jaren in Curaçao had ik het beeld dat alle witte mensen in de toplaag leefden. Maar toen ik eenmaal hier was ontdekte ik dat hier de schoonmakers en de tuinmannen wit waren. Dat was best een shock.

Er was een oordeel dat zwarte mensen niet alleen dom en hyper seksueel waren, ze zouden ook crimineel zijn. Als ik door de supermarkt liep, hield ik mijn mandje voor mij, duidelijk in zicht: Kijk maar ik ben geen dief. Stel je voor hoe het is om als tiener te migreren naar het moederland Nederland en vervolgens als dief gezien te worden. Het moederland, dat zo lief en warm klinkt, is natuurlijk eigenlijk het koloniserende land. En dat moederland was helemaal niet zo blij met mijn komst. Ik kwam terecht in een wereld die zei: je moet je plek weten. Maar ik had een belang, ik was hier om te studeren en ik wilde geen problemen. Ik wilde mijn doelen bereiken en om dat te kunnen moest ik mij wapenen tegen de oordelen van de ander. Gelukkig had ik van huis uit de tools meegekregen om te kunnen bereiken wat ik wilde.

Medisch student zijn was een belangrijke identiteit waartoe ik me kon verhouden. In Nederlandse ogen was ik een buitenlander, migrant, allochtoon, nieuwe Nederlander, maar zodra ik zei dat ik medicijnen studeerde, steeg ik in achting en was mijn afkomst van minder belang.

De zwarte mens, en vooral de zwarte man, moet steeds opnieuw de ander het gevoel geven dat hij geen gevaar is. Gewoon gezien worden als een ander, zonder projecties, dat is de zwarte mens niet gegeven. Want door het koloniale systeem is er iets geprogrammeerd geraakt in het hoofd van de witte mens waardoor deze de zwarte mens als een groot gevaar is gaan zien en dat idee wordt van generatie op generatie doorgegeven. In het kader van het koloniale verleden zou het logischer zijn als de zwarte mens de witte als gevaar zag.

Bij zwarte mensen is iets anders geprogrammeerd: trap niet op de tenen van de witte mens want dat is gevaarlijk. In het huidige Nederland zien we dat keer op keer gebeuren met de zwarte mens die een plek durft in te nemen in het maatschappelijke bestel of in de politiek. Sylvana Simons is daar een mooi voorbeeld van. Op handen gedragen als DJ en presentator maar vanaf het moment dat ze zich ging mengen in het debat en uitspraken deed over racisme, werd ze op allerlei manieren gediskwalificeerd.

Het gedachtengoed Ubuntu uit de Afrikaanse filosofie omschrijft helder hoe interactie en relatie zorgen dat er iets kan ontstaan. Ik ben omdat wij zijn. Je kunt niet in je eentje zijn. Ik ben vanwege jou. Ubuntu zegt dat het gaat over versterking van de identiteit die in interactie wordt bevestigd en bekrachtigd.

Wat heeft het Westerse denken gedaan? Dat heeft de identiteit van de bruine mens niet bevestigd en niet bekrachtigd maar juist ontkend omdat men dacht de waarheid in pacht te hebben. De kolonisator is gekomen, de slavernij is gekomen, het ik gerichte denken is gekomen en in het kielzog daarvan de destructie van mensen en van oeroude levenswijsheden.

Het persoonlijke is politiek dat beseftte ik al vroeg. Bij elke stap die ik zette, begreep ik dat ik niet alleen mijn eigen leven aan het leiden was. Als zwarte man opgegroeid in een koloniale setting, levend in een postkoloniaal tijdperk, wist ik dat alles wat ik deed bijdroeg aan de emancipatie van de zwarte mens. Mijn daden kunnen bijdragen aan veranderingen. Niet alleen in mijn positie als zwarte man maar ook in mijn positie als zwarte man die van mannen houdt. Ik wist dat elke stap waarmee ik mijzelf verwezenlijkte van betekenis was in een groter verband.

Een van de zaken die mij gaandeweg opvielen in mijn opleiding tot psychiater was dat alles benaderd werd vanuit een dominant wit beeld. Veel theorieën zijn tot stand gekomen in een bepaalde context wat leidde tot reductionistisch westers wit koloniaal denken. Ik leerde dat een psychiater neutraal hoort te zijn.

Maar hoe kan dat als je theorieën al doorspekt zijn van vooroordelen en waardeoordelen? In de wetenschap dat nog niet zo lang geleden werd aangenomen dat zwarte mensen minder denkvermogen hadden en daardoor geen depressie konden ontwikkelen, heb ik die neutraliteit het raam uit gegooid. Zelf heb ik mijn heil gevonden in onder andere de transculturele systeemtherapie. Daarin is er sprake van gelijkwaardigheid van mens, cultuur en taal. Transculturele therapie overstijgt de scheidslijnen tussen culturen.

Toen ik een baan kreeg bij de RIAGG in Rotterdam Zuid kon ik mijn ideeën over mens en context in praktijk brengen en ontmoette ik ook gelijkgestemden. Uiteindelijk resulteerde dat in het eerste WHO-congres waarin gekeken werd hoe culturele verschillen te integreren in de psychiatrie. Helaas moeten we tot op de dag van vandaag moeite doen om het inclusieve denken de psychiatrie binnen te brengen. Er is nu misschien een transculturele afdeling maar ik zou willen dat het context denken geïntegreerd wordt in het hele vakgebied. Nu is er één standaard en iets dat afwijkt daarvan.

Een van de dingen die nu gaande is, is dat dit jaar zowel The Psychiatric Association als the American Psychological Association hun verontschuldiging hebben aangeboden voor het racisme in de psychiatrie en psychologie. Dat is een belangrijk moment binnen de geestelijke gezondheidszorg waarbij de grote organisaties gezegd hebben: we hebben veel leed berokkend.

Onder ogen zien dat er wel degelijk iets aan de hand is in Nederland is moeilijk. Nederland was een koloniaal land en slavernij is één van de middelen van kolonisatie. Een van de vehikels om slavernij in stand te houden is denken over mensen in meer en minder en dat is racisme. Dus hoe kan jij ontkennen dat Nederland racistisch is?

Racisme is een structureel onderdeel van de samenleving maar het mag niet benoemd worden. Want: wij zijn niet racistisch. In het zelfbeeld van de witte mens past niet dat hij ook een agressor is. Wie dat benoemt ligt eruit. En dat wordt onderbouwd met allerlei rationele argumenten: je toon is niet goed, je moet je leren aanpassen, je moet dankbaar zijn voor de ontwikkeling en kansen die je van ons gekregen hebt.

Hoe kan het dat na zoveel eeuwen bewijs dat mensen van kleur over dezelfde capaciteiten beschikken als witte mensen, deze door diezelfde witte mensen nog steeds gezien worden als gevaarlijk, hyperseksueel, crimineel en dom? Sommige mensen gaan daaraan onderdoor. Want als je toch al zo over mij denkt, en je mij ondanks alles wat ik probeer op die manier blijft zien, dan ben ik zo. I give up. Dat kind zie ik met grote regelmaat in mijn praktijk: Het gekleurde kind dat het verliest in het witte systeem en dan zegt: Ik ga mij gedragen zoals jij zegt dat ik ben.

'Zwarte piet is Racisme'. Die slogan heeft heel wat teweeggebracht. Het bijzondere is dat er niet werd gezegd: 'Jij bent een racist.' Er werd gezegd: het is racisme. En toch zag je wat er gebeurt in de geest van mensen. Ze lezen niet is racisme, ze lezen ik ben een racist. Toen hadden we de poppen aan het dansen in Nederland. Het was de eerste keer in de geschiedenis dat ik zag dat alle prachtige woorden van nuance, van nuchterheid waren verdwenen. Agressie kwam tevoorschijn, tot op de dag van vandaag.

Wat een destructie heeft het koloniale construct racisme toch teweeggebracht. Zowel de zwarte als de witte mens zit hierin gevangen. We moeten dat doorbreken zodat de volgende generaties daar geen last meer van hebben. De geschiedenis aankijken, deze werkelijk leren kennen, zorgt ervoor dat wij kunnen toegroeien naar meer menselijkheid met elkaar.

Er is ondertussen algemeen erkend dat tweede en derde generaties slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog gebukt gaan onder de ervaringen van de generaties voor hen. Er is in onze samenleving minder erkenning van en aandacht voor de intergenerationele overdracht van de pijn die is ontstaan tijdens het slavernijverleden. Het feit dat zwarte moeders hun kinderen niet prijzen is af te leiden uit de geschiedenis. Je prijst je prachtige kind niet want je wil de witte eigenaar niet attenderen op de krachten en talenten van je kind, de eigenaar kon immers ieder moment

Door het koloniale systeem is er iets geprogrammeerd geraakt in het hoofd van de witte mens waardoor deze de zwarte mens als een groot gevaar is gaan zien en dat idee wordt van generatie op generatie doorgegeven.

Mijn vraag is: Waarom ziet de zwarte mens de witte niet continu als gevaar?

In het kader van het koloniale verleden zou dat logischer zijn.

besluiten om je kind te verkopen. Vrouwen raakten vertrouwd met het feit dat ze hun kinderen alleen grootbrachten. Volwassen mannen zijn vaak niet geworteld in het gezin en de relaties tussen mannen en vrouwen zijn onevenredig vaak niet duurzaam. Dit soort patronen zien we nog altijd in de huidige zwarte gemeenschappen en vinden hun oorsprong in vierhonderd jaar slavernij.

Er is een bekende uitdrukking binnen de Surinaamse gemeenschap: Je diploma is je man. Door verschillende generaties werd de boodschap doorgegeven dat de man gezien moet worden als de verwekker maar dat de vader zijn vaderrol moest verdienen. Deze vrouwen geven de man niet als vanzelfsprekend de ouderrol.

Het doet mij weleens pijn om te zien hoe prachtige zwarte mensen niet voor een relatie met andere zwarte mensen kiezen. Wat ik echt een probleem vind is als in de hoofden van zwarte mensen zit: 'ik ben alleen maar geslaagd als ik

met een witte partner ben.' Ook de partnerrelaties die mensen hebben in black love moet gedekolonialiseerd worden. Het verhaal van racisme, meer of minder, zit ook in de hoofden van zwarte mensen. Waarom heb je wantrouwen ten aanzien van iemand van je eigen kleur? Waarom denk je dat iemand met een witte kleur mooier is, of beter, of meer geslaagd?

Wat ik wil zien is dat mijn mensen vooruitgaan. Ik vind het fijn als witte mensen meer oog krijgen voor wat racisme inhoudt maar ik vind het nog fijner als zwarte mensen die mechanismen, waardoor ze in een achterstandspositie blijven, kunnen doorbreken en dat witte mensen daaraan een bijdrage leveren. Dat is voor mij van belang.

Dit stuk kwam tot stand door middel van een vraaggesprek met Glenn Helberg gecombineerd met stukken uit het boek 'Als ik luister' dat Glenn samen schreef met Irene Zwaan. (ISBN 978 90 388 0868 0)

Karin Ijssel (1964) is beleidsstrateeg bij Provincie Flevoland, heeft een gekleurde vader maar is zelf volledig wit. Ze is moeder van een zoon.

Mijn vader is geboren en getogen in Paramaribo. Een man van kleur met krullen. In '57 kwam hij naar Nederland, het klassieke verhaal; in Suriname begonnen als onderwijzer en hier gekomen om verder te studeren. In Scheveningen is hij mijn witte moeder tegengekomen, zij was vijftien jaar jonger. Ze trouwden en anderhalf jaar later ben ik geboren.

Mijn moeder vertelde dat ze wel verbaasd waren over het feit dat ik zo'n spierwitte baby was en mijn vader heeft ooit gezegd dat toen hij mij voor het eerst zag hij dacht: 'die is niet van mij.' Pas veel later begreep ik dat ze een donker kind hadden verwacht.

Mijn vader is dus echt een bruine man maar zonder kroeshaar, terwijl zijn zus, die een andere, witte, vader had, wit is, maar wel kroeshaar heeft en zo ook haar kinderen. En ik ben helemaal wit. Mijn vaders grootvader was een Schot. Het zou wel interessant zijn om mijn DNA te laten onderzoeken. Suriname is zo'n smeltkroes, ik zou wel heel benieuwd zijn wat daaruit komt.

Het was soms wel verwarrend om op te groeien als wit meisje met een zwarte vader. Ik herinner mij nog goed dat ik, toen ik een jaar of zeven was, een meisje tegenkwam dat ook een witte moeder en een zwarte vader had, maar zij was bruin met kroeshaar.

Heel stellig, zoals kinderen kunnen zijn, trok zij de conclusie dat mijn vader dan niet mijn vader kon zijn. Ik weet nog dat ik over mijn toeren naar huis ben gegaan. Ik zie mezelf nog lopen en weet nog dat ik uit alle macht probeerde niet te huilen op straat. Ik ben altijd bezig geweest met op welke manier ik wél op mijn vader lijk, onze vingers, en een linker lui oog. Die overeenkomsten waren belangrijk voor mij.

Ik hoor van familieleden van kleur dat ze het nodige meemaken op het gebied van racisme en daar praten we over. Dit is minderheidsstress, het machteloze gevoel dat mensen het niet willen begrijpen. Micro agressie, iedere dag kleine opmerkingen. Witte mensen houden vast aan de overtuiging dat Nederland een tolerant land is dat er hier niks aan de hand is. Als je dat anders voelt dan ligt het aan jouw lange tenen.

Ik ben lesbisch en omdat ik dus ook tot een minderheid behoor kan ik mij goed verplaatsen in hoe het is om bij een gemarginaliseerde groep te horen. Ook mijn zoon probeer ik bewust te laten zijn van zijn bevoorrechte uitgangspositie als witte jongen.

Hij is bijvoorbeeld helemaal gek van auto's en wilde, nadat hij zijn rijbewijs gehaald heeft, een dag een dure auto huren. Ik probeer hem er dan van bewust te maken dat dat hartstikke leuk is maar dat hij zich wel moet realiseren dat als hij als witte jongen van achttien achter het stuur zit van zo'n mooie auto, hij een stuk minder kans heeft om aangehouden te worden dan als zijn zwarte neef hetzelfde zou doen. Ik vind het belangrijk dat hij daarbij stilstaat.

Als het gaat over vrouwendiscriminatie, en seksisme, dan zal ik dat altijd aankaarten. Ik had een feministische moeder, en ben zelf als lesbische vrouw daar ook heel actief in. Maar rond racisme ligt dat wat ingewikkelder.

Mijn eindexamenscriptie ging over racisme en daar heb ik vreselijk mee geworsteld. Want enerzijds ging het me aan mijn hart want het voelt ook of racistische opmerkingen mij aangaan, maar anderzijds krijg ik die opmerkingen nooit omdat mensen niet weten dat ik half Surinaams ben.

Ik ben wel met het bewustzijn van racisme groot geworden. Mijn moeder vertelde over een keer dat ze met mijn vader in de bouwmarkt was.

KARIN

Mijn vader stelde een vraag en de medewerker ging aan mijn moeder uitleggen hoe of wat. Dat is tegen alle seksistische regels in!

Normaal zullen medewerkers eerder de man uitleg geven dan de vrouw in zo'n situatie. Ze namen mijn vader niet serieus omdat hij zwart was ondanks dat hij een man was. En dan hebben we het over de jaren zeventig. Mijn oma van moeders kant, dat was een racist in hart en nieren. Ze kon echt afgeven op de nieuwe onderburen, want die kookten

tijd met open armen ontvangen. Als ik bij ze was, dan waren we gewoon familie, ik was gewoon een van hen. Ik weet van mijn twee stiefzussen dat ze te maken hadden met racisme op school en in hun vriendengroep.

De pijn daarvan heb ik altijd wel meegekregen en is heel naar om te zien. En ik ken die dan misschien niet als zwarte vrouw maar wel als lesbische vrouw. Dat je denkt dat je wel geaccepteerd bent en dan opeens van die opmerkingen krijgt als: 'Waar is dat nou voor nodig die regenboogvlag?'

Ik wist ook al heel jong dat m'n witte kleur mij beschermd tegen nare ervaringen die m'n vader en grote delen van de familie wel voor hun kiezen kregen.

Niemand ziet aan mij dat ik in de racisme discussie niet vanuit abstracte politieke betrokkenheid een standpunt inneem, maar dat racisme heel dichtbij voelt.

Maar tegelijk betreft het nooit mijzelf. En juist daarom voelt m'n huidskleur ook bijna als een in de steek laten van m'n zwarte wortels.

Witte mensen houden vast aan de overtuiging dat Nederland een tolerant land is dat er hier niks aan de hand is. Als je dat anders voelt dan ligt het aan jouw lange tenen.

zo anders en dat zou maar tot verstoppingen leiden. En dan zei ik: 'gek we hebben er al jaren zo eentje in huis, maar nooit iets van gemerkt.' Die blik van 'het is anders, het hoort er niet bij' – die zat eigenlijk heel dichtbij, bij mijn eigen grootouders al. Ik werd door hen volledig geaccepteerd maar ik weet niet of dat anders geweest zou zijn als ik donkerder geweest was.

Mijn ouders hebben toen ik 13 was besloten uit elkaar te gaan als ik eindexamen had gedaan. Uiteindelijk is het geploft tijdens mijn examen. Toen is mijn moeder verhuisd en kreeg mijn vader een relatie met een zwarte vrouw met drie kinderen. Opeens had ik twee stiefzussen en een stiefbroer en was ik de enige witte in dat nieuwe gezin. Ik werd in dit nieuwe gezin van mijn vader na de eerste wat moeilijke

Kun je niet normaal doen? Dit is toch geen probleem meer in Nederland?' Enzovoort. Ik ken het dus als andere minderheid. Ik ben mij er ook terdege van bewust dat ik de 'mazzel' heb dat mijn kleur zo licht is uitgevallen. Eigenlijk een idiote gedachte.

Wij hadden in 2019 op het werk een akkefietje over de sinterklaasversiering in de kantine. Daar waren gewoon weer de zwarte pieten opgehangen alsof er geen discussie gaande was. Een collega van mij die net was overgekomen uit Amsterdam zag ik denken: 'o mijn god, we zijn duidelijk niet meer in Amsterdam, dit kan blijkbaar nog in de provincie.' Als actie hebben we toen zonder overleg de versiering weggehaald. Dat werd een hele rel en we hebben toen afgesproken dat we er in het voorjaar een discussie over

zouden hebben. Door corona is dat uitgesteld en ondertussen hebben we George Floyd en de BLM-beweging gehad. Als iemand dit jaar rond Sinterklaas er nog over wil praten dan denk ik dat ik ontplof. Mensen reageren zo heftig omdat ze het gevoel hebben dat ze iets wordt afgepakt. Het is ook onwetendheid omdat mensen niet geleerd hebben over ons slavernij verleden.

Ikzelf heb op een Montessori lagere school gezeten en mijn oom Rudi, een Surinaamse vriend van mijn vader, was daar schoolhoofd. Ik was nog heel klein maar het maakte veel indruk op mij die verhalen over de slavenschepen die gezegend werden door witte priesters en de verhalen over hoe verschrikkelijk die overtochten waren en hoeveel mensen er doodgingen onderweg. Ik verbaas mij er altijd over dat mensen daar zo weinig over weten.

Ik ben optimistisch dat de Black Lives Matter beweging en het bewustzijn dat het in gang gezet heeft, niet verdwijnt. We kunnen nu niet meer terug naar business as usual. Rutger Bregman heeft een uitspraak: 'Hoe meer gedoe er is over een issue, hoe beter het met dat issue gaat'.

Natuurlijk ben ik ook wel eens moedeloos. Ik zag de film Summer of Soul en werd mij ervan bewust dat er in de tijd van de civil rights movement in Amerika, over precies dezelfde issues gesproken werd. Toen dacht ik wel: 'o maar mijn god, we zitten precies op hetzelfde punt en we zijn 50 jaar verder.' Maar mensen van allerlei afkomst komen langzaam vaker op hogere posities. Als je kijkt met de ogen van 'het moet nu veranderen' dan gaat het natuurlijk allemaal veel te langzaam, maar ik zie wel dat het verandert.

Waar ik wel bang voor ben is de steeds grotere polarisatie waar we mee te maken hebben. Dat komt deels door dat een grote groep mensen zich bedreigd voelt en behoefte heeft aan een zondebok om hun gevoelens van onzekerheid over hun inkomen of woonsituatie op te projecteren. Maar zeker ook door de anonimiteit van het internet waar iedereen straffeloos dingen roept die ze in het echte leven nooit zouden roepen. Alle regels van goed fatsoen doen er op internet niet meer toe. Het is allemaal anoniem en vluchtig. Als je je erin verdiept dan is het confronterend om te merken hoe er om je heen gedacht wordt.

Ik hoorde het verhaal van een islamitische vrouw die vertelde dat ze met haar kleintjes Sint-Maarten ging lopen, en iemand trof die de deur opendeed en haar toesnauwde: 'Oh, nou wel met onze tradities meedoen?' Dat soort agressie. Ik vind het een vervuiling. En we leven in een rare tijd. Een vriendin vertelde me dat ze bij een kennis was. En die vrouw had gezegd: 'Oh, maar George Floyd, weet je dat niet, dat zijn acteurs.' Echt de tranen schieten mij in de ogen. Dat soort onzin wordt gewoon verspreid.

Op school hield ik eens een spreekbeurt over wanneer een minderheidsgroep een probleem wordt. Als een groep kleiner dan 10 procent is, dan is er niet zoveel aan de hand. De overmacht van de meerderheid is dan zo groot dat het geen onveiligheid geeft. De grootste problemen treden op als de minderheidsgroep tussen de tien en de veertig procent van de meerderheid vormt. Dan wordt de strijd het hardst omdat het dan bedreigend wordt. Daarna ga je een bepaalde drempel over en dan normaliseert het. We zitten nu in de fase van de tien tot veertig procent. Het heeft tijd nodig.

Ik heb altijd veel de behoefte gehad om te getuigen van mijn zwarte roots. Ook een soort distantiëren van de witte cultuur. Als iemand tegen mij iets zegt over dat ik uit de klei getrokken zou zijn, dan komt er iets in me omhoog. Dat zit heel diep. Ik maak er vaak een punt van te benadrukken dat ik een Surinaamse vader had, voel me gezien als Surinamers dat direct in me herkennen tegenover alle eindeloos verbaasde witte mensen. Ik vind het belangrijk dat mensen zich realiseren dat er meer is dan ze denken te zien. Ik koesterde dus in die zin mijn dubbelbloed.

Maar... Ik wist ook al heel jong dat m'n witte kleur mij beschermd tegen nare ervaringen die m'n vader en grote delen van de familie- en vriendenkring en later m'n bonusfamilie wel voor hun kiezen kregen. Van micro-agressies via Janmaat tot de polarisatie van de zwarte piet discussie. Maar niemand ziet aan mij dat ik in zo'n discussie niet vanuit een abstracte politieke betrokkenheid een standpunt inneem, maar dat racisme heel dichtbij voelt. Maar tegelijk nooit mijzelf betreft.

En juist daarom voelt m'n huidskleur ook bijna als een in de steek laten van m'n zwarte wortels. Als vrouw, als lesbienne, als feministe, als links, als milieubewust, als noem maar op, kan ik me vasthouden aan een identiteit die (in mijn hoofd) oké is. Maar ik ben wit. En zit daar dus aan de verkeerde kant. Als ik het goed beschouw, is het feit dat ik wit ben, dus ook de reden dat ik me vaak schuldig voel, omdat ik, of ik nou wil of niet, altijd profiteer van de privileges die m'n familie moeten missen.

JERREL

Jerrel Oron (1962) is marketeer en ondernemer, vader van een zoon en een dochter.

Ik denk dat ik iets racisme zou noemen als het een kwaadaardige beoordeling zou zijn van mij als persoon gebaseerd op mijn kleur. Maar iemand kan mij natuurlijk ook gewoon niet leuk vinden als persoon. Ik ben opgegroeid in een spierwitte omgeving. Wij waren een van de eerste Surinaamse families in Amstelveen. De les die mijn vader ons leerde was: wat er ook gebeurt, ze pikken jou eruit want jij valt op. Hij heeft het altijd gebracht als iets waar wij ons voordeel mee moesten doen, want als je opvalt in positieve zin, vergeet ook niemand meer dat jij het bent geweest die iets goeds heeft gedaan. Toen ik twaalf was had ik witte vriendjes want er waren gewoonweg geen andere zwarte kinderen. Als wij kattenkwaad uithaalde was dat ene zwarte jongetje natuurlijk degene die opviel en eruit gepikt werd. Bij ons thuis was een gevleugelde uitdrukking van mijn vader: 'Operatie Dood Vogeltje', als je iets overkomt dan ga je er niet als een dood vogeltje bijliggen. Rug recht, kin omhoog en doorgaan. Dat heb ik volledig geïncorporeerd.

Ik kan mij nog herinneren op de basisschool dat ik werd uitgescholden met 'nikker nikker nikker'. Dat had veel effect op mij dat ik door medeleerlingen zo genoemd werd. Het maakte dat ik mij heel bewust was van mijn kleur en mijn anders zijn dan de rest. Op een ochtend liep ik naar school over het fietspad, en ik lette niet op. Een volwassen man op de fiets kwam mij achteroprijden en riep tegen mij: 'pas op jongetje.' Dat hij niet 'pas op zwart jongetje' zei viel mij op en ik weet nog dat ik dat bijzonder vond. Dat ik mij realiseerde dat niet iedereen alleen mijn kleur zag. Zo gewend was ik er toen al aan geraakt zie ik achteraf.

Ik ben niet opgevoed met wantrouwen maar ik ben wel altijd aan het kijken hoe men op mij reageert. Mijn kinderen hockeyen en regelmatig sta ik bij uitwedstrijden langs de lijn als enige zwarte man. Ik check dan altijd wel even uit hoe ik daar val.

Dat je als wit persoon over dat soort zaken nooit hoeft na te denken, dat is een voorbeeld van white privilege.

In Nederland weet ik meestal wel hoe de reactie is maar als ik naar het buitenland ga dan ben ik mij altijd heel bewust van hoe men reageert op zwarte mensen. Als ik bijvoorbeeld in Italië ben op het strand en ik zie Afrikaanse mannen met koopwaar dan kijk ik even hoe zij worden bejegend. Zit daar kwaadaardigheid in of vriendelijkheid...?

In het begin hadden mijn ouders nog wel wat Surinaamse vrienden. De gesprekken gingen dan ook over wat ze hadden meegemaakt en vaak werd dat gebracht onder de noemer van racisme. Mijn ouders zeiden dan: we zijn er niet bij geweest maar als je direct die hoek in gaat dan maak je jezelf tot slachtoffer en dan wordt wantrouwen je tweede natuur.

Door deze opvoeding en ook wel door mijn karakter was ik er lang van overtuigd dat ik geen last had van racisme of vooroordelen. Maar ik ben mij gaan realiseren dat ik mij iedere microseconde van mijn leven bewust ben van het feit dat ik zwart ben en mij onbewust aanpas aan dit gegeven. De eerste indruk die ik maak als ik ergens kom, is dat mensen een zwarte man zien en geen anonieme witte kerel waar niemand aandacht aan besteedt. Dus zorg ik altijd dat ik goed gekleed ben, niet te veel opval, en niet bedreigend overkom. Dat is zo mijn tweede natuur dat ik er eigenlijk nooit bij stil stond.

Natuurlijk maak ik ook wel eens iets mee. Ik handel in fietsen en had van iemand een fiets gekocht die opgehaald moest worden in de buurt van het Amstel hotel. Hij had mij meerdere sleutels gegeven omdat hij niet precies wist welke paste. Het was zondag ochtend negen uur en er was niemand op straat. Ik zag er zeker niet uit als een junk van welke afstand dan ook. Na twee minuten had ik de fiets open en reed ik weg met de andere fiets aan mijn hand.

Ik reed door rood want het was heel stil op straat en opeens komt er een politiebusje met piepende remmen en die rijdt mij klem. Ik dacht nog: 'wat flauw er is niemand op de weg, dat ze mij nou aanhouden voor door rood rijden'. Het kwam totaal niet in mij op dat het om iets anders zou gaan. Twee agenten stappen uit. De een is heel aardig maar de andere is direct aan het zuigen en aan het provoceren. Ze hadden een melding van een fietsendiefstal en ik voldeed aan het signalement. Met de redelijke agent ging ik het gesprek aan en vertelde dat ik hier zo kwaad van werd omdat ik zeker weet dat als een blonde jongen die fiets had losgemaakt er niemand naar de politie had gebeld.

Ik vertelde hem dat ik de racismekaart eigenlijk nooit speel maar dat dit wel een slechte ervaring was. Hij gaf mij gelijk en zei ter verdediging: 'maar wij krijgen een melding en moeten daarop af.' Daarna vertelde hij mij een anekdote: zijn neefje had zijn fiets op het stationsplein gezet en was zijn sleutel kwijt. Hij vroeg zijn oom, de agent, of hij de fiets los kon knippen. Dus op klaarlichte dag heeft hij met een betonschaar die fiets losgeknipt en er was helemaal niemand die erop reageerde.

Deze anekdote zegt dus dat het uitmaakt welke kleur je hebt ongeacht wat voor persoon je bent bij zo'n incident. Door de houding van die ene agent en het goede gesprek dat we konden hebben over het gebeuren, sla ik deze gebeurtenis niet op als traumatiserend maar ik baal er natuurlijk wel van. Er zijn dus zeker wel incidenten maar het ligt niet als een grauwsliuier over mij heen. Wellicht gaat er een hoop achter mijn rug om maar dat merk ik dan niet. Ik kies ervoor om niet wantrouwend de wereld in te kijken en overall racisme te zien.

Ik vraag mij wel eens af hoe het komt dat er bij anderen zoveel meer incidenten voorvallen. Dat intrigeert mij wel. Mijn jongste broertje, die veel lichter is dan ik, wordt vaak aangehouden in Amsterdam. Hij weigert zich aan te passen en zich als een soort 'uncle Tom' te gedragen zoals hij het zelf noemt. Hij vindt dat hij ook het recht moet hebben om met een chagrijnige kop rond te lopen omdat hij met zijn verkeerde been uit bed gestapt is en dat het het probleem van de omgeving is als ze hem dan zien als bedreigend. Hij straalt iets uit waardoor hij veel vaker dan ik wordt aangehouden. Dat heeft dus niet zo veel met kleur te maken want hij is veel lichter dan ik. Eigenlijk wel opvallend, dat uitstraling en hoe je de wereld tegemoet treedt dus een effect heeft.

De moeder van mijn kinderen is wit en met mijn schoonmoeder heb ik regelmatig gesprekken over bijvoorbeeld de zwarte pietkwestie. Zij heeft echt het gevoel dat er niks meer mag tegenwoordig en ziet dat als een aanval op haar wereldbeeld.

Ik probeer haar dan uit te leggen hoe het voelt om zwart te zijn in sinterklaastijd. Er is altijd wel iemand die grappig doet tegen je over zwarte piet en denkt dat hij de enige is. Maar dat gebeurt dus tien keer per dag.

En niemand bedoelt het zo maar het is wel heel vervelend. Toen ik klein was was zwarte piet echt een domme zwarte man, die raar praatte en gek deed. Het is echt niet fijn om daar mee geassocieerd te worden. Mijn schoonmoeder is een mooi voorbeeld: een lieve, leuke, open vrouw die het absoluut niet kwaad bedoelt en er ook niks racistisch in ziet. Maar de samenleving verandert nou eenmaal. Het gaat er niet om dat je niks meer mag maar probeer je te verplaatsen in zwarte mensen. Hoe ervaar je de wereld als je de uitzondering bent en je moet aanpassen om aan de norm te voldoen. Het zou fijn zijn als witte mensen daarbij stil zouden staan.

De Black Lives Matter beweging vind ik echt fantastisch. Wat er nu gebeurt dat er door de derde generatie zo tegen discriminatie wordt geageerd en dat er meer bewustzijn komt dat is natuurlijk prachtig. Daardoor worden dingen blootgelegd en kunnen we ons niet langer verschuilen achter het feit dat we het niet wisten. Dan pas kan het systeem veranderen. En dat het systeem moet veranderen dat zie ik ook wel. Uitzendburo's, woningverhuurders, schooladviezen, dat is niet subtiel maar gewoon hardcore racisme.

Ik zou zelf niet activistisch durven zijn. Al die drek en die haatdragende reacties die je over je heen krijgt, zou ik niet kunnen handlen. Daarom vind ik het ook heel erg stoer en cool als mensen dat wel doen.

De tijd werkt ook zeker mee, en iedere volgende generatie stelt zich anders op dan de vorige. Ik weet nog dat ik mijn eerste leaseauto kreeg en dat mijn moeder zei: 'Fijn voor je jongen maar je zult nu wel vaak aangehouden gaan worden'. Op een manier alsof dat er nou eenmaal bij hoorde.

Samen met mijn moeder keek ik op tv naar de BLM demonstraties. Ze vroeg zich af of dat nou echt zo moest en of het niet wat minder kon omdat dit zoveel agressie opwekt. Deze opstelling is zo eerste generatie: je bent hier te gast en je gaat niet tegen je gastheer opstaan.

Ik ben tweede generatie en heb mijn plek bevochten in de wereld maar pas mij onbewust toch behoorlijk aan. En de jongste generatie laat zich horen en eist bewustwording en het recht om zichzelf te zijn. Waarschijnlijk is deze revolutie nodig omdat evolutie niet opschiet.

Door mijn opvoeding en ook wel door mijn karakter was ik er lang van overtuigd dat ik geen last had van racisme of vooroordelen.

Maar ik ben mij gaan realiseren dat ik mij iedere microseconde van mijn leven bewust ben van het feit dat ik zwart ben en mij onbewust aanpas aan dit gegeven.

De samenleving verandert. Het gaat er niet om dat je niks meer mag maar probeer je te verplaatsen in zwarte mensen.

Hoe ervaar je de wereld als je de uitzondering bent en je moet aanpassen om aan de norm te voldoen.

Het zou mooi zijn als witte mensen daarbij stil zouden staan.

Ik ben geboren in Nederland, maar groeide op in Suriname. Toen ik amper negen maanden oud was gingen mijn vader en moeder terug naar Suriname. Ik groeide op in een liefdevol gezin waarin ik niets te kort kwam. We waren lid van een countryclub, gingen twee keer per jaar naar het buitenland op vakantie en ik kreeg echt letterlijk alles wat mijn hartje begeerde.

In die tijd in Suriname was het voor gegoede families zoals de onze, normaal om een dienstvrouw (schoonmaakster) en een tuinman in dienst te hebben. Bij mijn vriendjes uit dezelfde sociale klasse zag ik dat de dienst en de tuinman hun eigen glazen en bestek hadden. Zij aten en dronken niet uit het 'goede' servies. Toen ik aan de moeder van een van mijn vriendjes vroeg waarom dat was, zei ze doodleuk, zwarte mensen zijn arm en arme mensen eten en drinken liever uit hun eigen spullen zodat ons servies mooi blijft. In complete verwarring vroeg ik mijn moeder om uitleg, omdat die tante die mij dat zei zelf ook een donkere huidskleur had. Niet zo donker als de dienst en de tuinman maar ze was zeker niet wit. Ma vertelde mij dat sommige mensen in Suriname de positie van anderen in de maatschappij bepaalden aan de hand van hun kleurgradatie. Ze vertelde tussen neus en lippen door:

JÖRGEN

Je tante haar moeder is zwarter dan de dienst, maar omdat haar vader een buru (witte) is, is zij licht uitgevallen.

Ik merkte al op jonge leeftijd dat er dus afhankelijk van je huidskleur anders met je werd omgegaan. Zelfs binnen families zag je dat degene die donkerder waren uitgevallen in gemene families 'anders' werden behandeld. Thuis werden wij er juist op gewezen dat mensen allemaal gelijkwaardig waren, ongeacht maatschappelijke positie of huidskleur.

Toch is en blijft je omgeving een belangrijk referentiekader. Ik hoorde regelmatig opmerkingen als: het is een donkere jongen, maar erg slim. Of een donker meisje, maar erg mooi. Ik vroeg mijn vader waar deze opmerkingen vandaan kwamen. Ik had namelijk naast mijn zogenaamde elite vrienden ook vrienden uit de aangrenzende volksbuurt.

Hier zaten hele slimme jongens tussen, vaak slimmer dan menig lichtgekleurde high society kid. Bovendien waren alle drie de donkere zusjes van een van mijn vriendjes bloedmooi, een mooie zwarte vrouw was dus geen uitzondering.

Mijn pa vertelde mij toen dat donkere mensen als minderwaardig worden gezien door anderen en dat dit allemaal ontstaan is in de periode van de slavernij. Ik zou op school daar meer over leren, maar leerde al dat mijn overgrootmoeder, Ma Mientje haar moeder, een slavin is geweest.

Op school leerden wij alles over Nederland, onze schoolboeken waren Nederlands maar ook mijn leesboeken en stripboeken. Het beeld dat in die boeken soms gecreëerd werd over zwarte mensen, heeft mijn denken over donkere mensen lange tijd beïnvloed. Ondanks de wijze lessen van pa.

Maar als je in Suske en Wiske, Kuifje, Sjors en Sjimmie de beeldvorming van zwarten zag, waren het nooit de slimste of meest integere mensen. Om van Oki en Doki en de nikkers maar te zwijgen. Ik was ervan overtuigd dat echte Afrikanen en Marrons minder intelligent en dus ook minder betrouwbaar waren, terwijl ik vrienden had die het tegendeel bewezen. Maar zij waren anders. 'Zij zijn anders, en jij bent anders, maar daar bedoel ik niet jou mee' – een disclaimer die vaak goed bedoeld gebruikt wordt, maar duidelijk impliceert hoe geïnstitutionaliseerd ons denken over bepaalde etniciteiten is.

RAYMANN

Toen ik in Nederland kwam studeren op mijn achttiende drong het tot mij door hoe pijnlijk deze opmerking was. In mijn studiegroepen, waar ik soms de enige donkere was, werden vaker grappen gemaakt over Surinamers, die standaard eindigden met de uitspraak: 'hey maar daar bedoel ik jou niet mee hè, jij bent anders.'

Ik geloof oprecht dat negentig procent niet racistisch was maar slachtoffer was van eeuwenlange beeldvorming over zwarte mensen. Ik begreep dat, omdat ik hetzelfde ook had. Als ik op straat in Rotterdam liep en een groep zwarte mannen bij elkaar zag staan die ik niet kende, stak ik onbewust de straat over.

Als kind was ik groot fan van het sinterklaasfeest, dat wij in Suriname uitbundig vierden. Vanaf het moment dat ik in Nederland ben komen wonen kreeg ik steeds meer een afschuw voor dit feest. Mijn eerste ervaring was een maand nadat ik in Nederland arriveerde. Ik woonde in Gouda en studeerde in Rotterdam. Een ochtend kwam ik opgewekt de bus in. Zei vriendelijk goedemorgen tegen de chauffeur, die mij geen antwoord gunde, maar dat deed mij niets.

Het was ook niet het kleine meisje dat mij met angst in de ogen aankeek en tegen haar moeder riep: 'Mama, mama, zwarte piet!' Het was haar moeder die mij aankeek en tegen haar dochter zei: 'maak je geen zorgen Marieke, deze is een goede.'

Het heeft mij heel lang beziggehouden, toen ik ook nog een Bart Smit reclame voorbij hoorde komen met een zwarte piet die sprak met hetzelfde foute Surinaamse accent dat mijn medestudenten gebruikten in hun foute grappen, drong het tot mij door: zwarte piet was een racistische karikatuur van de zwarte man. Ik kan mij ook goed voorstellen dat 99 procent van de mensen die voor zwarte piet speelden vroeger, dat nooit met een racistische intentie hebben gedaan. Maar dat is nou eenmaal het gevaar van eeuwenlange beeldvorming, je creëert voor jezelf onbewust, onbedoelde racistische denkbeelden en participeert in pijnlijke tradities omdat je niet beter weet. Ik had beter moeten weten en liep toch in dezelfde valkuil.

De trans-Atlantische slavernij werd langer dan drie eeuwen in stand gehouden door de ontmenselijking van de gekleurde medemens. Men kon de wreedheden rechtvaardigen met de bijbel in de hand omdat zwarten geen volwaardige

mensen waren die geseseld moesten worden vanwege hun natuurlijke domheid en luiheid. Als je driehonderd jaar deze denkwijze implementeert gaan niet alleen de witte maar ook de zwarte mensen dit geloven.

Als wij van onze blinde vlekken willen afkomen, moeten wij ons openstellen voor de pijn van anderen en empathisch naar elkaar leren luisteren. Oprecht bij onszelf te rade gaan waar wij tekortschieten in het begrip voor de ander.

Vaak komt het door onwetendheid. Verdiep je in de geschiedenis en het ontstaan van beeldvorming over anderen en herken en erken je eigen vooringenomenheid.

Mijn motto tegen racisme is dan ook: Don't hate, but educate.

Jörgen Raymann is cabaretier/stand-upcomedian, zanger, acteur en presentator.

Chanice Lodik (1994) studeerde hbo media, informatie en communicatie en werkt als blogger, tekstschrijver, en content creator.

Ik ben opgegroeid in Amsterdam Oost in een hele multiculturele buurt. We waren altijd met veel culturen: Marokkaans, Surinaams, Aziatisch, Afrikaans en Nederlands. Ik was mij wel bewust van mijn kleur omdat mijn moeder mij altijd heel bewust in aanraking bracht met zwarte rolmodellen. Ik keek daarom als kind naar The Fresh Prince of Bel-Air en Moesha en al die highschool series waarin zwarte meisjes de hoofdrol speelden.

Op de lagere school was ik best wel jongensachtig en wilde one of the guys zijn; voetballen, rugby spelen. Tijdens het sporten hoorde ik dan wel dingen als 'hé aap' of iets over mijn dikke lippen. Toen realiseerde ik mij wel dat ik anders was maar we waren nog steeds met die hele grote gemengde groep. Ik zal een jaar of acht geweest zijn en zag de ernst er nog niet van in. Ik dacht gewoon: 'jij bent nu boos omdat ik heb gescoord en zegt dus iets gemeens.' Ik was mij er niet van bewust dat dat een racistische opmerking was.

Toen ik naar de middelbare ging kwamen er veel leerlingen uit Zuid-Oost in mijn klas. Al heel snel vormde zich groepjes langs lijnen van afkomst en kleur. Het besef kwam dat we niet hetzelfde waren. Ik dacht: ik hoor dus blijkbaar in dit hokje. Ieder groepje deed zijn eigen ding maar er was onderling weinig contact.

Ik herinner mij een incident tijdens de geschiedenisles op de middelbare school. Op de dag dat we in het geschiedenisboek aan het hoofdstuk slavernij toe waren, zei de docent dat we nog maar een korte periode hadden voor de zomer dus dat we dit onderwerp zouden overslaan. Ik dacht: 'dat kun je niet menen'. Naar dat stuk geschiedenis dat met mij te maken had, had ik juist zo uitgekeken. Dat dat zomaar werd overgeslagen was pijnlijk. De boodschap was: Jouw geschiedenis doet er niet toe. Ik heb het gevoel dat het mij is afgepakt om erover te leren.

Op het hbo media, informatie en communicatie, was ik een van de weinige studenten van kleur. Toen voelde ik mij overduidelijk anders; ik sprak anders, ik dacht anders, mijn interesses waren anders. Daar kun je best onzeker van worden.

Een van de eerste dagen hadden we een excursie om de stad te leren kennen en gingen we ook naar Amsterdam Zuid Oost. De klas vroeg mij of ik hen wilde rondleiden want omdat ik zwart ben zou ik wel de weg weten daar. Ik kwam tot in mijn tienerjaren nooit in Zuid Oost! Dat was een aanname alleen gebaseerd op mijn huidskleur. Dit soort kleine dingen maakten dat ik mij daar niet op mijn plaats voelde.

Tijdens een excursie naar Beeld en Geluid keken we rond op redacties. Ik zag daar helemaal niemand die op mij leek. Dat is niet heel erg stimulerend; ik studeerde ergens voor, maar in de praktijk zag ik daar niemand van kleur werken. Vroeger keek ik in brochures van bedrijven waar ik stage wilde lopen en als ik dan alleen maar witte mensen zag dan solliciteerde ik niet eens. Want of ze namen mij toch niet aan, of ze namen mij wel aan maar dan zou ik mij daar toch niet op mijn gemak voelen. Nu denk ik daar anders over en wil ik juist laten zien dat ik er ook ben en tegen zo'n redactie zeggen: jullie werkplek/redactie is niet inclusief dus daar ga ik verandering in brengen. Dat is veel productiever.

Je kunt eigenlijk pas iets veranderen als je in de top komt. Om iets te veranderen moeten wij gewoon hogerop komen en samenwerken. Mensen vaker uitleggen dat iets dat je zegt of schrijft niet meer kan, en laten zien hoe het anders kan. Het probleem is dat de betalende klanten van een krant vaak oudere witte lezers zijn die graag alleen hun eigen soort nieuws willen horen. Mijn generatie mensen van kleur gebruikt nauwelijks de oude media. Ik zie mijzelf daar toch niet terug. Dus ik lees vooral blogs van mensen die wel schrijven over onderwerpen die aansluiten bij mijn belevingswereld.

CHANICE

De vraag 'waar kom je echt vandaan' beantwoord ik altijd met een tegenvraag: Wat bedoel je, waar ik geboren ben, waar mijn roots liggen, waar mijn ouders vandaan komen, of waar mijn voorouders geroofd zijn? Hoe ver terug wil je gaan. Mensen vinden vaak dat ik te emotioneel of zelfs agressief overkom als ik probeer uit te leggen waar mijn pijn zit. Ze vinden dat ik het rustiger moet uitleggen en niet met de vinger moet wijzen omdat ze dan niet meer luisteren.

Ik word daar boos van want diegene bepaalt dan voor mij hoe ik iets moet vertellen. Ik probeer iets uit te leggen dat mij emotioneert. Luister dan gewoon naar wat ik zeg en hoor mijn emotie erin zodat je snapt hoe belangrijk het voor mij is.

Zwarte mensen worden over de hele wereld gezien als agressiever. Zwarte vrouwen zijn vaak assertief en staan hun mannetje. Dat is rechtstreeks te herleiden tot 400 jaar slavernij, waar vrouwen het bijna altijd zonder man moesten rooien. Je man kon elk moment weggehaald en verkocht worden dus vrouwen moesten voor zichzelf kunnen zorgen. Ze moesten én keihard werken én voor hun kinderen zorgen. Dat is van generatie op generatie doorgegeven.

Mensen vinden vaak dat ik te emotioneel of zelfs agressief overkom als ik probeer uit te leggen waar mijn pijn zit.

Ik probeer iets uit te leggen dat mij emotioneert.

Luister dan gewoon naar wat ik zeg en hoor mijn emotie erin zodat je snapt hoe belangrijk het voor mij is.

Zwarte vrouwen zijn daardoor krachtige persoonlijkheden. En sterke vrouwen worden griezelig gevonden. Het feit dat mensen niet luisteren en je wegzetten als een boze zwarte vrouw als je iets probeert uit te leggen over discriminatie of het slavernijverleden maakt mij boos en verdrietig. We zijn het na al die jaren soms zat om het lief te zeggen.

Op school had ik een aanvaring met een medestudent. Ik verhief mijn stem niet, ik schreeuwde niet maar legde gewoon uit dat ik het ergens niet mee eens was. Ook zij begon weer over waarom ik zo agressief deed. Dat maakte mij zo boos, maar ik realiseerde mij dat als ik iets zou doen, schelden of een duw geven, dat ik dan degene zou zijn die van school gestuurd zou worden en niet zij. De tranen sprongen in mijn ogen en zij vroeg waarom ik huilde. Ik probeerde haar uit te leggen dat ik mij realiseerde dat wat ik ook deed, de negatieve gevolgen voor mij zouden zijn. Dat dat is zoals de wereld werkt. Dat voelde zo machteloos en daarom moest ik huilen.

Ik denk dat als iedereen meer zou weten over het slavernijverleden dat zeker voor meer begrip zou zorgen. Laten we allemaal ons huiswerk doen. Ik snap best dat het pijnlijk is voor witte mensen om geconfronteerd te worden met dat deel van onze gemeenschappelijke geschiedenis.

Mijn voorouders hebben 400 jaar lang geleefd in een vreselijke realiteit. Zwarte mannen werden weggerukt van hun familie, waardoor zwarte vrouwen sterk moesten zijn en het gezin alleen moesten opvoeden. De pijn daarvan is van generatie op generatie doorgegeven. De gevolgen hiervan merken wij vandaag de dag nog steeds. Doordat ik mijn moeder haar gezin alleen zag opvoeden is dit voor mij niet een vreemd concept.

Bij de jongere generatie zie ik wel verbetering. Ik denk dat het belangrijk is dat wij vrouwen de mannen in onze families blijven voorhouden hoe het hoort. En niet alleen je zoon maar ook je broer, je neefjes en je vrienden. Er is vaak geen vader in een gezin waar jongens een voorbeeld aan kunnen nemen.

Mijn ouders gingen ook uit elkaar voor ik geboren werd. Ik weet dat mijn vader van ons allemaal houdt, maar hij was emotioneel niet aanwezig toen ik opgroeide. Pas nu ik volwassen ben kunnen we hierover praten. Onze cultuur speelt daarin ook een rol; je kunt niet zomaar alles vragen aan je ouders. Dat wordt gezien als vrijpostig.

Gelukkig zie ik ook daar verandering in komen. Er wordt meer gepraat. Niet dat mijn vader mij alle antwoorden geeft, maar het feit dat ik kan uitspreken hoe ik mij voelde en dat hij daarnaar luistert geeft healing. En dat is wat de zwarte community nodig heeft: healing.

Nog een voorbeeld van hoe het verleden doorwerkt bij zwarte mensen van nu: we hebben heel veel gerechten die letterlijk uit de slavernij periode komen. Tot slaaf maakten moesten restjes eten, afval, stukjes varkensvlees bijvoorbeeld. Slavenvoedsel. Dat zijn vaak dingen die slecht zijn voor ons lichaam. Van generatie op generatie doorgegeven recepten van ongezonde voeding. Dat zet ons op achterstand qua gezondheid.

In ons gezin was ik altijd degene die mij anders voelde en dat maakte mij een beetje rebels. Ik val op met mijn loc's en mijn haarkleur. Zwarte vrouwen worden afgerekend op hun haardracht. Loc's worden gezien als niet vrouwelijk, niet professioneel, niet zakelijk. Maar als een wit iemand ze draagt dan is het opeens fashion. Ik wil mijzelf kunnen zijn en beoordeeld worden op wat ik kan en niet op hoe ik eruitzie. Ik heb bewust gekozen voor loc's maar toch vroeg ik mij af toen ik ging solliciteren of mijn haar wel professioneel genoeg was. Dat ik mijzelf betrapt op die gedachte vond ik best choquerend. Zelfs bij mij zitten die oordelen dus erg diep.

Ikzelf heb gelukkig nooit iets ergs meegemaakt op het gebied van aanvaring met de politie. Maar toch ben ik altijd op mijn hoede. Ik voel mij beperkt omdat ik altijd rekening houd met mijn kleur en wat die kan oproepen. Toen we als studenten gingen staken, hield ik er rekening mee dat als er een confrontatie met de politie zou komen, ze met mij niet zouden gaan praten maar mij direct zouden oppakken.

Natuurlijk zijn we in Nederland en is het hier niet zo erg als in Amerika maar ik pas mij dus wel aan. Ik probeer mij er bewust van te zijn maar het is een tweede natuur. Voordat ik ging demonstreren voor BLM heb ik online alle tips bekeken van wat je moet doen om niet in een confrontatie met de politie terecht te komen omdat ik mij echt niet veilig voelde. Ik denk niet dat een wit meisje van mijn leeftijd dat daar stond dat ook van tevoren gedaan had.

De Black Lives Matter demonstratie was een prachtige ervaring. Het voelde heel erg samen uiteindelijk. Er waren geweldige toespraken. Die van Akwasie kent iedereen wel. Ik snap wel dat die heftig over kwam, maar voor ons was dat wat we op dat moment nodig hadden om te horen, omdat we ons zo niet gehoord voelden o.a. over de zwarte piet discussie. We hadden het echt nodig dat iemand het even niet zo netjes meer zei. Ik heb heel veel nieuwe stemmen gehoord daar en ben bepaalde mensen gaan volgen. Echt een verrijking.

Heel langzaam is er wel iets aan het veranderen, is mijn gevoel. Het doet mij pijn dat er zulke heftige gebeurtenissen als de gewelddadige dood van George Floyd voor nodig zijn om mensen aan het denken te zetten.

RAFIQ

Rafiq Frierson (1985) is leraar economie en aan het promoveren op schoolkeuzes en kansengelijkheid.

Mijn ouders groeiden op in Suriname en kwamen als jongvolwassenen rond de onafhankelijkheid naar Nederland. Ik werd in Nederland geboren en groeide op in een gemengde buurt in Amsterdam Zuidoost. Voor mij was het gewoon dat ik met allerlei verschillende mensen op school zat. Ik was er niet zo mee bezig wat mijn kleur was. Ook op de middelbare school, die ik in Zuidoost volgde speelde mijn kleur nooit echt een rol.

Op de basisschool hoorde ik bij de vijf slimste kinderen. Ik kreeg havo/vwo-advies en heb uiteindelijk vwo gedaan. Ik was blij met het advies en was ook een van de weinigen in mijn familie die naar het vwo ging. Op de middelbare school was veel diversiteit zowel bij de leerlingen als bij de leraren. Ik kan mij herinneren dat als we op uitjes gingen naar bijvoorbeeld een museum, dat er dan wel gekeken werd naar die klas met gekleurde leerlingen.

Bij het jongeren Lagerhuis waar we met onze school aan meededen, een clubje van 8 streetwise kinderen uit Amsterdam Zuid Oost, vielen we ook behoorlijk op tussen al die scholen uit het Gooi. We waren bijna de enige leerlingen van kleur in het hele programma. Ik vond dat wel grappig en had daar geen last van.

We waren een middelbare school in Amsterdam Zuidoost met veel Surinaamse kinderen en er was aandacht voor onze culturele geschiedenis. Bij Nederlands behandelde we gedichten in het Sranan* en we kregen les over het slavernijverleden. Er was een boekje dat heette: 'Van Accra tot Amsterdam' kan ik mij herinneren.

Het is belangrijk dat er aandacht is voor dit deel van onze gemeenschappelijke geschiedenis. Niet alleen voor het slavernijverleden maar gewoon de hele geschiedenis. Het zorgt voor meer begrip over waar bepaalde gevoelens en ongemakkelijkheden vandaan komen. Waarom wij Surinamers hier überhaupt zijn en dat we hier niet te gast zijn maar dat wij ook Nederlanders zijn omdat Suriname deel uitmaakte van het Koninkrijk Nederland. De achterstanden en de pijn die veel mensen van kleur hebben die zijn beter te begrijpen als we ons realiseren dat onze voorouders 400 jaar als slaaf hebben moeten leven.

Ik verwijt witte mensen van nu niets. Maar het is fijn als ze willen luisteren en zich willen verdiepen in ons gedeeld verleden.

Mijn achternaam is Frierson. Waarschijnlijk heeft een vrijgemaakte slaaf deze naam gekozen Fri-person, free person. Van mijn moeders kant hebben we waarschijnlijk ook witte voorouders in onze lijn.

Wie weet waren daar ook wel slavenhouders bij. Veel mensen van kleur hebben beiden in hun voorouderlijn. Het is niet zo zwart-wit.

Na de middelbare school ging ik naar de universiteit. Ik was in onze familie wel een beetje de studiebol. Ze noemden mij de professor. Mijn ouders hebben allebei op latere leeftijd een hbo-opleiding gedaan. Mijn moeder had alleen ulo maar heeft zich opgewerkt van mbo naar hbo en mijn vader deed avondschool. Daar heb ik veel bewondering voor. Drie kinderen opvoeden en dan ook nog studeren dat zal best pittig geweest zijn.

Ik weet nog dat we naar een uitreiking gingen waar mijn moeder bachelor werd. Ik zocht het op in het woordenboek en daar stond: een bachelor is een vrijgezel. Ik snapte er niks van maar later begreep ik hoe bijzonder dat was dat ze toen haar hbo-diploma haalde. Mijn vader heeft zelfs nog een post hbo-opleiding gedaan. Nu ik er over denk was leren best een ding in onze familie maar niet zo dat we werden gepusht, alleen aangemoedigd.

Het eerste dat mij opviel op de open dag van de UvA was dat er weinig mensen van kleur rondliepen. Op mijn middelbare school was twee derde van de vwo-klas van kleur, dus dat was wel even anders op de UvA. Ik voelde mij daar niet zo op mijn gemak. Op de VU was het meer relaxed. Daar waren ook meer studenten die vaak de eerste van hun familie waren die naar de universiteit gingen. Ik heb economie gestudeerd en sta nu voor de klas.

Daarnaast ben ik aan het promoveren. Er is veel onderzoek gedaan naar middelbare schoolkeuzes van leerlingen. In grote steden zie je dat binnen een bepaald niveau, leerlingen met dezelfde achtergrond dezelfde scholen kiezen. Leerlingen van kleur met een bepaald advies kiezen doorgaans voor een middelbare school met veel leerlingen van kleur. Wij bekijken of er ook een relatie is tussen de schoolkeuze en de diversiteit van het lerarenaanbod.

Toen ik zelf studeerde had ik wel het gevoel dat ik mij minder kon permitteren dan een witte student. Dat resulteerde in heel goed mijn best doen en niet te laat komen omdat ik de vooroordelen niet wilde bevestigen.

Natuurlijk heb ik dingen meegemaakt die te maken hebben met mijn Surinaams-Nederlandse achtergrond. Ik herinner mij dat ik met drie vrienden naar een urban feest wilde gaan in een bekende club in Amsterdam. We hadden geen problemen verwacht omdat het een urban feest was waar doorgaans veel mensen van kleur op af komen, maar bij de ingang werden we met z'n vieren uit de rij gehaald en moesten even apart gaan staan.

Ondertussen werden groepjes witte jongeren wel toegelaten. Toen een van ons daar iets van zei kregen we te horen dat als we zo begonnen we het wel konden vergeten om naar binnen te mogen.

We zijn weggegaan maar daarna heeft mijn vader en de vader van een van de andere jongens een klacht ingediend bij het meldpunt discriminatie. De club gaf als reactie dat ze vaker problemen hadden gehad met groepjes jongens van kleur en dat ze daarom strenger waren bij het deurbelid. Ze gaven gewoon toe dat ze ons ongelijk behandelden. Dit was in 2002, het lijkt wel alsof toen bepaalde dingen gewoon waren en wij dat zelf ook als feit zagen. Nu zou je dat echt niet meer pikken maar toen vonden we het bijna gewoon.

Op een gegeven moment hadden we wel echt strategieën om in een club binnen te komen. Altijd alleen met twee man tegelijk en je extreem rustig gedragen. Er waren gelukkig ook plekken waar we moeiteloos binnen kwamen zoals Paradiso of Melkweg. Ook nu maak ik weleens dingen mee die voor mijn gevoel met mijn kleur te maken te hebben. In de trein bijvoorbeeld. Dan zijn er nog twee plekken vrij tegenover mij maar sommige witte mensen lopen dan door naar een andere minder comfortabele plek.

Met mijn broertje was ik bij de Black Lives Matter demonstratie in de Bijlmer. Ik vond het waardevol en zeker nuttig maar had er ook een beetje een dubbel gevoel over. Het ging natuurlijk vooral over kleur terwijl ik mijzelf zoveel meer voel dan alleen een donkere man. Mijn kleur is maar zo'n klein deel van mij.

Ik vond het wel mooi dat er bijvoorbeeld ook gesproken werd over queer life matter want daar ontbreekt het nogal eens aan in de zwarte gemeenschap. Mensen die wel heel erg opkomen voor de rechten van zwarte mensen maar zodra er iets afwijkt van de heteroseksuele zwarte norm wordt dat afgekeurd. Ik denk dat dat ook met de macho-cultuur te maken heeft. Als je afwijkt van de norm moet je je schamen. Ik vind de toon ook erg belangrijk want als je mensen van je afduwt dan bereik je niets.

Een voorbeeld vind ik de slogan: 'zwarte piet is racisme'. Daarbij kreeg ik het gevoel dat je mensen die heus ook wel vinden dat het anders moet tegen de haren in strijkt zodat zij zich juist gaan afzetten. Het is moeilijk om de juiste toon te vinden. Ik hou niet van dingen die te extreem zijn en zie mezelf niet als activist.

Wel probeer ik op mijn manier iets bij te dragen door bijvoorbeeld een stuk naar de krant te sturen op het moment dat Wilders voor het eerst in de kamer kwam. Ook spreek ik mensen aan als ze een opmerking maken die ik als kwetsend ervaar.

Dat is ongemakkelijk maar leidt vaak ook tot goede gesprekken.

Zo heb ik weleens een collega aangesproken die in een app groep een, in mijn ogen, misplaatste grap had gemaakt over mensen van kleur. Het verbaasde mij dat in een groep met 15 hoogopgeleide mensen, niemand anders daar iets van zei.

Toen ik het aankartte bij mijn leidinggevende zag hij in dat hij er ook niet op had gereageerd en dat dan te maken had met zijn white privilege waardoor hij het niet gezien had als iets anders dan een grapje. Ik denk wel dat veel meer mensen en organisaties zich bewust worden van de noodzaak van diversiteit. Al weet men nog niet precies hoe die verandering plaats moet gaan vinden, het is in elk geval een agendapunt.

Het is belangrijk dat er aandacht is voor onze gemeenschappelijke geschiedenis.

Het zorgt voor meer begrip over waar bepaalde gevoelens en ongemakkelijkheden vandaan komen.

Waarom wij Surinamers hier überhaupt zijn en dat we hier niet te gast zijn maar dat wij ook Nederlanders zijn omdat Suriname deel uitmaakte van het Koninkrijk Nederland.

*Verkorte aanduiding voor het Sranantongo (taal van Suriname), oorspronkelijk de taal van creoolse Surinamers, maar nu de nationale taal. Het bevat elementen uit o.a. het Engels, Portugees, Nederlands en woorden uit tal van Afrikaanse talen.

Er verandert langzaam iets en we moeten oppassen dat het niet alleen gaat over woorden en beeldvorming. Er zit nu een zwarte vrouw in de kamer dat is een heel krachtig beeld maar wat verandert er daadwerkelijk bij grote bedrijven die vacatures plaatsen?

Welke regels of mechanismen kunnen ervoor zorgen dat er wel diversiteit komt en dat er niet wordt gediscrimineerd door makelaars en werkgevers. Hoe kan het dat bij de Cito-score kinderen van kleur en kinderen met laagopgeleide ouders een ander schooladvies krijgen bij dezelfde prestaties? Wat doen we daar dan aan?

Er moet niet alleen aandacht zijn voor woordgebruik en zwarte piet maar zeker ook meer aandacht komen voor sociaaleconomische empowerment. Geef mensen ook echt de middelen om vooruit te komen.

MARJOLEIN ANNEGARN

Ik ben mij ervan bewust dat er in Nederland veel verschillende groepen mensen zijn die slachtoffer zijn van racisme. Al die groepen hebben hun eigen geschiedenis met elk hun eigen problematiek.

Dat ik bij dit project specifiek gekozen heb voor antizwart racisme, heeft niets te maken met een gevoel van hiërarchie maar met mijn vertrekpunt – de vriendschap tussen mij en mijn Surinaamse vriendin.

Door haar werd ik geconfronteerd met mijn eigen blinde vlekken en daar begon mijn zoektocht naar wat de trans-Atlantische slavernij nog altijd voor effecten heeft op de huidige Nederlandse samenleving.

Wie weet ga ik in een volgend project door met dit onderwerp maar dan in een bredere context. Want iedere vorm van discriminatie, vooroordelen en uitsluiting verdient aandacht en moet bestreden worden.

DANK

Jörgen Raymann, Ernestine Comvalius, Nico van Stralen, Alex van Stipriaan voor jullie mooie columns en dank aan **Noraly Beijer** voor het prachtige voorwoord.

Carsten Klein voor je prachtige design, superfijne samenwerking, en al het derde boek dat we samen maakten.

Jo-Ann Dawson van Dawson Cultural Consultancy voor je geweldige inspirerende begeleiding van de promotie van dit project.

Willem den Hartog van Drukker Jubels voor jullie professionele en prachtige werk.

Lili Fuhri Snethlage voor je tomeloze energie, enthousiasme, wijze beschouwingen en hulp bij de social media campagne. Je was er tijdens het hele project om mee te kijken, denken, en sparren.

Bien Borren voor je hulp bij het uitwerken van de interviews.

Mijn **klankbordgroep**, Ricardo Wijngaarden, Ernestine Comvalius, Alex van Stipriaan, Raymi Sambo, Jo-Ann Dawson, Apana van Leeuwaarde en Lili Fuhri voor het feit dat ik jullie tijdens het hele project altijd weer kon vragen om mee te denken. Dat was van grote waarde.

Jan-Willem Sieburgh voor je betrokkenheid en je bereidheid om jouw grote netwerk in te zetten voor mijn project.

Mijn liefste **Hans van Dijk** voor je steun op ieder gebied. Mijn klankbord, strenge criticus, sterke schouder en mijn trouwste supporter.

En natuurlijk vooral **alle deelnemers** aan het project die hun kwetsbaarheden en hun kracht met mij deelden en met wie ik samen dit pad naar meer bewustwording en minder vooroordelen verkende. Samen vergroten we de kennis over wat racisme is en wat het doet. Jullie verhalen raken, zijn belangrijk en maken het verschil.

IN NEDER